

UMUDUN KADINLARI DERGİ KÜNYESİ

Sayfanın sol üst köşesinde üst bilgi olarak derginin logosu yer alıyor. İki bulut arasından doğan güneş görüntüsü. Bulutlar mavi, güneş sarı. Görüntünün üstünde yarım ay şeklinde dizilmiş Umudun kadınları yazısı. Altında düz biçimde dizilmiş “Yazılı, sesli aylık dergi” yazısı. Yazılar mor.

Umudun Kadınları Yazılı ve Sesli Aylık Dergi

Yıl 2, Sayı 24, Ocak 2024

Yayın Kurulu Üyeleri: Emine KAMÇI, Emine ORTAKAYA, Selvet BAYRAKTAR TOKAT, Sultan ÇAMUR KARATAŞ, Şule SEPİN İÇLİ.

Seslendirenler: Ayşen Doğruer, Ayşenur DERSE, Ceren Serap AKIN, Ecem ZAFER, Filiz ARICIOĞLU, Güliz ALOSMANLI, Merve KOÇ, Müge TÜZÜN GERÇEK, Münevver ERTÜRK, Nazmiye COŞKUN, Selver ŞAHAN, Sultan ÇAMUR KARATAŞ.

Montaj: Ali CENGİZ, Nazlı KÖSE TÜRKAN, Yılmaz ARSLAN.

Düzeltenler: Esra Ebru MAVİ, Sultan ÇAMUR KARATAŞ.

İletişim:

Web sitesi: www.umudunkadinlari.com

E-posta: umudunkadinlari@gmail.com

You tube Kanalı: [Umudun Kadınları](#)

<https://www.youtube.com/channel/UCemhgfNg5mivFwRrJPO9FZQ>

Twitter: [Umudun Kadınları Dergi@KadUmudun](https://twitter.com/KadUmudun)

<https://twitter.com/KadUmudun>

Instagram: [umudunkadinlari](#)

<https://instagram.com/umudunkadinlari?igshid=YmMyMTA2M2Y=>

Facebook hesabı: [Umudun Kadınları](#)

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100077440465949>

Facebook sayfası: [Umudun Kadınları Dergi](#)

https://www.facebook.com/Umudun-Kad%C4%B1nlar%C4%B1-Dergi-107662891830597/?ref=page_internal

Podcast: <https://podcasters.spotify.com/pod/show/umudun-kadnlar>

Spotify: umudun kadınları

Spotify: <https://open.spotify.com/show/6AjV2k5J5oO1DgKV3AkuVM>

Apple:

[WhatsApp: Şule Sepin İçli: 05323604831](#)

[Sultan Çamur Karataş: 05065140294](#)

UMUDUN KADINLARINDA BU AY

HAZIRLAYAN: Şule SEPİN İÇLİ

sulesepin06@gmail.com

2024 yılından bütün takipçilerimize umut dolu merhaba. 2023 yılında yaşadıklarımızın bir daha yaşanmaması dileğiyle başlayalım bakalım bu sayımızda neler var?

Ülke olarak felaketlerimiz ve kayıplarımız çok fazla. Şehit haberleriyle hepimiz çok sarsılıyoruz. Pek çok söz söylendi bu konuya dair. Sultan Çamur Karataş, şehitler konusunu baz alarak yas sürecini anlatıyor, ‘Yas Tutmak’ yazısında.

‘Kadının Güncesi’ köşemizde, Yargıtayın dudak uçuklatan kararının, kadınların hak ihlallerine karşı yaptığı açıklamaların, düzenlenen sempozyum ve konferansların ayrıntılarını bulacaksınız. Kürtaj sonucu gömülen çocuklara konulan isimlere verilen ceza gibi daha pek çok ilginç haberler de var. Selvet Bayraktar Tokat hazırladı.

Şule Sepin İçli, Nazım Hikmet’in yaşamını konu eden bir kitapta okuduklarından yola çıkarak usta şairin hayatındaki kadınlarla ilgili yorumlar yapıyor, ‘Nazım Hikmet’in Şiirlerinde Yiten Kadınlar’ yazısında.

Emine Ortakaya ‘Tarihte İz Bırakan Kadın Örgütleri’ köşemizde, kadınların oy kullanma mücadelesinin adımlarını bir bir sayıyor ‘Süfrajet Hareketi’ yazısında.

Genellikle engellilerin sorunları çok ciddi bir dille anlatılır. Fatma Işık Kaya, öyle komik bir dille anlatıyor ki bu sorunları, sanki olayları yaşıyorsunuz. ‘Her Şeye Rağmen Biz de varız’.

Sesini duyar duymaz hemen tanıdığımız güzel sesli ve çok yönlü sanatçımız Ayla Algan'ı yitirdik. Selvet Bayraktar Tokat 'Tarihin Kadın Yüzleri' köşemize bu usta sanatçımızı taşıdı 'Unutulmayacaksın Sanatın Dehası Ayla Algan' yazısıyla.

'Yazarlar Yaşadıklarını mı Yazarlar?' Filiz Gülmez, gerçek yazarların yapması gerekenleri özlü sözlerden yararlanarak öylesine akıcı anlatıyor ki zevkle, bir çırpıda okuyacaksınız.

'Arı Kovanı' köşemizin konuğu bu ay, Gizem Alakaya. Şule Sepin İçli'nin yaptığı söyleşi, konuğun çok ilginç yönleriyle tanıştırıyor bizleri. 'Üç Kolla Yaşamak Nasıl?'

Sözcüklere olumsuz anlamlar yükledikçe bir yenisini bularak çabucak benimseme eğilimindeyiz. Turhan İçli bu konuya kafa yoruyor, 'Neden Sözcükleri Bu Denli Çabuk Eskitiyoruz?' yazısında.

Kendisinden yaşça küçük kişileri tercih edenler, bulaşıcı salgın hastalıklardan korunma yolları arayanlar, narsistleri tanımak isteyenler, vakit kaybetmeden Selvet Bayraktar Tokat'ın hazırladığı 'Bilim Dünyasında Bu Ay' köşemizi ziyaret edebilirler.

Bestelediği müziklerle dinlendiğimiz Chopin'i biraz daha yakından tanımak ister misiniz? Hem de Yayla Boztaş'ın o etkileyici anlatımından. O zaman 'Chopin' yazısı sizleri bekliyor.

Mutluluk için şarkılar söyleniyor, sözler, şiirler yazılıyor. Şule Sepin İçli 'Dengede Kalmak' köşemizde, yaptığı bir sohbet üzerinden bu konuyu ele alıyor, 'İçsel Mutluluk' yazısında.

Uykusuzluktan yakınan insan sayısı artmaya başladı. Uykusuz gecelerde kendinizle yüzleşme çabası içine girenleriniz oluyor mu hiç? İşte Emine Kamçı tam da bunu yapıyor, "Nereden nereye" dedirten 'Unutmaya Çalıştıklarım' yazısında.

Duygularımızı İfade Edebiliyor muyuz?' köşemizde Menekşe Koçak, otizmle ilgili tanımlamalar yaparak bizi bilgilendirmeyi sürdürüyor, 'Otizm Salgını 2. Bölüm' yazısında.

'Çoğalalım Çoğaltalım' köşemizin konuğu, Gül Kapadokya Kadın Kooperatifi Yönetim Kurulu Başkanı Gülderen Öztürk. Sultan Çamur Karataş'ın yaptığı söyleşide, başta hiçbir yerden destek almadan nasıl kooperatif kurduklarını öğreniyoruz.

Yazın sonunda başlarınız kışlık yiyecekleri biriktirmeye. Bunlardan biri de sarımsak. Emine Kamçı 'Deneyimlediklerim' köşemizde bu konuya değiniyor. Bir de ekmek tarifi var. 'Kuru Sarımsakları Bozulmadan Uzun Süre Nasıl Saklarız' yazısını ziyaret edelim o zaman.

Unutulmuş bir Cumhuriyet kadınına daha yakından tanıyacağız. Usta sanatçı Ayla Algan'ı anacağız ve tiyatro oyunları ile ünlü bir kadın yazarımızı tanıyacağız, Selvet Bayraktar Tokat'ın hazırladığı 'Sanatın Kadın Sesleri' köşemizde.

'Selvi Boylum Al Yazmalı' köşemizde, Filiz Gülmez'in yazdığı çok etkileyici bir öyküye kulak vereceğiz. Öykünün adı, 'Paylaşmak'

Ayşen Doğruer, ‘Yüreğimizden Taşanlar’ köşemizin yeni şiir yazarı. ‘Çocukluğum’ adlı şiiri dinleyelim bakalım.

‘Umut Şarkıları’ köşemizde, bu ay yitirdiğimiz değerli sanatçımız Ayla Algan’dan ‘Sen de katıl bize’ şarkısını dinliyoruz.

Katkılarınızla, yorumlarınızla birlikte çıkaracağımız dergimizin giderek zenginleşmesi umuduyla.

18 Ocak 2024

YAS TUTMAK

YAZAN: Sultan ÇAMUR KARATAŞ

12 Ocak 2024 tarihinde, 9 Mehmetçik terörist saldırıyla şehit oldu. Ekranların başında acıyla Mehmetçikleri, silah arkadaşlarını ve ailelerini yüreğimiz yanarak izledik. Ne rastlantı ki; hepsi de yoksul aile çocuklarıydı.

O günden bu yana ana-babalarının halini düşünüyorum. Kimi ayakta bile duramaz haldeyken, kimi sağlam durma çabasındaydı.

Ne yazık ki hayat adil değil ve her zaman sıralı ölümle karşılaşmıyoruz. Keşke ana-babalar çocuklarını değil, çocuklar ana-babalarını toprağa verse.

Kuşkusuz insanın evladının ölümünü görmesi, yaşayabileceği en büyük acıdır. Evlat kaybı travmatik bir yaşantı. Travmayla başa çıkmanın bir yolu yas tutmak. Kaybedilen evlat olunca, sanırım, dünyanın dönmekten vazgeçmesini, hayatın durmasını isteyecek bir ruh hali içinde olunur. Yas tutma sürecinin nasıl yaşandığı çok önemli. Herkes kendi kişilik yapısına, kaybın koşullarına, kayıp şekline göre bir yas tutma süreci yaşar. Bu süreç çok kişisel bir süreç olmakla birlikte Elizabeth Kübler-Ross’a göre, yasın genel olarak yaşanan beş aşaması var.

İnkâr aşaması

İlk aşama olan inkâr aşamasında genellikle olay veya durum yok sayılır, başa gelmiş kabul edilmez, bir yanlışlık olduğu düşünülür.

Öfke/Kızgınlık aşaması

Kızgınlık aşaması, inkâr aşamasında devreye sokulmayan sorgulamaların devreye girmesi ile başlar, üst üste gelen sorgulamalar neticesinde öfke duyguları insanı ele geçirir. En bilinen soru “Neden ben?” sorusudur. Hele de önlenebilir bir durum sonucu evladını kaybeden bir ana-babayı düşününce, bu öfkenin katlanarak artacağını da öngörüyorum.

Pazarlık aşaması

Pazarlık aşaması durumu kabul edilebilir seviyeye indirmek veya çıkarmak için girilen bir evredir. Bu aşamada “Madem olmuş, bari şöyle yapayım da durum biraz olsun iyiye döner”, “Olan olmuş ama bir çıkış yolu belki var” tarzı düşünceler ve eylemler insana eşlik eder.

Depresyon aşaması

Pazarlık aşamasının tamamlanmasıyla birlikte etkisi oldukça uzun sürebilen depresyon aşaması başlar. Bu aşamada bütün durumun farkına varılmıştır, bundan ötürü büyük bir mutsuzluk hâkim olur. Hayattan soyutlanma, hiçbir şey yapmak istememe, kayıtsızlık hali gibi belirtiler görülür.

Kabullenme aşaması

En son aşama kabullenme aşamasıdır. Durumun hazmedilmesi ve hayatın normal akışına dönmesi gerçekleşir.

Yas insanın tek başına yaşadığı bir süreç değildir. Bu süreçten bütün yaşamı ve çevresindeki herkes etkilenir. Aile ilişkileri, sosyal yaşamı, iş yaşamı sekteye uğrar. Tepkiler haberin ilk alındığı şiddette kalmaz. Bir süre sonra insanın daha sakinleşmiş ve kabul edici olması beklenir.

Her şeyden önce, kişinin verdiği tepkilerin normal olduğunun kabul edilmesi gerekir. Çünkü beklenmeyen bir durum karşısında, normal hayat sürdürülemez. Yas geri döndürülemeyecek bir kayıp karşısında verilebilecek en doğal tepkidir. Bu doğal tepkiyi kabul etmek, engellemek gerekir.

Kültürümüz yas tutma sürecini etkileyen davranış kalıpları içerir. Kaybedilen kişinin ‘şehit’ unvanıyla şerefliendirilmesi, şehit ana-babasına gösterilen saygı ve özen, yapılan cenaze töreni, cenaze sonrası bir arada olma ve birlikte yas tutma davranışı, yedisi, kırkı, elli ikisi, yıl dönümü gibi zamanlarda toplanma, yemek paylaşma vb. gelenekler, yası birlikte tutmayı ve dayanışmayı sağlar. Bu törenler, kaybedilene karşı görevi yerine getirmişlik duygusu yaşatır. Her ne kadar ‘ateş düştüğü yeri yakıyor’ olsa da ateşi birlikte karşılayabilmek süreci kolaylaştırır.

Yaşanan kayıptan 3-6 ay sonrasında kişinin önceki hayatına dönmesi gerçekleşmiyorsa, yas tepkilerinde değişim olmuyorsa ya da daha şiddetli biçimde bu hali yaşıyorsa depresyondan şüphelenmek gerekir. Öz bakımını gerçekleştirmek, İşine dönmek, ev işlerini yapmak, sorumlu olduğu diğer kişilere karşı sorumluluklarını yerine getirdiğinde suçluluk hissetmemek gerekir. ‘Hayata dönmek’, yaşanan kaybı unutmak anlamına gelmez. Üzüntü, kayıp yaşayan kişiyle birlikte kalmaya devam eder ancak bunun gündelik hayatı etkilemesine izin vermeyecek biçimde uyum sağlaması beklenir.

Kültürümüzde yas sürecini kolaylaştırmak kadar, sürecin uzamasına neden olan yorumlar da vardır. Yasın şiddetinin ve süresinin uzamasının, kaybedilen kişiye verilen değer olarak düşünülmesi de söz konusu olabilir. Bu etkilere karşı uyanık olmak gerekir.

Uzayan süreçler yas kapsamına girmez ve profesyonel müdahale edilmesini gerektirir.

Şehitlere Allahaan rahmet, ailelerine ve yakınlarına sabır diliyorum. Yaşadıkları bu zorlu yaşam deneyiminde, umarım dayanışma içinde olacak yakınları çok olur.

17 Ocak 2024

KADININ GÜNCEİ OCAK

HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktar@hotmail.com

Merhabalar değerli takipçilerimiz. Yeni yılın ilk kadının güncesiyle sizlerleyiz. Kadına şiddet haberlerinin azaldığı bir yıl olmasını diliyoruz.

Önce başlıklar:

Yargıtay'dan emsal karar: 'Gizlice doğum kontrol hapı kullanan kadın kusurlu'

Kadın cinayetlerini durduracağız platformu açıkladı: 2023 yılında 315 kadın öldürüldü

Diyarbakır'da uluslararası kadın konferansı

Enternasyonal Feminist Mücadele Deneyimleri Sempozyumu: İnatla ve Umutla Dayanışma Sürececek

Savaş kadınları vurdu: Filistinli gazeteci Rashed, Gazze'de zorlu koşullarla mücadele eden kadınların yaşadıklarını anlattı

İtalya'da kürtajla alınan fetüslerin anne ismiyle gömülmesi ceza getirdi

Yargıtay'dan emsal karar: 'Gizlice doğum kontrol hapı kullanan kadın kusurlu'

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, kocasından habersiz doğum kontrol hapı kullanan kadını kusurlu sayarak emsal bir karara imza attı.

Hürriyet'in aktardığı haberinde, Nevşehir'de yaşayan bir kadın, iddiaya göre, eşinden şiddet gördüğünü, hakaret ve tehditlere maruz kaldığını iddia ederek kocasına boşanma davası açtı. İddiaları reddeden koca da eşinin kendisinden habersiz doğum kontrol hapı kullandığını, elinden cep telefonunu düşürmediğini ve mahrem sırları başkalarına anlattığını iddia ederek karşı boşanma davası açtı.

Nevşehir Aile Mahkemesi, iki tarafı da kusurlu sayarak çiftin 'evlilik birliğinin temelinden sarsılması' nedeniyle boşanmalarına karar verdi. Mahkemenin gerekçeli kararında erkeğin karısına uyguladığı şiddet nedeniyle, kadının da kocasından gizli şekilde doğum kontrol hapı kullandığı gerekçesiyle kusurlu sayıldığı ifade edildi.

Yerel mahkemenin kararına itiraz eden kadın, dava dosyasını Yargıtay’a taşıdı. Evlilik birliğinin temelinden sarsılmasında kendisinin bir kusurunun olmadığını temyiz dilekçesinde belirten kadın, usul ve kanuna aykırı olan yerel mahkemenin kararının kaldırılmasını talep etti. Talebi değerlendiren Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, yerel mahkemenin kararını onadı. Kadının kendi bedeni hakkında söz sahibi olmasını engelleyen bu kararı doğru bulmuyoruz.

Kadın cinayetlerini durduracağız platformu açıkladı: 2023 yılında 315 kadın öldürüldü

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2023 kadın cinayetleri ve şüpheli kadın ölümleri raporunu Şişli Nazım Hikmet Kültür Merkezi'nde yapılan basın toplantısında açıkladı.

Rapora göre 2023 yılında 315 kadın öldürülürken, 248 kadın şüpheli şekilde ölü bulundu. **2023 yılında öldürülen kadınlardan yüzde 65’i evlerinde öldürüldü.** 2023 yılında öldürülen kadınların yüzde 55’i ise ateşli silahla vurularak öldürüldü. Öldürülen kadınların yüzde 41’i evli olduğu erkek tarafından katledildi. Burada konuşma yapan Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Genel Sekreteri Fidan Ataselim, “Her gün televizyonlardan, sosyal medyadan gördüğümüz üzere kadınlar erkekler tarafından vahşice öldürülmeye devam ediyor. Bu yüzden bizler o gerçeklere bir nebze de olsa ulaşabilmek adına kendimiz kadın cinayetleri verilerini raporluyor durumdayız. Eğer devletin kurumlarının ilgili bakanlıkların açıkladığı şeffaf bir şekilde karşılaştırmasını yapabildiğimiz veriler olsaydı biz ayrıca bu verilere ulaşmaya çalışmıyor olacaktık” dedi.

Kadınların en çok evlerinde ve en yakınları erkekler tarafından öldürülmesine ilişkin konuşan Ataselim, “**Şiddetin öyle uzakta bir yabancından geldiğini görmüyoruz. Tam tersine şiddet tam içimizde ve en yakınlarımızdaki tarafından bize geliyor durumda. Büyük oranda kadınların en yakınlarındaki erkekler tarafından şiddete uğradığını ve cinayete kurban gittiklerini görüyoruz. Şiddet uzaktan gelmiyor. Kadınlar en yakınları tarafından ateşli silahla öldürülüyor durumda. Potansiyel failler bu silahlara nasıl kolaylıkla ulaşabiliyor? Bireysel silahlanmanın önlenmesi lazım**” dedi. Ataselim sözlerini şu şekilde sürdürdü:

6284 sayılı kanun etkin uygulanırsa şiddet ilk baş gösterdiğinde durdurulur, sonu kadın cinayetleriyle bitmez. Örneğin 2021 yılında 280 kadın cinayeti, 217 şüpheli kadının ölümü gerçekleşmişken, 2022 yılında 334 kadın cinayeti 245 şüpheli kadın ölümü var. 2023 yılında 315 kadın cinayeti, 248 şüpheli kadın ölümü gerçekleşti. Kadın cinayetlerinin azaldığını iddia etmek gerçek dışı bir veri olur. Çünkü şüpheli kadın ölümlerinin sürekli arttığını gözlemleyebiliyoruz. Mücadeleye devam edeceğiz diyen Ataselim, “**Parlamentodaki gerici bir atmosferi hepimiz görüyoruz. 6284 hedefe oturtuluyor. Medeni kanun tartışmaya açılmak isteniyor. Modern haklarımız, eşitliğe dair ne hakkımız varsa tartışmaya açılmak isteniyor. Bu yüzden bizler özgür laik olmadığımız sürece eşit yaşayamayacağımızı biliyoruz. Hayatta kalamayacağımızı**

biliyoruz. Laik yaşayacağız, özgür yaşayacağız. Mutlaka kadın cinayetlerini bizler durduracağız” dedi.

Diyarbakır'da uluslararası kadın konferansı

Özgür Kadın Hareketi (Tevgera Jinên Azad -TJA), 13-14 Ocak 2024 tarihlerinde Demir Otel’de "Sessizlik Zinciri: Kadın Siyasi Mahpuslar Etrafındaki Duvarları Yıkma" başlığı altında uluslararası konferans düzenledi.

Konferans Avrupa Parlamentosu üyesi ve önceki dönem milletvekili Martina Anderson'un açılış konuşması ile başladı. Konferansta ilk gün “Günümüz Türkiye Mahpushanelerine bir bakış”, “Siyasi kadın mahpus deneyim ve mücadeleleri”, “Siyasi yargılamalar ve tutuklamalarda ulusal-uluslararası hukuk” başlıklı paneller düzenlendi.

Kadın mahpusların deneyimlerinin, mücadelelerinin ve direnişlerinin uluslararası ve yerel düzeyde paylaşılmasının hedeflendiği konferansta, medya, sanat, hukuk gibi farklı alanlarda etkili savunuculuk stratejileri ve yöntemleri de masaya yatırıldı. Konferansa, Filipinler, Filistin, Kolombiya, İspanya Bask Bölgesi, Katalonya, İran ve Güney Kürt bölgesinden gelen panelistler katıldı.

Enternasyonal Feminist Mücadele Deneyimleri Sempozyumu: İnatla ve Umutla dayanışma sürecektir

Mor Dayanışma, 14 Ocak’ta İstanbul Kadıköy’de Müze Gazhane’de “Enternasyonal Feminist Mücadele Deneyimleri” sempozyumu düzenledi. İki ayrı oturumdan oluşan sempozyumun ilk oturumunda “Dünyada Feminist Mücadele Deneyimleri” başlığıyla kadın hareketi temsilcileri söz aldı. Sempozyumda Polonya’dan Zuzanna Dorota, Lübnan’ndan Diana Moukalled, Fransa’dan Arya Meroni, İtalya’dan Lucia Amorossi ve İran’dan Fatima Babakhan konuşmacı olarak yer aldı. Sempozyumda söz alan Babakhan, İran’da süren kadın mücadelelerini anlattı. İnatla ve umutla dayanışmayı sürdürdüklerini kaydeden Babakhan, “Mahsa Amini, kadınların özgürlük arayışları ve sosyal taleplerinde değişime yol açtı. Mahsa Amini’nin ardından kadınların metro ve otobüslerde başörtüsüz dolaşabildiklerini söyledi. Bu bizim için çok önemli bir kazanım” dedi. Polonya temsilcisi Zuzanna Dorota, Polonya’da kürtaç hakkına ilişkin yürüttükleri çalışmalarından bahsetti.

Oturumun ikinci kısmı ise “Türkiye’de Feminist Mücadele Deneyimleri” başlığında düzenlendi. Mor Dayanışmadan Cemile Baklacı, DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Adalet Kaya, Kampüs Cadılarında Rozana Urkun, Mor Liste’den Ayşecan Ay ve Kadınlar Birlikte Güçlü Platformu’ndan Selin Top konuşmacı olarak yer aldı. İkinci oturumda genel olarak Türkiye’de feminist kadın hareketlerinin ülke genelinde kurdukları ittifaklarla saldırılar karşısında güç topladığı ve LGBTQ+bireyleri hedef gösteren söylemlerin arttığı vurgulandı. Gezi Parkı eylemleri sonrasında 8 Mart ve 25 Kasım’da kadınların her türlü yasağa karşı kendisini gerçekleştirdiği

belirtilirdi. Aile yapısının içe doğru çöktüğü ve bu sistemden çıkan ya da çıkmak isteyen kadınların çaresiz ya da yoksul bırakıldığının da altı çizildi.

Savaş kadınları vurdu: Filistinli gazeteci Rashed, Gazze'de zorlu koşullarla mücadele eden kadınların yaşadıklarını anlattı

İsrail güçlerinin saldırıları sonucu yerle bir olan Gazze şeridi'nde, kadınlar ve kız çocukları büyük zorluklarla karşı karşıya. Filistinli gazeteci ve kadın hakları aktivisti Maria Rashed, bu zorlukları Cumhuriyet'e anlattı.

Gazze'deki durumun diğer savaşlardan önemli ölçüde farklılaştığını söyleyen Rashed, oradaki halkın zaten 7 Ekim öncesinde de abluka altında olduğuna ve sayısız kısıtlama ile karşılaştığına değindi. "Filistinliler hiçbir zaman normal sayılabilecek bir hayat yaşamadı" diyen Rashed, Gazze'deki kadın ve kız çocukların ise birçok farklı türde zorlukla mücadele etmek zorunda kaldığını söyledi. Bunların en önemlilerinden birinin, ana akım medyada pek bahsedilmeyen "regl yoksulluğu" olduğunu ve bunun, Gazze'de bulunan eczanelerdeki temel hijyen ürünlerinin eksikliği nedeniyle endişe verici boyuta vardığını söyleyen Rashed, şunları anlattı: "Kadınlar ve kız çocukları pede ulaşamıyor. Savaşın başlangıcında endometriozis (şiddetli ağrılara neden olan çikolata kisti) hastalığına sahip kadınlar, hijyen ürünleri yokluğu nedeniyle regl olmamak için ilaç kullanmak zorunda kaldı. Savaşın üzerinden üç aya yakın süre geçmesine rağmen durum vahametini koruyor. Aynı zamanda içmek ve duş almak için su kıtlığı da yaşıyorlar." Savaş sürerken hastanelerin neredeyse tamamen işlevsiz olduğu bir ortamda, gebelik ve doğum süreçlerini yönetmek zorunda olan hamile kadınlar için durum ayrıca zor. Temiz olmayan tuvaletleri yüzlerce kişiyle birlikte kullanmak da başlıca sorunlardan biri. Gazze'de sığınma evlerinin de olmadığını belirten Rashed, kadınlar ve kız çocukların güvenli alanlarda yaşamını sürdüremediğini vurgulayarak "Evlerini terk etmeye ve okullar, çadırlar veya diğer insanların evlerinde yaşamaya zorlanıyorlar" diye ekledi.

İtalya'da kürtajla alınan fetüslerin anne ismiyle gömülmesi ceza getirdi

İtalya'da kürtajla alınan fetüslerin izinsiz olarak anne ismiyle mezarlığa gömülmesi skandalında belediye ve mezarlıktan sorumlu şirkete 400 bin Euro'dan fazla para cezası verildi.

2020'de, başkent Roma'daki Prima Porta Mezarlığı'nda bir alana fetüslerin gömüldüğü, mezar başlarına yerleştirilen halara da kürtaj yaptıran kadınların isimlerinin yazıldığı ortaya çıkmıştı.

"Melek bahçesi" olarak anılan bu alanda isimlerinin yazılı olduğunu keşfeden kadınlardan bazıları şikayetçi olmuştu.

Kişisel bilgilerin korunmasından sorumlu garantör kurum aldığı kararda, izinsiz yapılan bu işlemlerle kadınların özel bilgilerinin yasa dışı biçimde ihlal edildiğine hükmetti.

Gelecek sayımızda umudumuzu çoğaltan haberlere yer verebilmek düşüncesiyle. Sevgiyle kalın.

16 Ocak 2024

NAZIM HİKMET'İN ŞİİRLERİNDE YİTEN KADINLAR

YAZAN: Şule SEPİN İÇLİ

sulesepin06@gmail.com

Yetenekleriyle, buluşlarıyla, yaptıkları işlerle ilgili ünlü olanlar ya hep övülüyor ya da hep yeriliyor. Hem övgü hem de yanlışlarının ele alındığı yazılar bile, o kişilerin hayranları tarafından pek hoş karşılanmıyor. Çünkü hayranları yanlışların vurgulanmasını istemiyor, hatta yanlışları kabul etmiyor, görmek istemiyor.

Bu kısa girizgâhtan sonra gelelim sözünü edeceğimiz Nazım Hikmet'e. Öncelikle şunu söyleyeyim: Nazım Hikmet'in şiirlerini çok severek büyük bir hayranlıkla okurum. Mücadeleci yaşamı da çok etkileyici. Bir kişinin güzel ve yaratıcı şiirler yazması, zorlu ve mücadeleci bir yaşamının olması, onun hatalarını görmezden gelmeyi gerektirmemeli. Hele kadınları önemseyen, şiirlerinde kadınlara büyük ölçüde yer veren usta şairin kadın bakış açısının yaşamında nasıl yer bulduğu, bu olumlu bakış açısını ne kadar içselleştirdiği konularını irdelemeden olur mu hiç? Enver Aysever'in yazdığı 'Tepeden Tırnağa İsyan Nazım Hikmet' adlı kitabını tavsiye üzerine okuma fırsatı buldum. Enver Aysever'i televizyon programlarından takip etmeye çalışırım ve tarzını çok beğenirim. Son derece naif, içten ve duygusal bir anlatımı vardır. Kitapta Nazım Hikmet'in zorlu, mücadeleci yaşamını, ailesini, arkadaşlarını, aşklarını, dünya görüşünü, zorlu geçen mahpus yaşamını, şiirlerini pek çok kaynaktan tarayarak gerçekçi bir bilgi deneyim birikimiyle anlatıyor. Pek çok mektuptan alıntı yaparak olayların kanıtlarını derlemiş. İlgiimi çeken daha çok Nazım Hikmet'in hayatına giren kadınların durumu, oğlu Mehmet'in babasına karşı hissettikleri oldu. Beni en çok düşündüren kitabın yazarının değerlendirmeleriydi. İlk başta yazarın objektif olduğunu düşündürüyor. Ama kitabın sonlarına doğru ortaya koyduğu gerçeklerle ilgili öyle ilginç yorumlar yapıyor ki şaşkınlığınız, inanamayışınız giderek büyüyor. Nazım'a duyduğu saygı ve borçluluk sanki onu kör etmiş gibi. Üstelik Enver Aysever, kadınların toplumda var olmalarını, güçlenmeleri gerektiğini savunanlardan. Demek ki hayran olduğumuz birinin yaşamı olunca söz konusu olan, olay sadece şairi anlamaya evriliyor. Taraflı bir değerlendirme çıkıyor ortaya. Umarım bu yazı kendisine ulaşır ve birlikte değerlendirme fırsatı buluruz.

Nazım'ın hayatına giren kadınların çoğu evli ve ona duydukları aşktan sonra evliliklerini bitiriyorlar. İlk eşlerinden çocukları var. Nazım'ın şiir yazmadığı kadınlar, onun hayatında olsa bile çok önemsenerek anlatılmıyor. Nazım'ın âşık olduğu kadınlardan söz ediliyor hep. Nazım'ın babası çok çapkın ve daha sonra eşinden bu yüzden ayrılıyor. Nazım ressam annesine çok bağlı. Çok çok kıskanç ve yalnızlıktan çok korkuyor. Bu nedendendir ki bir kadın onun hayatından giderken, hemen bir başkası katılıyor Nazım'ın hayatına.

Rusya'da kaldığı sürede Lena ile ilk evliliğini yapıyor. Fakat siyasi olaylara bakış açıları farklı. Anlaşamıyorlar ve ayrılıyorlar.

Piraye'ye Nazım âşık. Şiirlerinde de çokça o var. Fakat Nazım Piraye ile birlikteyken dayısının kızı Münevver'e âşık oluyor. Bunu dürüstçe Piraye'ye söylüyor. Bana göre Piraye'nin davranışları çok sağlıklı. Tamamıyla çıkarıyor hayatından Nazım'ı. Haklı olarak ona karşı büyük bir öfke duyuyor ama dostlukları baki. Sonra Münevver Nazım'a pas vermeyince Nazım yeniden Piraye'ye dönmek istiyor. Bu tutum çok itici geldi bana. Piraye kabul etmiyor. Yazarın yorumu da Piraye'nin Nazım'ın duygularına yeterince hitap etmemesi ve çok az bir arada olmaları. Âşıkken birbirlerine hitap ederken, daha sonra duygulara ne oluyor? Birlikteyken duygu seli, ayrılırken tam tersi değerlendirmeler. Yazar Nazım'ın hemen bütün ayrılıklarında kısa süre birlikte olma meselesini dillendiriyor. Oysa önemli olan birlikte olma süresi değil, birbirleri için yaptıkları özveriler daha önemli. Madem Piraye onun duygusal dünyasına hitap etmiyor, o halde Münevver geri durunca neden Piraye yeniden gündeme geliyor?

Nazım Münevver'le birlikteyken bir oğulları oluyor, adı da hepimizin bildiği Mehmet. O zamanın koşullarında evli değiller ve Mehmet Nazım'ın nüfusuna bile kayıtlı değil. Nazım baskılardan dolayı yurt dışına, Sovyetler Birliği'ne kaçıyor. Münevver oğluyla Türkiye'de. Hem zorlu bir yaşam sürüyor hem baskı altında. Nazım nasıl olsa uzakta ya hayatına kadınları almayı sürdürüyor. Sanki bu çok doğal bir durummuş gibi anlatılıyor. Münevver ise çocuğuyla birlikte Nazım'ı bekliyor ve kavuşmaları için çaba gösteriyor. Başka bir adamı hayatına almak diye bir olay söz konusu bile değil. Çünkü seviyor Nazım'ı. Eşinden ayrılmayı göze almış bir kadından söz ediyoruz. Nazım'ın hayatında Galina adlı bir doktor var. Koskoca 8 yıl birlikteler ve Nazım'ın sağlık sorunlarının çözümünde aktif bir rol oynuyor. Galina'yı ilk kez bu kitaptan öğrendim. Başka bir kaynakta Galina, "Ben Münevver ile Nazım'ın kendisinden sonraki sevgilisi Vera için geçici istasyonum" tanımlamasını yapıyor. Çok acı bir tanımlama. Bir kadın neden ara istasyon rolünü üstlensin ki? O kadar kariyeri var. Biliyoruz ki kariyer güçlü duruş için tek bir kriter değil. Nazım'ın Galina'ya âşık olmadığı için ondan sonra Vera'ya âşık olmasını, Galina'yı bırakmasını doğal karşılıyor yazar. Ben buna kesinlikle katılmıyorum. Âşık değilsen ve yeterince sevmiyorsan birlikte olmayacaksınız. Karşıdaki kadına dürüstçe bunu söylemek yetmez. Çünkü dostluk var. Vefa

duygusuna ne oluyor peki? Kadının iç dünyasında nasıl kıyametler koptuğunu bilmiyoruz. Nitekim terkedilince öfke duyuyor Galina Nazım'a. Eğer iki taraf bunu gerçekten özümsemişse, buna itirazım yok. İnsan farkında olmadan kendini kandırabiliyor. Sadece kendi duygularımızı ön plana çıkararak bir yaşam sürdürmemeliyiz.

Nazım'ın kadınlarla ilgili çok anlamlı, uzun bir şiiri var. Kısa bir bölümü şöyle:

Ve kadınlar

Bizim kadınlarımız:

Korkunç ve mübarek elleri

İnce, küçük çeneleri, kocaman gözleriyle

Anamız, avradımız, yârimiz

Ve sanki hiç yaşamamış gibi ölen

Ve soframızdaki yeri

Öküzümüzden sonra gelen

Ve dağlara kaçırıp uğrunda hapis yattığımız

Ve ekinde, tütünde, odunda ve pazardaki

Ve kara sabana koşulan ve ağılarda

Işıltısında yere saplı bıçakların

Oynak, ağır kalçaları ve zilleriyle bizim olan

Kadınlar,

Bizim kadınlarımız

Münevver ile ilgili öğrendiğim hikâye, şairin bu şiirle ilgili kadın bakış açısını, içselleştirme konusundaki duygu ve düşüncelerimi yerle bir etti. Nazım Vera ile birlikte. Vera kendisinden 30 yaş küçük. Evliken kadını söz ve tavırlarıyla baştan çıkaran da Nazım. Kadın da baştan çıkmasın ama burada konumuz şair. Lusu adında bir kadın Münevver'in Nazım'a ve Mehmet'in babasına kavuşmasını çok istiyor. Türkiye'ye geliyor ve Münevver ile Mehmet'i Nazım'ın yanına deniz yoluyla götürmeyi başarıyor. Münevver de onları görünce Nazım'ın Vera ile ilişkilerinin biteceğini düşünüyor. Bu da çok talihsiz bir inanış ve çok da sağlıksız. Sen bu kadar sıkıntı çekerken adam gönlünü eğlendirsin, sen de onun ayrılmasını bekle. Neyse biz hikâyemize dönelim. Sözüm ona Nazım'la birlikte kalacaklar. Üç somya alınıyor. Kimler için? Münevver, Münevver'in ilk eşinden olan oğlu ve Mehmet için. Yani Nazım yok çünkü o Veracılığıyla birlikte. Peki, bu kadın iki çocuğuyla taşı toprağı altın olan vatanından ayrılıp bilmediği bir ülkeye niçin gelsin? Üstelik Nazım Münevver'in gelmesini çok istiyor. Oğlu için özlem dolu şiirler yazıyor. Yazar bu olayı da geçiştiriyor. Bu haksızlığı kaldırmak ve anlamak mümkün değil.

Mehmet babasından nefret ediyor. Babasının ona 15 günlük babalık ettiğini söylüyor. Oğlunun gazetelere Nazım karşıtı açıklamalarda bulunmasına tepkili yazar. Neymiş efendim Nazım çok iyi bir babaymış. Eşlerinin çocuklarını benimsemiş. Yuvalarda ve yurtlarda kendi çocuğunu bu kurumlara verip de evlendiği ikinci eşlerinin çocuklarına bakan pek çok ana-baba biliyoruz. Bu bir ölçü olmamalı. Baba özlemiyle yanıp tutuşan küçük bir çocuğun, hiç bilmediği yaban bir ilde yaşadıkları çok çok travmatik.

Kitapta Montaigne'den, 'İnsanın İçinde İnsanlar' şeklinde bir söz var. Kitapta geçenler, bu sözle anlam buluyor. Nazım yaptıkları ve yaşattıklarından dolayı kendisini günahkâr olarak tanımlıyor. Ama yazar toz kondurmuyor. Bundan 70 yıl önce yaşananlardan konuşuyoruz. Belki şimdi olsa durum daha farklı olabilir. Ama yazarın değerlendirme yaparken bu çağın koşullarını dikkate alması gerekmez miydi?

Nazım'ın hayatına giren Lena ve Piraye dışındaki kadınlar yitik kadınlar bence. Nazım'ın aşkları ön planda hep. 70 yıl öncesinde kendi kişiliğini yok sayan, başarılı, ünlü olmanın gücünü büyümseyen kadınlar olmuş. Peki, bu çağda, bu durumda olan kadınlar yok mu? Ne yazık ki var. Biz güçlü durmayı öğrenmedikçe, karşımızdaki ne kadar eşitlikten yana olduğunu söylerse söylesin, tavırlarıyla hayata geçirmesi çok zor. Bu, biz kadınların güçlü durması ve eşitlikten yana olmayı yaşama geçirmesiyle başlayacak.

14 Ocak 2024

TARİHTE İZ BIRAKAN KADIN ÖRGÜTLERİ SÜFRAJET HAREKETİ

HAZIRLAYAN: Emine ORTAKAYA

e_mine_ortakaya@hotmail.com

Tüm dünyada; Batı'da da Osmanlı'da da siyaset öncelikle asillerin, onların da erkek olanlarının hakkı ve işi olarak görülmüştür. Fransız İhtilaliyle birlikte siyaset orta sınıfa doğru inmeye başlamış ama yine de eşitlik temelinde özgür siyaset erkeğin hakkı yani Fransız Devrimi'nin temelini oluşturan 1789 İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi de cinsiyetli bir dil olan Fransızca'da esasen "erkek yurttaş"ların haklarından bahseden bir metindi. İhtilalden sonra da çok uzun süreler boyunca kadın, tabi ki erkekler tarafından 'aciz, hassas, hatta biraz kıt akıllı' olarak görülmeye devam etmiştir. Her türlü hukukî konuda kocasının izniyle hareket etmek zorunda kalmıştır.

Elbette kadınlar önceleri biraz pasif ve gizlice bu duruma ses çıkarmaya, karşı çıkmaya başladı. 'Önlerinin açılması halinde kadınların da çok akıllı, becerikli, acar olacaklarını savunan

erkekler de vardı. Fakat kadınların hakça eşit olabilmeleri için batıda ve Osmanlı'da çok yol kat etmesi gerekti.

Uzun zaman yalnızca asillerin ve mülk sahibi zengin sınıfların alanı olarak görülen siyasetin demokratikleşmesi, genel oy hakkının yaygınlaşması, yani vatandaşlık temelinde geniş toplumsal kesimlerin siyasete katılması ile mümkün oldu fakat 18. yüzyıldan başlayarak bu kesimleri harekete geçiren eşitlik, özgürlük, adalet gibi ilkeler, her ne kadar evrensel iddialarla tartışılmışsa da aslında başlangıçta erkeklerin erkekler için dile getirdiği ilkelerdi. Oy hakkı talebi, cinsiyetçi bir anlayışla kadınları dışarıda bırakıyor, modern ulus devletler, bu anlayışı temel alan bir cinsiyet sözleşmesine dayanıyordu.

Kadınlar, vatandaşlık tanımından ve oy ve siyasi temsil hakkından dışlanmalarına daha en başından tepki vermekte gecikmedi. Fransa'da kadın hakları mücadelesinin öncülerinden kabul edilen Olympe de Gouges'in, İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi'ne cevaben kaleme aldığı ve Fransız Devrimi'nin evrensellik iddiasının ancak kadınların da hakları tanındığında tamamlanacağını altını çizen 1791 tarihli 'Kadın ve Kadın Yurttaş Hakları Bildirgesi', bu tepkilerin en erken örneklerinden biridir. Fakat kadınların eşit yurttaşlık talebi ve bu talep çerçevesinde gelişen siyasal haklar mücadelesi, esas olarak 19. yüzyılın ortasından itibaren Amerika ve İngiltere gibi ülkelerden başlayarak, bu mücadeleyi temel alan kadın örgütlerinin kurulmasıyla etkili bir harekete dönüştü. Bu hareket, eğitim, aile, çalışma hayatı gibi alanlarda kadın-erkek eşitliğini savunan, yasal düzenlemelerle bu eşitliğin sağlanmasını talep eden ve yaygın olarak Birinci Dalga olarak adlandırılan feminist hareketin bir parçasını oluşturdu.

Kadınların siyasal haklarını elde etmeye odaklanan eylemlilik süreci ve örgütler Süfraj Hareketi olarak bilinir. Latince oy anlamına gelen suffragium kelimesinden türemiş süfraj, oy verme ya da seçme hakkı demektir. Dolayısıyla da aslında Evrensel Süfraj Hareketi, vatandaşlık temelli seçme ve seçilme hakkı mücadelelerinin genel adyken, giderek kadınların oy hakkı mücadelesi ile özdeşleşmiştir. Bunda, kadınların oy mücadelesinin, onlarca ülkeye yayılan ve yüzlerce örgüt ve bu örgütlere üye on binlerce kadının sayısız eylem, konferans ve yayınıyla, bütünüyle uluslararası bir harekete dönüşmesinin payı vardır. Bu harekette yer alan kadınlara "süfrajist" denildiğinden, hareket Süfrajist Hareket olarak da bilinir.

Süfraj Hareketi'nin en etkili olduğu ülkelerden biri İngiltere idi. İngiltere örneği, diğer ülkelerde oy hakkı için mücadele eden kadınları özellikle eylem repertuarı ve yöntem tartışması açısından etkilemiştir. İngiltere'de kadınların oy hakkı mücadelesi 19. yüzyılın ortalarına kadar gitse de bu erken talepler, daha çok politik liberalizm çerçevesinde ve sınıf temelli seçme ve seçilme düzenlemelerinin, orta sınıf yani aynı mülkiyet kriterlerine uyan kadınları da içermesi gerektiği argümanı etrafında formüle ediliyordu. Liberal süfrajistler, oy hakkının üst ve orta sınıf erkeklerden

işçi sınıfı erkeklere doğru genişlemesinden hareketle, kadınlar için de benzer bir tedrici genişleme öngörüyor, dolayısıyla da daha “meşru” görünen, sınıf temelli bir argümanla başlamayı uygun buluyorlardı. Mücadelenin hem kapsamı hem de talepleri zaman içinde daha demokratik bir içerik kazandı ve özellikle 1880’lerden sonra daha çok kadınların yurttaşlık hakkına odaklanan bir strateji benimsenmeye başladı. Bunda liberal süfrajistlerin dönüşümü kadar, kadınların ikincil konumuna temelden itiraz eden feminist analizlerin ve sosyalist feministlerin etkisinin artmasının rolü vardır. Bir yandan da kadınların yerel seçimlerde oy verme hakkı kazanması ve siyasi partilerin kadın kollarının kurulmaya başlamasıyla Süfraj Hareketi odağını, asıl olarak, parlamento siyasetine çevirdi. Yine de 19. yüzyıl İngilteresi’nde, parçalı, birçok grup ve yaklaşımdan oluşan bir hareketten söz etmek gerekir. Bu parçalılık, farklı grupların Kadınların Oy Hakkı Cemiyetleri Ulusal Birliği (National Union of Women’s Suffrage Societies, NUWSS) adıyla 1897’de birleşmesiyle önemli ölçüde aşıldı (Hume, 2016). NUWSS çevresinde birleşen İngiliz süfrajistler, lobi faaliyetleri ile meclis üyelerini etkilemek, dilekçe vermek, konferanslarda konuşma yapmak, toplantılar düzenlemek yoluyla seslerini duyurma yöntemini benimsemişti.

Oy hakkı mücadelesinin daha etkili eylemlerle ve esas olarak sokakta verilen mücadeleyle devam etmesi gerektiğini savunan feministler ise 1903’te Kadınların Sosyal ve Siyasi Birliği (Women’s Social and Political Union, WSPU) adıyla ayrı bir örgüt kurdu. Ünlü aktivist Emmeline Pankhurst öncülüğünde kurulan ve süfrajistlerin on yıllardır benimsediği çizgiye göre daha radikal olduğu için, biraz da alaycı bir ima ile “süfrajet” olarak anılmaya başlanan bu grup açlık grevi yapmak, kendilerini parmaklıklara zincirlemek, duvarlara slogan yazmak, boş binaları ateşe vermek gibi yolları kullanarak kadınların oy hakkı mücadelesinin görünürlüğünü ve etkisini önemli ölçüde arttırdı. Kendilerine biçilen süfrajet tanımlamasını benimseyen ve zamanla Süfraj Hareketi olarak da anılmaya başlanan WSPU ve çevresinden yüzlerce kadın, “söz değil eylem” şiarıyla yaptıkları eylemler nedeniyle tutuklandı. Aslında WSPU içinde de yönetime ilişkin bir tartışma vardı ve tartışmalı görülen bazı eylem biçimlerinin bütün süfrajetler tarafından destek gördüğünü söylemek zordur.

Yine de giderek “anayasal” diye nitelendirilmeye başlanan süfrajistler (constitutional suffragists) ile militan ya da radikal olarak tanımlanan süfrajetler arası ayrım, İngiltere’de kadınların oy hakkı hareketini şekillendiren ve feminist hareket içi ilişkileri etkileyen en önemli tartışmalardan biri oldu. Kimi feminist tarihçiler, kadınların siyasi haklar mücadelesinin bu gibi ikiliklerin belirttiğinden çok daha akışkan, iç içe geçen stratejilerle şekillendiğini, örneğin militanlığın WSPU ile sınırlandırılmayacak, daha erken dönemlere giden köklerini göstermesine rağmen, anayasal—militan ayrımı, feminist yazında bile Süfraj Hareketi’ni okumak için kullanılan bir çerçeve olmayı sürdürmektedir. Zira kadınların siyasal haklar mücadelesinde izlenecek yol ve eylem biçimleri

üzerine tartışma, aslında bütün ülkelerdeki kadın hareketlerinde önemli bir gündemdi. Örneğin Amerika’da 1916’da kurulan Ulusal Kadın Partisi (National Women’s Party, NWP), oy hakkı için mücadele eden kadın örgütlerini 1890’da birleştiren Kadınların Oy Hakkı Amerikan Milli Derneğinden (National American Woman Suffrage Association) yine yöntem tartışması sonucu ayrılan bir grup feminist tarafından kurulmuştu. Amerika’da sivil itaatsizliğin öncüleri kabul edilen NWP’li aktivistler, iki buçuk yıl boyunca Beyaz Saray’ın önünde oy hakları için nöbet tutmuş, “Sessiz Nöbetçiler” olarak da anılan bu feministlerin çoğu, tamamen barışçıl eylemleri nedeniyle tartaklanmış, hapse atılmıştı

Kadınların seçme ve seçilme hakları için ilkin kendi ülkelerinde örgütledikleri mücadele, 20. yüzyılın başlarında uluslararası alanda bütün feministleri birleştirerek ortak bir kampanyaya dönüştü. 1904’te Berlin’de bir araya gelen birkaç ulusal dernek, Kadınların Oy Hakkı Uluslararası Birliği (International Woman Suffrage Alliance) adıyla bu ortak mücadeleyi örececek bir uluslararası örgüt kurdu. Her iki yılda bir farklı bir ülkede kongre düzenleyen ve böylelikle ulusal oy hakkı hareketlerine destek olmak ve onu güçlendirmek amacıyla birliğe katılan kadın örgütlerinin sayısı hızla arttı. 1913’te 26, 1929’a gelindiğinde ise 51 ülkeden kadın örgütü birliğin üyesiydi. 1926’da Paris’te yapılan kongrede adını Kadınların Oy Hakkı ve Eşit Yurttaşlık Uluslararası Birliği (International Alliance of Women for Suffrage and Equal Citizenship, IAWSEC) olarak değiştiren örgüt, bugün de Uluslararası Kadınlar Birliği (International Alliance of Women) olarak varlığını sürdürmektedir.

Uluslararası Süfraj Hareketi’nin lokomotifi IAWSEC’in 1935 yılında yapılan 12. kongresi, birliğe 1926 yılında üye olan Türk Kadınlar Birliği’nin (TKB) ev sahipliğinde İstanbul’da toplandı. Geç Osmanlı—erken Cumhuriyet dönemi kadın hareketinin örgütsel olarak son halkası olan TKB, kadınların siyasal haklar mücadelesini, bir bakıma, Batılı süfrajistleri yakından takip eden ve oy hakkı talebini 1921’de programına alan Osmanlı Müdâfaa-yı Hukuk-u Nisvân Cemiyeti’nden devralmıştı. TKB, Türkiyeli feministleri uluslararası hareketle buluştururken, kendisini de dünya kadınlarının siyasal haklar mücadelesinin bir parçası olarak konumlandırmıştı. Nitekim 20. yüzyılın ilk yarısına damgasını vuran Süfraj Hareketi, kadınların ulus-aşırı örgütlenmesinin ilk örneği olarak birçok ulusal feminist harekete hem ilham olmuş hem de destek ve meşruiyet sağlamıştır.

KAYNAKÇA:

Feminist Bellek

Wikipedia

17 Ocak 2024

HERŞEYE RAĞMEN BİZ DE VARIZ

YAZAN: Fatma Işık KAYA (Fadime)

fadime.62@gmail.com

1962 yılının 12 Mayıs günü 1-0 yenik açmışım az gören gözlerimi dünyaya. 59 yaşında, tamamen kör bir bireyim artık. Yanlış anlaşılmak istemem. Amacım, “Ah kör oldum. Aman bu acıyla yaşamak çok zor.” gibisinden insanlarda acıma duygusunu zirvelere taşıyacak, salya sümük ağlatacak bir yazı kaleme, ne kalemi?... Klavyeye almak değil.

Ülkemizde engeli ne olursa olsun her engellinin yaşadığı sorunlar birbirine benzer az çok. Kendinizi kanıtlayıncaya kadar ailenizle çatışsınız. Öğrencilik hayatınız boyunca okul ortamıyla, ömrünüz oldukça da toplumla ve caddelerle, sokaklarla çatışsınız. Hele cadde ve sokaklarla. Tekme tokat kavga edersiniz resmen.

Belediyelerimizin engellilerden değil de kendilerinden yana olmasının rahatlığıyla iyice cesaretlenen her cadde ve sokak size der ki: “Kardeşim; görmüyorsunuz ya da yürüyemiyorsunuz. Ne diye engelsiz insanlar gibi fink atmak istersiniz üzerimizde?... Zaten yeterince ağırlık taşıyoruz, bir de sizleri mi taşıyacağız?... Hem sizin ağırlığınız engelsiz insanların ağırlığına benzemiyor. Engelsiz insanların sevimli ayaklarıyla bizleri adımlamaları, o canım otomobil tekerleklerinin üzerimizde masaj yaparcasına gezinen okşayıcı ağırlığı altında çok mutluyuz. Tekerlekli sandalyelerinizin tekerlekleri sinirimize dokunuyor. Koltuk değneklerinizin uçları oramıza buramıza batıyor, her yanımız acıyor, keyfimiz kaçıyor. Beyaz bastonlarınızla gezdiğiniz zamanlar fena gıdıklanıyoruz.”

Rahat rahat dolaşamayasınız, günlük yaşama katılamayasınız diye ellerinden geleni artlarına koymazlar.

Sırtında torbası, elinde asası, ayaklarında çarıklarıyla yollara düşen eski bir derviş misali yol arkadaşım sevgili beyaz bastonumu alır, düşerim yollara ben de. Artık devir değişti. Omuzumda çantam, ayaklarımda spor ayakkabılarım var. Asam da katlanabilir beyaz bastonum.

Üç katlı apartmanımızın bahçe kapısını açıp, dışarı adımımı atar atmaz kaldırım kenarına dizi dizi sıralanmış otomobil kardeşlerim hep bir ağızdan “hoşgeldiiiiinnnn!” diye bağışırlar. Ah beni nasılda seviyorlar bir bilseniz. Bir türlü bırakmak istemiyorlar. Acelem var diyerek güç belâ uygun bir aralık bulup, "Bu ne sevgi aaahhhh, bu ne ızdırıp?" şarkısı dilimde hoşça kalın anlamında el sallayarak yoluma devam ediyorum. Dönüşte yine görüşeceğiz keratalemlerle. Gideceğim yere varıncaya kadar yanımdan, yöremden geçen ve sonsuz sevgilerini sunmak için can atan diğer

otomobil kardeşlerime yüz vermiyorum vallahi. İşim gücüm var benim. Sevgi açlığı çekenlerle mi uğraşacağım bir de?...

Kaldırımlar bizleri hiç sevmeyen cadde ve sokakların önemli uzuvlarından olduğundan beni üzerlerinden atmanın zamanını kolluyorlar yeminle. Hemen hiçbirisi dümdüz ve alçak değil. İnışlı çıkışlı, pütürlü, pürüzlü. Kör kafasını vursun da feleğini şaşırırsın ya da dünyasını değiştirsin de tamamen kurtulalım diye konmuş hissini uyandıran alçak panolarla güzelliklerine güzellik katılmış durumda. Bir de orta yerlerine açılmış çukurlara dikilmiş ağaçlar. Özellikle benim gibi kemik erimesi olan körler bir anlık dalgınlıkla o çukurlara basıp ya da bastonu takılıp düşsünde bir de yürüme engeliyle tanışsın diyerek düzenlenmiş mübarekler. Bensizliğe bir an olsun katlanamayan otomobil kardeşlerim kaldırımlarda da hazır ve nâzır yolumu gözlerler her daim. Kimi zaman da bisikletli bir vatandaş neredeyse sürtünme mesafesinde yanımdan vıızzzztttt diye geçip gider. Hoplayıp zıplayamayacağıma, türkülerimizde, halk şiirimizde sözü edilen keklik sekişli hatunlardan olamayacağıma göre mecburen bastonumdan yardım istiyorum. Engebelerden, pürüzlerden bastonum çarçabuk ihtiyarlıyor, elden ayaktan düşüyor. Bu durumda yaşlı ana babasını acımasızca başından atan hayırsız evlât misali yaşlı bastonumu bırakıp, daha gencini alıyorum taaa ki o da elden, ayaktan düşünceye kadar. Kimi zaman öyle yüksek oluyorlar ki, inip çıkarken ayaklarıma karasular da hücum ediyor hurraaaaaa diyerek. Ortopedik engelli bir insan mümkün değil inip çıkamaz ve rahat dolaşamaz. Bu durumları yaşarken bir de yağmur başlarsaaaa. Şenlik oluyor şenliikkk. Belediyelerimiz doğasever olduklarından yolları doğru dürüst düzeltme gereği duymuyorlar. Yağmurla meydana gelen gölcükler doğal ve muhteşem bir manzara oluşturuyorlar herhalde. Göremediğim için çok şey kaçırıyor olmalıyım. Hele otomobil kardeşlerimin gölceyizlerden geçerken fooooşşşş diye üzerime su püskürtmelerinde kızacak bir şey yok. Bana olan sevgilerini böyle sulu şakalarla perçinliyorlar yaramazlar. Yazın İzmir'de yağmur yağmıyor ki. Göle ya da denize ayaklarımı sokmuş kadar olacak, belediyelerimize dua edeceğim. Diğer mevsimlerde neredeyse dizlerine kadar suya giren körün romatizmaya yakalanması işten bile değil. Koltuk değneği ya da tekerlekli sandalye kullanan engeldaşlarım bu şenliği nasıl yaşıyorlar bilemiyorum.

Cadde ve sokakların umurunda mı?... Bıyık altından kıs kıs gülüyorlar. Seni ve engeldaşlarını istemiyoruz işte. Amma da arsızsınız. Çağırılmayan yere davulcuyla zurnacı gidirmiş. Sizin yüzünüzden kahvehaneler, restoran ve lokantalar rahat rahat sandalyelerini dışarı çıkaramıyorlar. Dükkân sahipleri mallarını kapılarının önünde gönüllerince sergileyemiyorlar. İlle de tutturuyorsunuz bizim de haklarımız var. Biz de özgürce gezip tozmak istiyoruz diye. Oturun evinizde, ailelerinizin dizinin dibinde. Onlar size bakar. Rahat mı dürtüyor nedir!... Feryatlarıyla bağırıp çağırmaktan, dırdırdırdırdır söylenmekten de geri kalmıyorlar.

Ben ve engeldaşlarım; vız gelir, tırıs gider. B İ Z D E V A R I I I I Z Z Z Z Z!... diyerek inadına ortalıkta fink atmaya devam ediyoruz.

29-Ağustos-2021-Pazar

TARİHİN KADIN YÜZLERİ

UNUTULMAYACAĞIN SANATIN DEHASI AYLA ALGAN

HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktarr@hotmail.com

Anısına saygıyla

Tiyatro dünyasından bir parlak yıldız daha kaydı... Sevgili Ayla Algan 2024'ün ilk günlerinde hızla geçiverdi bu dünyadan diğerine... Aslında; onun gibi enerji dolu, sürekli üreten, bıkmadan usanmadan genç sanatçılar yetiştiren bir insan için belki de en makbul geçiş oldu bu... Onun temposuna yakışan bir yolculuk... Evet, 4 Ocak 2024'te; bir akşam saatinde hayat arkadaşı, varlığında ve yokluğunda tiyatro yoldaşı Beklan Algan'ın yanına gitmek üzere aramızdan ayrıldı Ayla Algan...

Ayla Algan 29 Ekim 1937'de İstanbul'da doğdu. Babası Girit göçmeni tüccar Vedat Kasman, annesi ressam Nevzat Kasman'dır. Ailenin tek çocuğu olan Ayla Algan çocukluğunda piyano, bale ve şan dersleri aldı. Çok şenlikli bir evde büyüdü. Anılarını anlatırken “aslında yaratıcı drama bizim evde başlamıştı” diye ifade eder duygularını.

Nota bilmediği halde piyano çalan dedesine o da kap kakakla eşlik ederek katılırdı. Küçük yaşta Ferdi Stadzer'in öğrencisi oldu. Ressam-heykeltıraş olan annesi Nevzat Kasman, İbrahim Çallı'nın öğrencisiydi. Annesinin yurtdışında öğrendiği dansları, duvara tutunup onun gibi samba yaparak taklit etti. Daha yürümeyi öğrenmeden cha-chayı, mamba'yı öğrendi. Madam Pudica, ona Fransızca ve Rumca öğretti. Daha doğru düzgün konuşamazken, o dillerde şarkılar söyledi.

5 yaşında başladığı piyano öğrenimini lise öğrenimi için Fransa'ya gidene kadar 11 yıl boyunca sürdürdü. Ortaokulu, İstanbul'daki Notre Dame de Sion'da, liseyi Fransa'daki Versay Lisesinde okudu. 1957 yılında Eşi Beklan Algan ile evlendi. Amerika'da New York Actor Studio Actor's Repertuary Theatre's of Broadway'de sahne eğitimi alan sanatçı, Türkiye'ye döndükten sonra İstanbul Şehir Tiyatroları'nın kadrosuna girdi ve 1961'de Tarla Kuşu oyunu ile tiyatroda ilk rolünü oynadı. Aynı yıl Hamlet oyununda rol aldı; hem Ophelia hem de erkek rolü olmasına rağmen Hamlet karakterini canlandırmıştı. Bu nedenle "Erkek Hamlet" olarak anıldı. 1965'te Fizikçiler oyunuyla İlhan İskender En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'ne layık görüldü ancak tiyatronun kolektif bir

sanat olduğu ve ödölün tek kişiye verilmemesi gerektiği düşünceyiyle geri çevirdi. 1966'da Muhsin Ertuğrul'un istifası üzerine Şehir Tiyatroları'ndan ayrıldı, bir süre LCC Language and Culture Center Tiyatro Okulu'nda tiyatro öğretmenliği ve oyuncu çalıştırma dersleri verdi. Buradan Macit Koper, Taner Barlas, Cezmi Baskın, Meral Çetinkaya ve Rutkay Aziz gibi değerli oyuncu ve yönetmenler çıktı.

1964'te yönetmenliğini Ertem Göreç'in yaptığı, senaryosu Vedat Türkali'ye ait olan Karanlıkta Uyananlar filmi ile ilk kez sinema dalında çalışmalara başladı. 1966'da Atıf Yılmaz'ın yönettiği Ah Güzel İstanbul filmi ile ilk kez başrol oynadı.

1971'de Paris'in ünlü konser salonu Olimpia'da sahneye çıkan Algan, 1972 yılında Paris'te Jean L. Bazault yönettiği Recamier Tiyatrosu'nda, Peter Brook'un Tiyatro Atölyesi'ne davetli olarak katıldı. 1972-1979 yılları arasında Paris'te yaşadı ve müzikle ilgilendi. 1972'de Turizm Bakanlığının isteği üzerine Yunus Emre'nin 650. yıl dönümü için bir albüm hazırladı. 1975 yılında dünyaya gelen kızına Yunus Emre'den esinlenerek "Sevi" adını koydu. 1973'te Bulgaristan'daki Uluslararası Altın Orfe Şarkı Yarışması'nda savaş karşıtı bir şarkı söyleyerek ikincilik ödölünü alan Algan, "UNICEF Onur Ödölüne layık görüldü. 1977'de Polonya Sopot Festivali'nde Oda Kızılderililerinin sorunları üstüne bir şarkı ile dünya birinciliği kazandı.

1980'de Berlin'e gitti, Schaubühne Tiyatrosu'nda dört yıl boyunca Tuncel Kurtiz, Şener Şen, Macit Koper gibi sanatçılarla işçi tiyatrosu yaptı. 1984 yılında ise Erol Keskin, Beklan Algan, Prof. Cevat Çapan, Taner Barlas, Ahmet Levendoğlu, Macit Koper, Haluk Şevket, Yekta Kara, Müge Gürman, Metin Deniz, Ergüder Yoldaş, Prof. Süleyman Velioğlu, Oben Güney gibi meslektaşlarıyla BİLSAK Tiyatro Atölyesi'ni kurdu.

1988 yılında ise Beklan Algan, Erol Keskin, Haluk Şevket Ataseven ile birlikte Tiyatro Araştırma Laboratuvarı'nı (TAL) kurdu ve burada pek çok deneysel projeye imza atarak genç tiyatro oyuncularının eğitime katkıda bulundu. Ayrıca 1996 yılında İstanbul Şehir Tiyatroları'nda Genel Sanat Yönetmeni Yardımcılığı yaptı. 1999-2001 sezonunda Kenan Işık'ın İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları'nda sahnelediği Şeyh Galip'in "Aşk Hastası" oyununu oynadıktan sonra, Şehir Tiyatroları'ndan emekli oldu. Ayla Algan, "Seni Seviyorum Rosa", "Harem Suare", "O da Beni Seviyor" gibi onlarca filmde ve "Biz Size Aşık Olduk", "Üzgünüm Leyla", "Aliye" gibi çeşitli dizilerde de rol aldı. Ayrıca son iki aya kadar "Yaratıcı ve Çağdaş Tiyatro Teknikleri" kursu ile de ünlü oyunculara oyuncu koçluğu yapmaya devam etti.

Koroporte Sanat Grubu'nun hem tiyatro eğitmeni hem de anlatıcısı olarak, Koroporte'nin İş Sanat'ta sahnelenen "Hayvanlar Karnavalı 2005-2006-2007" ve "Bir Sergiden Tablolar 2007-2008" gösterilerinde de rol aldı. 2011 yılında İstanbul Drama Sanat Akademisi Genel Sanat Yönetmenliği ve bunun yanında, tiyatro ve yaratıcı drama metodu kullanarak yabancı dil eğitimi olan "İngilizce

Tiyatro Sertifika Programı" ve "Sinema-Tiyatro Oyunculuk Atölyesi" eğitmenliği görevlerini de üstlendi.

Ayla Algan, 4 Ocak 2024 tarihinde geçirdiği beyin kanaması sonucu 86 yaşında vefat etti.

Sanatçının ailesinden alınan bilgiye göre, Algan, saat 19.00 sıralarında aniden rahatsızlanarak kaldırıldığı Taksim Acıbadem Hastanesinde yaşamını yitirdi.

Ayla Algan'ı hep genç kılan sanatsal yaşamındaki denemeci kişiliği. Yeniliklerle özdeşleşmesi. İnadı... Merakı... Hep soru soruyor. Yüzde yüz neyi biliyorum en önemli sorusu.

Yapı kredi yayınlarından çıkmış olan bir de kitabı var Ayla Algan'ın yaratıcı oyuncu yaratıcı insan.

Kitapta Ayla ve tabii ki Beklan Algan'ın tiyatro ile ilmek ilmek işlenmiş hayatlarının izlerini sürüyoruz. Bu izler belli bir çizgi takip etmeseler de Ayla'nın dünyaya, tiyatroya bakışını dile getiriyor. Başarıya giden yolda atılan adımlar çevresinde dönüyor...

6 Ocak Cumartesi günü tiyatro sanatçısı, yönetmen, şarkıcı ve eğitmen Ayla Algan için İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Şehir Tiyatroları Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nde tören düzenlendi. Törene, Algan'ın kızı Sevi Algan ve diğer aile üyelerinin yanı sıra oyuncu dostları ve sevenleri katıldı. Törende aile adına bir konuşma yapan oyuncu Erol Babaoğlu, Algan'ı Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nden uğurlamanın anlamlı olduğunu belirterek, kendisiyle bu sahnede tanıştığını söyledi. Babaoğlu, Tiyatro Araştırma Laboratuvarı'nın kurucularından Ayla Algan'ın Türk tiyatrosuna önemli katkıları olduğunu vurgulayarak, şunları kaydetti:

"Çok fazla insan yetiştirdiler. Bugün belki burada oturan pek çok kişi mesleklerini onlara borçlu diyebiliriz. Hem dans hem tiyatro hem de sinemada pek çok ismin yetişmesine öncülük ettiler. Ayla abla özellikle insana değer veren, insana yatırım yapan bir kişiydi. Hem sizinle çok uğraşırdı, didişirdi hem de size yardım ederdi. Hiç olmayacak dediğiniz kişiden mutlaka bir şey çıkmasını sağlardı. 'Oyunculuk atölyelerine gelen insanlardan oyuncu olmazsa yazar olur, yazar olmazsa en kötüsünden iyi bir seyirci yaratırız.' derdi. Her zaman umudu vardı."

Tiyatro Kare Genel Sanat Yönetmeni Nedim Saban da Ayla Algan'ın tiyatrodaki Muhsin Ertuğrul'un çocuklarından biri olduğuna dikkati çekerek, "Kendisiyle 1982 yılında tanışmıştım. Bir telefon konuşmamız olmuştu. Bir çocuk oyununa davet etmiştim. 'Ben Ölü Canları çalışıyorum ama Beklan gelir.'" dedi. Çok garipsedim. Hakikaten Beklan Algan gelmişti. Oyun bitince onunla tanıştım. Ertesi hafta salı günü de Ayla Algan'la randevum vardı. Ben okuldan kaçtım gittim, iyi ki kaçmışım. 15 dakika konuştuk ve benim bütün hayatımı değiştiren şeyler söyledi" şeklinde konuştu.

Oyuncu Halit Ergenç ise sanatçının sevenlerine başsağlığı dileyerek, "Ayla Algan'la yan yana geldiğim zaman kendimi sanki büyük bir okyanusun yanındaymışım gibi hissediyordum. Çünkü ondan gelen bilginin ve sevginin size bulaşmaması mümkün değildi." ifadelerini kullandı. Ergenç,

Algan'ın insani ilişkilerde çok yardımsever ve yönlendirici olduğunun altını çizerek, sözlerini şöyle sürdürdü: "Onu çok defa aramışımdır. Televizyona uzun soluklu işler yapıyoruz. Bazen yeni şeyler yapmak zor olabiliyor. Ayla ablayı arardım. 'Bir sıkışıklık hissediyorum, ne yapayım?' diye sorardım. 1-2 cümle bir şey söylerdi. Çok uzun süre devam edebileceğim bir enerji, yeni bir fikir, yeni bir alan açardım. Ne mutlu onunla çalışmış olanlara." Konuşmacılar arasında Mine Koyuncuoğlu, Bilge Katipoğlu, Garo Mafyan, Ayşegül İşsever, Orhan Alkaya, Ayla Uzunatağan, Sevinç Özer, Aslı Öngören, Uğurtan Atakan ve Hilmi Zafer Şahin de yer aldı.

Konuşmaların ardından, oyuncunun Türk bayrağına sarılı tabutunun başına gelen katılımcılar, karanfil bırakarak Algan'a veda etti.

Törenin ardından usta sanatçının cenazesi, Teşvikiye Camisi'ne getirildi. Öğle vaktinde kılınan cenaze namazına İstanbul Valisi Davut Gül, Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Batuhan Mumcu, Erdal Özyağcılar, Orhan Gencebay, Hakan Bilgin, Alper Kul, Engin Çağlar ve Kerem Alışık'ın yanı sıra sanat dünyasından çok sayıda isim katıldı. Sanatçının cenazesi, kılınan cenaze namazının ardından Aşiyan Mezarlığı'na defnedildi.

Ayla Algan'ın yaşamını yitirmesinin ardından Eren Aysan evrensel gazetesine verdiği demeçte sanatçının ve eşinin muhalif kimliğine vurgu yaptı.

Aysan, sanata uygulanan baskı karşısında Algan'ın duruşunu, "Her ikisinin de politik olarak duruşları sağladı. Ülkemizde ilk oynanan Brecht oyunlarından "Sezuan'ın İyi İnsanı" fiziki saldırıya uğradığında da ödün vermediler. Onlara destek için o dönem imzacı olan çok sayıda sanatçı ve edebiyatçı vardı. Ülkemizde sanata uygulanan baskı hiç bitmedi. Bu yaşananlar altmış yıl sonra bile bize bir şey değişmediğini gösteriyor ne acı ki!" sözleriyle anlattı.

Yaşamının son anına kadar üretmeye ve öğretmeye devam etti sanatın divası. Vefatından beş gün önce yeni yıl mesajını çektiği videoyla bizlere bırakarak ayrıldı aramızdan. Mesajın içeriği şu şekildeydi: "2024 yılı küçüklerime, büyüklerime, büyük annelerime ve öğrencilerime hoş geldi. Barış, sevgi ve sıhhat dolu olsun" ifadelerini kullanmış.

Güle güle sevgili Ayla Algan. Eserlerinle, gülüşünle, bilgiye ve yeniden yaratma, dönüştürmeye yönelik çalışmalarınla asla unutulmayacaksın.

Yıldızlar yoldaşın olsun. Işıklar içinde uyu.

15 Ocak 2024

YAZARLAR YAŞADIKLARINI MI YAZAR?

YAZAN: Filiz GÜLMEZ

Gerçek yazar çok iyi bir gözlemcidir. Doğal olarak yakınındaki olayları, insan ilişkilerini ve kendisiyle ilgili olanları gözlemler. Söz gelimi çok yakınlarıyla ilgili, değişik, üzücü, tedirgin edici olaylara tanık oluyorsa bunlar onu zenginleştirecektir. Yaratma süreci içinde gerekli şeyleri öğrenecektir.

Yaşamdan deneyimlerle kendilerini geliştirmek isteyen yazarlara günlük tutmalarını önerir Amerikalı aktivist roman yazarı, gazeteci John Howard Griffin ve şöyle der: “Bu günlüğe duygularını, tepkilerini, düşlerini, tutkularını yazmaları deneyimlerini dile getirmede yardımcı olacaktır.” Doğaldır ki yaşanan olaylardan yola çıkarak kurgulamak, yaratmada da yardımcı olacaktır.

Amerikalı yazar F.Scott Fitzgerald, yazarken kimi duyguları, korkuları, coşkuları, heyecanları daha iyi tanıyarak, yazıya dökmek adına kimi deneyimleri yaşarmış. Salah Birsöl'in bir deneme kitabında okumuştum. Bir gün, eşiyile birlikte arabalarını tren yoluna park edip trenin gelmesini beklerler. Onları gören tren yolu bekçisi düdüğünü çalarak onları uyarsa da başarılı olamaz. Tren görünür, bağırta bağırta çalar düdüğünü. O da son anda gaz pedalına basar ve arabasını tren yolundan çıkarır. Ancak yaşanmışlıkları olduğu gibi aktarmak değildir doğru olan, yaşanan her olaydan, durumdan yararlanarak gerçek yaşamdakinden daha ilginç olmasını sağlamak, yaratıcılıkla kurmacaya yaslanarak yazmak önemli olandır. Fitzgerald'ın :”İyi bir yazar iyi bir yalancıdır,” dediği gibi.

Kimi deneyimlerin, yaşanmışlıkların ve gözlemin yazmada yardımcı olduğu yadsınamaz. John Howard Griffin, Fransa'nın Tours kentinde küçük bir çatı katında yaşayan bir öğrencidir. Dünyaca ünlü opera sanatçısı Kristen Flafstad'ın bir gösteri için Paris'e geleceğini öğrenir. Yeterince parası yoktur ama bir günü aç geçirmeyi ve bir köprü altında uyumayı göze alarak Paris'e gider. Operada gösteri muhteşemdir. Ancak soğuk ve dondurucu bir gecede, yabancı bir kentte, cebinde geri dönüş biletinden başka bir şey olmadan orada kalmak zorundadır. Sokakta gördüğü bir adama evsiz birinin nerede uyuyabileceğini sorar. Adam ona nehir kıyısında Notre Dame tarafında on üçüncü yüz yıldan kalma bir evi önerir. Yoksullar, evsizler için olduğunu, kapılarının asla kapanmadığını, kimse tarafından rahatsız edilmeden merdiven altında uyuyabileceğini söyler. Söylenilen yere gider, birkaç kapıyı açıp bakar. İçerisi çok pis kokmaktadır. Kapıdan birinden içeri girer. Yalnızdır, çok korkmaktadır. Kendini kötü düşüncelerden uzaklaştırmaya çalışırken bu deneyimi yaşaması gerektiğini, hatta birçok insanın bu serüveni yaşamak için neler verebileceğini düşünür. Giderek, çevresine farklı gözle bakar. Üzerinde gezindiği yeri sert ve soğuk bir yer olarak düşünmez, onun yedi yüz yıl önce ne ilginç olaylara tanıklık ettiğini düşünür. “Belki de günahkârlar

ya da azizlerin gezindiği zemindeyim.” der. Bu deneyim onun yazar olmasına zemin hazırlar. Artık çevresinde gördüğü şeylere yeni değerler kazandırmaya başlamıştır.

Sonuç olarak yazar olmak için yaşamak, tek başına yeterli midir? Griffin’in yaptığı gibi yaşadığımız durumlara yeni anlamlar katarak, yeni değerler kazandırarak kurgusal yaratıyı gerçekleştirebiliriz, ancak öncelikle yetenek ilk koşul. Gözlem yaparak, yaratıcılığımızı geliştirerek ve gerekli yazma kurallarını uygulayarak, dil ve anlatıma özen göstererek nitelikli yazılar yazılabilir.

ARI KOVANI

ÜÇ KOLLA YAŞAMAK NASIL?

SÖYLEŞİYİ YAPAN: Şule SEPİN İÇLİ

sulesepin06@gmail.com

KONUK: Gizem ALAKAYA

Şule: Sevgili izleyicilerimiz, ‘Arı Kovanı Köşe’mizin bu ayki konuyu Gizem Alakaya. Kendisi çok yönlü bir arkadaşımız. Önce Gizem Alakaya’yı nasıl tanıdık, nasıl tanıştık ondan kısaca söz edelim. Biliyorsunuz, her ‘Arı Kovanın bir hikâyesi var, bir tanışma hikâyesi. Gizem’i ben bir eğitimde tanımıştım; Reaper eğitimi veriyordu ve bir kadının bilgisayar eğitimi vermesi, bu tür teknik bilgiye vakıf olması gerçekten bizim dergimiz ve kadınlar açısından da son derece umut vericiydi. Daha sonra Gizem’in başka yönlerini de tanıdıkça keşfettik tabii. Örneğin müzisyenliği. Bildiğim kadarıyla besteleri de var. Kendisi aynı zamanda anne, çalışan, bilgisayar eğitmeni, başka konularda da eğitimler veriyor. Ben çok ayrıntılı anlatamıyorum. Önce kısaca kendisini tanıtmasını rica edelim: Hoş geldin Gizem.

Gizem: Hoş buldum. Merhaba. İsmim Gizem, kendimi tanıtmayla ilgili bir başlangıç yapılması gerektiği zaman acaba neyi, hangi sırada söylemeliyim? Neyin çok detay olduğunu düşünmeliyim gibi şeyler takılır aklıma. Aklıma geldiği kadarıyla kendimi tanıtip sohbetin kalanında ilerletiriz inşallah. 31 yaşındayım. İstanbul Üniversitesi İngilizce iktisat mezunuyum.

Şule: aynı zamanda bir çocuğun var, sanıyorum. Kaç yaşında, ismi ne?

Gizem: 6 yaşında bir kızım var. İsmi Hayal. Şu anda anaokuluna gidiyor. Önümüzdeki sene birinci sınıfa başlayacak. 3 buçuk yıldır bekâr anne olarak hayatıma devam ediyorum. Annem, kızım, ben ve şu anda hatta anneannemle beraber 4 kuşak şeklinde bir hayatımız var. Bu şekilde yaşıyorum. Bir sene lise dönemindeyken Amerika’da kaldım. Ayrıca ortaokul ve lise dönemlerinde İstanbul BİLSEM’de eğitim aldım. Burası üstün yetenekli insanların sınavla alındığı ve eğitim

gördüğü bir yer. Benim zamanımda çok daha yeniydi. Şimdi çok daha yaygınlaştı. Şu anda bir kamu kurumunda maalesef santral görevlisi olarak çalışıyorum.

Şule: Gerçekten maalesef bu kadar üstün yetenekli çocukların gittiği bir okula devam eden birinin santral memurluğu yapması...? Tabii ki santral memurluğu önemli bir meslek ama farklı yetenekleri olan bir kadının da başka yerlerde değerlendirilmesi gerekir. Sen kendini zaten farklı alanlarda değerlendiriyorsun. Ama istersen önce şöyle biraz küçük Gizem'e gidelim, bir yolculuk yapalım. Nerede doğdun, görme engelin nasıl oldu, kardeşlerinde görme engelli olan var mı? Biraz onları anlat bize.

Gizem: Tek çocuğum. Kardeşim olsaydı bunu o zaman söyleyebilirdik. Anne karnında beyinden göze giden sinirler oluşmadığı için doğuştan itibaren %100 görme engelliyim. Işık algım yok. Ailede başka kör yok.

Şule: Körler okuluna gittin mi?

Gizem: Birinci sınıftan itibaren kaynaştırma eğitimiyle başladım. Körler okuluna gitmedim. Sadece ikinci sınıftayken abaküs öğrenmek için bir aylığına Türkan Sabancı'ya devam ettim. Onun dışında kaynaştırmada okudum.

Şule: Kaynaştırma okumak, hiç görmeyen bir çocuk için zor oldu mu acaba?

Gizem: Ben sanırım hiç görmeyen bir çocuk olarak kaynaştırmada birinci sınıftan itibaren başlayan ilk kişiyim. İlk olduğun zaman her zaman belli deneme yanılma vardır ama benim sınıf öğretmenim çok naif, her zaman benim uyumlu bir şeyler yapmam için elinden gelen çabayı gösteren bir kadındı. Annem bana, okula başlamadan önce kırtasiyelerde satılan plastik harflerle mürekkep yazıdaki harflerin şekillerini öğretmişti ve 6 yaşındayken okuma yazmayı Hale Bacakoğlu'ndan öğrendim. Sınıftayken bir yandan Braille okumayı öğrenmeye çalışırken, arkadaşlarımla birlikte vakit geçirmek için de onların aldıkları harflerle o plastik harflerimle yazılar yazardım. Bu şekilde başladı. Yıllar ilerledikçe sayısal derslerde iyi olduğumu fark etmekle birlikte bazı öğretmenlerin çok güzel ilgilenmesi, bazı öğretmenlerin de sırf şekilli diye bazı şeylerden muaf tutması gibi uygulamalarla karşılaştım. “Bundan artık muaf olmamalıyım” noktasına lisede Amerika'ya gittiğimde geldim. Türkiye'de en azından benim dönemim için söyleyeyim. Öğrencilerin bir şeyleri yapamayacağı; ‘görmüyorsa şekilleri yapamaz, işitmiyorsa sesle ilgili bir şey yapamaz, bir fikir sahibi olamaz’ gibi katı fikirler vardı. Ama ben Amerika'ya gittiğimde ‘eğer bunu gözüyle yapamazsa başka şekilde nasıl yapar?’ gibi başka bir mantıkla karşılaştım ve oradan döndükten sonra aslında geometrinin de benim için bir anlam ifade edebileceğini öğrenip (tabii o zamanki şartlarda diyeyim), üniversiteye hazırlanırken arta kalan zamanlarımdaki geometri öğretmenimle bulduğum fırsatlarda, ufak tefek o şeylere de bakmıştım ki sonra üniversiteye gittiğimde İngilizce iktisat okurken bir sürü grafikler vardı. Bu grafikleri kabartma ruletler vardır

bilirsiniz. Ruletle veya piaf makinasıyla çıkarttırarak grafiklerden muaf olmamayı seçtim. Bu şekilde hayatımı devam ettirdim.

Şule: Anladığım kadarıyla öğretmenlerin ve annen destekçindi ama Amerika öncesinde üstün zekâlı çocukların gittiği okulla ilgili biraz bilgi almak isterim. Bu nasıl oldu? Buna ön ayak olan birileri olmuştur. Orada sanıyorum gene gören çocuklarla birlikteydin. Biraz o süreci anlatabilir misin?

Gizem: Ben zaten 4 yaşındayken ‘kaynaştırma eğitime gidebilmem için bir ‘RAM Raporu’ çıkartılmıştı. Annemlerin söylediğine göre o dönemde 4 yaşındayken 7 buçuk yaş çıkmış zekâm. Tabii bunu övünülecek bir şey olarak söylemiyorum. Ben çocukken bu bir ‘üstünlüktür’ gibi bir algıya kapılarak anlatılmıştı ve bu nedenle belli noktalarda tembelliğe de sebebiyet vermiş olabilir kendi adıma. Ama bunu biraz şöyle düşünmek lazım: Herkesin 2 kolu varken senin üstün yetenek olarak adlandırılan üçüncü bir kolun vardır. Ve bir mağazaya gittiğin zaman kendine uygun kıyafet bulamama durumuyla karşı karşıyasındır. Dolayısıyla beni yedinci sınıfa gitmem için altıncı sınıfta bir sınava soktular. Herhangi bir hazırlık yapmadım. Önce bir yazılı sınav vardı. Bir okuyucu ve işaretleyiciyle birlikte girdim. Ondan sonra da klasik zekâ testlerinden uygulandı ve müzik sınavına girdim. Ben hem müzikten hem de zekâdan dolayı BİLSEM’e girdim. Bu şekilde oldu ve orada da bazı materyallerin benim için erişilebilir hale gelmesiyle ilgili çaba içine girdik ve orada hem matematik hem de müzik öğretmenlerimle özellikle ilerlettiğimiz noktalarda piyano dersleri, matematikle ilgili zekâ oyunları, başka bir sürü etkinlikler yaptık. Orada özellikle müzik korolarında ve matematik zekâ oyunları konusunda çok büyük bir ilgim olduğunu fark ettim. Bugün hala zekâ oyunları oynarım. Evimde böyle bir sürü oyunlar vardır. Bu şekilde ilerledik. Lise sona kadar burada devam ettim.

Şule: Amerika'ya gitme sürecin nasıl oldu?

Gizem: Amerika'ya gitmek için ‘yes’ diye bir program vardı. Bu İkiz Kulelerin patlamasından sonra yapılmış bir program. ‘AFS’ tüm dünya ülkelerinden, tüm dünya ülkelerine öğrenci taşıyan öğrenci değişimi yapan bir programken ‘AFS’nin Bir alt kolu olarak. 2011 yılından itibaren başlamış, Amerika'daki islamofobyayı yenmek üzere yapılmış bir burslu programdı. Buraya da giden ilk görme engelliyim. Benden sonra giden çok fazla arkadaşım oldu. Orada da yine sınavlara girdim. Sonra İngilizce kurslarına gittim. Oraya gitmek için dosyalar, belgeler hazırlandı. Çok değişik bir süreçti: Yazıyorsun, çeviriyorsun. Ailede ne istediğini, ne istemediğini ya da hangi şartlarda olup, hangi şartlarının senin için ne olacağını yazıyorsun. Belgeler toparlandı, bir sürü koşuşturma... Bunun sonunda oraya gittim.

Şule: “Orada çeşitli kurslar aldım” dedin.

Gizem: Orada bir sene lise öğrenimi gördüm diğer öğrencilerle birlikte.

Şule: Sonra üniversitede istediğin bölümü mü seçtin?

Gizem: Aslında şöyle bir hikâyem var benim. Liseye başlayacağım yıldan almak istiyorum. O dönemlerde, ortaokulda dönem aralarında konservatuvarlardan öğretmenler gelip kurslar verirdi. Bir tane özel konservatuvarın sınavına girdim ve 50 kişinin içinden dokuzuncu olarak seçildim. O dönemde körlerin konservatuvara girmesi ile ilgili çok büyük sıkıntılar olmasına rağmen benim %100 burslu olarak oraya gelmemi çok istediler. Ama ‘şarkıcı mı olacaksın, ne yapacaksın?’ gibi bir kaygıyla ailem izin vermedi. Liseyi İstanbul Kadıköy Lisesi’nde okudum. Üniversiteye giderken de tabii o dönemde yaygın; o an iktisat, işletme, hukuk, psikoloji... Bu tarz şeyler söylenirken, ‘hukuk mu, iktisat mı, psikoloji mi...? İktisat daha sayısaldır. Sayısal bölüm benim ilgimi çeker’ diyerek gittim. Bugünkü aklım olsaydı belki iktisatı seçmezdim. Bir yere gelmem amaçlandı. ‘Bir adam olsun’ derler ya! genel aile kanıları. Evet, bölümü birkaç bölüm arasından kendim seçtim. Ve yeteneklerim doğrultusunda olmasına gayret ettim ama bana kalsaydı bence ben konservatuvar öğrencisiydim.

Şule: Seninki aslında bir zorunlu seçmeli gibi bir şey olmuş. Ailen müdahale etmeseymiş çok daha iyi olurmuş.

Gizem: Aynen öyle oldu.

Şule: İngilizce iktisat okuduktan sonra kendi mesleğinde bir iş arama girişimin oldu mu?

Gizem: Tabi, ben 2015 Haziran’ında mezun olduğumda birçok özel sektöre başvurduğum. Bazı yerler körlükten kaynaklı, bazı yerler tesettürden kaynaklı almadı. Ya da ‘sen gel bankamatik çalışanı ol’ gibi teklifler vardı ve bunları direkt reddettim. Bir denetim firması, “Seni, eğer başını açarsan alırız” şeklinde bir talepte bulundu. Bana iyi de bir teklifte bulunacak gibilerdi ama bunu da ben istemedim. Çünkü duruşum veya olduğum gibi kabul görmem benim için çok önemli. Ondan sonra 2016’nın Yaz aylarında EKPSS’ye girmeye biraz mecbur kaldım artık. Çünkü çalışmam gerekiyordu. Vergi dairesini de yine birinci tercih olarak işaretledim. Çünkü dedim ki, ‘ben iktisat mezunuyum. Buraya girersem mutlaka alanımla ilgili bir şeyler yaparım’ ama maalesef burada santralde kaldım. Şu anki durumum bu.

Şule: Peki bundan sonra farklı bir alanda çalıştırma ihtimalleri olamaz mı acaba?

Gizem: Bu konuda çabalıyoruz, görüşmeler yapıyoruz yetkililerle bir şekilde ama bilmiyorum zaman gösterecek. Ben de kendi adıma zaten artık müzik veya bilgisayar üzerindeyim. Daha böyle keyifli, zamanın nasıl geçtiğini anlayamayacağım bir arayış içindeyim.

Şule: O da olur umarım ama burada da tabii ki bu kadar uzun yıllar çalışacağın için senin yeteneklerini değerlendirme olsa çok daha iyi olur. Bu kadar yetenek en azından heba olmaz. Peki, baston kullanma meselesi nasıl sende acaba? Beyaz baston kullanıyor musun?

Gizem: Bağımsız hareketim iyi. Baston da kullanıyorum. Navigasyon uygulamaları da kullanıyorum. Yani yön algım çok iyi olmamakla birlikte, bir yere beş defa da gitsem yeri geldiğinde hatırlayamamakla birlikte, altıncıya bir şekilde gidip o yolu bulmak için dışarı çıkacak potansiyelde olduğumu söyleyebilirim.

Şule: Nasıl öğrendin Bastonu?

Gizem: Parıltı Derneği'nde öğrendim. Parıltı kurucu üyelerinden benim annem. Orası da zaten 7-8 aileyle birlikte kurulmuş bir kurum. Daha sonra rehabilitasyon merkezine dönüştü. Oranın hem kuruluşunda hem de ilk öğrencilerinden biri olarak yer aldım.

Şule: Kaç yaşındaydın?

Gizem: Sanırım, lise sonda Amerika'dan döndükten sonra başladım.

Şule: Daha sonra da bağımsız hareket etmene sanıyorum anneler daha çok destek oldular ki geliştirdin. Çünkü öğrenmekle kullanmak biliyorsun çok farklı.

Gizem: Şöyle bir anı anlatayım; annem hem destek olurdu hem de çok merak ederdi. Lise sondayken evden çıkıp dershaneye gitmem tam 19 dakika sürüyordu. Her seferinde eğer bir aksaklık yoksa karşıdan karşıya geçmeyi de dâhil etsem maksimum 19 dakika sürüyordu. Nereden ben bunu anneme söyledim. Evden çıktığımda haber veriyorum. Örneğin, saat ikide çıktım ikiyi 19 geçte telefonum çalar, “Gizem gittin mi?” Ben telefona cevap verirken birileri bana selam verse de kaçırdı. İlk dönemde kimsenin bana selam veremediği, kapıdan girer girmez, “Çıktın mı, gittin mi, rahat ettin mi, bir şey oldu mu?” gibi sorulara maruz kalmaktan ilk etapta kapıdan içeri girdiğim anı yaşayamadığımı Hatırlıyorum. Sonra sonra hafıfledi. Tabii her ailenin böyle kaygısı normal bir kaygıydı ama genç arkadaşlara ya da bağımsız hareketini yeni kazanan arkadaşlara söylüyorum; bu kadar net ‘şuna, şuraya şu kadar dakikada gidiyorum’ diyorsanız 19 değil de arkadaş, 25 dakika deyin de gittiğiniz zaman, insanlar sizi merak etmeden önce soluklanmaya, dinlenmeye zamanınız olsun.

Şule: Evet, annelerin kaygılarını anlatan çok tatlı bir öykü aslında seninki ama ne kadar kabullenirlerse kabullensinler benim gözlemim ne yazık ki ailelerin kaygıları hiçbir zaman bitmiyor. Bizim o alanda hep mücadele etmemiz gerekiyor.

Gizem: Tabi her zaman bu var.

Şule: Kendinde bu müzik yeteneğini, ilginin nasıl fark ettin? Küçükken o piyano derslerini almadan önce bunun da bir hikâyesi var mı? Önce biraz müzikten söz edelim.

Gizem: Çok küçükken şarkılara ezberlemeye başladım zaten. En küçük dayımın ve evdeki herkesin bir şekilde müzik açmasıyla müzikle büyüdüm. Dedem Türk sanat Müziği aşığıydı. Sürekli evde onun sayesinde dinlenen bir Türk sanat müziği vardı. Dayımdan kaynaklı da bir ‘Kral TV’ vardı. Tarzlar çok farklıydı ama sürekli evde müzik dinleyerek yaşıyordum. Herkes çizgi film

izlerken ne yapılısın! Annem bana çocuk masal, şarkı kasetleri alıyordu. Teyplerden baştan sona her gün ya kaset ya müzik, mutlaka evde bir ses bir müzik duyuluyordu. Şarkıları çok kolay ezberlediğimi söylüyorlardı bana ve bir şarkıyı baştan sona hatasız söyleyene kadar 50 defa tekrar edecektim. Hala da mesela bir kayıt yaparken çok mükemmeli arayıp küçücük bir şarkının da kaydını yapmak için belki 100 farklı dosya ortaya çıkarttığım oluyor. 4 buçuk yaşındayken Mehmet Çelenk'in 'Yılmayanlar' programına annem ve anneannemle birlikte konuk olduk. Orada mesela La Fonten'in masallarını anlatmışım. Daha o zamanlara dayanıyor. Reyhan Karaca'nın 'Sevdik Sevdalandık' şarkısını takmışım, bir ara onu söylüyormuşum. Bu şekilde başladı. Ondan sonra, ilkokula geldiğimizde bir öğretmenim vardı. Hiç gülmeyen, kimseyle gülümseyerek değil de disiplinle iletişim kuran, o zamanın çok değerli öğretmenlerinden bir tanesiydi. Blok flüt çalınır derslerde ve ders dışında blok flüt çalmak yasaktı çünkü herkes eline flütü alır, bangır bangır onu bağırırdı. Bir kere Tarkan'ın 'Kuzu Kuzu' şarkısını flütle evde çıkarttım, okula geldim. Arkadaşlarıma çalacağım. Yasaksa yasak arkadaş, ben çalacağım. Çalarken herkes sustu, pürdikkat dinlerken kapıdan içeri hoca girdi. Hocaların bile susturamadığı sınıfta o flütle bütün herkesin sustuğu bir ortam düşünün. 'Kızacak mı, ne yapacak?' 'Dur!' dedi. 'La si, la si... "Oradan si'ye geçmenin sana başka bir yolunu göstereyim" diyerek kadın bana bir ufuk açtı. Öyle bir blok flüt ve müzik derken ortaokulda ve BİLSEM'de gittiğim korolarda bunu devam ettirdim. Üniversite ve evlilik sürecinde müziğe ara verdim. Yaptığım besteler rafa kalktı. Öyle süreçlerden geçtim. Kerim ve Selim Altınok'un '40. Sanat yılı' etkinliklerini izlerken dedim ki onların bir sonraki etkinliklerinde ben de yer alacağım. Ben de müziğe dönmek istiyorum. Müziğe dönmeye karar verdikten sonraki Kasım ayında 'Koro Odeon' kuruldu. Kerim ağabeylerinde beni buraya davet etmesi üzerine tekrar müzik; şarkı söyleme hayatım başladı diyelim. Ondan sonra Reaper eğitimini verdim- zaten bu da birazcık müzikle bağlantılıydı-. Artık yaptıklarımı ortaya çıkartayım diye bir youtube kanalı kurdum. Çalışmalarımı, müzik üzerine hayatımı devam ettirmeye çalışıyorum.

Şule: Sen şimdi flüt, piyano çalışıyorsun galiba?

Gizem: Çalmıyorum. Basit, sadece notaları öğrenmemize yarayan flüt vardır ya!... Bu bir enstrüman değil aslında. Enstrümandır da... çocukken öğrenilen bir şeydir ama belki ikinci enstrüman olarak bir üflemeli seçerim. Kim bilir hayat ne gösterecek... Mutlaka bir piyano... Piyanyoyu da bıraktığım için unuttum, hatırlayamadım. Yeniden başladım. İkinci dersimi geçen hafta cumartesi aldım. Piyanyoyu eski seviyeme getirip ikinci bir enstrüman da çalıp bir yandan kabartma nota öğreneceğim. Kabartma notaları da şu anda bir solfej kitabı üzerinden çalışıyorum mesela. Şu anda bütün fırsat bulduğum zamanları müzik üzerine kendimi geliştirmek için armoni, nota, piyano, Reaper şeklinde götürmeye çalışıyorum.

Şule: Daha çok hangi tarz beste yapıyorsun? Türk Sanat müziğine mi uygun, Türk Halk müziğine mi, hafif müziğe mi?

Gizem: Pop müzikle hafif müzik arası bestelerim var. Hayal'in 2. yaş doğum günü için yaptığım şarkım vardı. Hepsini yavaş yavaş kanalımda ortaya çıkartmaya başlayacağım.

Şule: “Besteler rafa kalktı” diyorsun inşallah o raftan iner çünkü onlar da mutlaka çok değerli besteler olmalı. Başka hangi korolara gittin?

Gizem: Ondan önce çok büyük bir koroya gitmedim. Okul korosu ya da BİLSEM koroları. BİLSEM'deki çok sesli koroda yer aldım.

Şule: Reaper eğitiminin hikâyesi ne? Sanıyorum, o da bir müzik merakından çıktı.

Gizem: Tabii. Ses yazılımı. Ben zaten oldum olası bilgisayara, bilgisayarda bir şeyler düzenlemeye meraklıyım. Bu kadar heyecanla, karmaşıklıkla konuşan bir insanın sesi montaja mahkûmdur. Aslında ses montajı merakım çok eskiden, çocukluğumdan kalma Sound Forge tanıtımlarını okumakla başladı. Sound Forge'ü çok az bir dönem kullandım. Bora Fırlangeç'in Reaper eğitimine rastladım. İnternet üzerinden bunu gördüm ve kendimi “Gizem, sen bir şeyler yapmalısın. Bu kadar şey internette ayağının altındayken sen niye hala boş oturuyorsun, bunu yapmıyorsun?” diyerek Reaper eğitimini satın almamla kendimle ilgili bir direnç başladı. İnsanın bir şeylere direnmesi, kendi hakkını savunması için de bir süreç gerekir. Hayal'in doğumuyla gelen bir kendime geliş yaşadım. Çünkü hayatımın o döneminde bu eğitimi satın aldım, izledim, notlar çıkardım. Bir şeyler yapmaya başlarken o dönemde bir arkadaşım “bütün bu bildiklerini artık açığa çıkarmanın vakti geldi geçiyor.” diye beni çok uzun süre ikna etme çabasına girdi ve engelsiz eğitimde bu sene ne eğitim verilse denilirken ben de bu eğitimi verebileceğimi söyledim. Zaten bu tarz eğitimler her zaman güncellemeye muhtaçtır. Bora Fırlangeç eğitiminin üzerinden birkaç sene geçmişti ve programın da bir sonraki versiyonları çıkmıştı. Bunların da öğrenilip aktarılması ihtiyacı hem de aktarırken kendi bildiklerimi daha iyi pekiştirme ihtimali beni buna itti ve bir anda kendimi geçen sene ‘eğitim ver, eğitim montajla, yeni müfredatta hazırla...’ Bir baktım, tekrar olmuş gibi bir döngüde buldum. Eğitim verirken kendi verdiklerimi de ortaya çıkartmalıyım şeklinde kendimi ileri atmış oldum. Aslında bir yandan başkalarına faydalı olurken, bir yandan kendi ilerleyişimi tetiklemiş oldum bu şekilde.

Şule: Bilgisayarı da Parıltı'ya giderken öğrendin değil mi?

Gizem: Eh, Parıltı'ya giderken başlangıç oldu. Ben lise 1'den itibaren laptop kullanmaya başladım. Derslerde bana o zamanlar verilmişti bir bağışla, ‘derslerinde laptop kullanabilir’ gibi bir öngörüyle. Artık kim öngördüyse, bilgisayar kullanmama o dönem izin veren öğretmenlerimden de Allah razı olsun. Ders notlarımı bayağı bayağı laptopta tutup hatta notlarımı arkadaşlarımla paylaştığım çok olmuştu. Parıltı'dan, İnternet'ten, ‘Engelsiz Eğitimdeki’, ‘Dünyaya Seslen’deki

kayıtlardan çok fazla faydalandım. Hatta geçen kasım ayında Engin Yılmaz'la birlikte geçmişte engelsiz eğitimde verilen sesli Word eğitimlerini bir ekip çalışmasıyla yazıya geçirdik. Ben 2 ders yazdım ve eğitimim editorial kısmında görev aldım. Bir yandan öğrenip bir yandan aslında tam olarak öğrenmediğim şeyleri bile birilerine öğretmek için çalışıp anlatmak insanı çok iyiye götürüyor.

Şule: Evet, burada da tabii çeşitli farklılıklar var. Mesela bazıları birileri anlattığı zaman daha kolay öğreniyor. Senin gibi yetenekleri olan biri de böyle araştırarak, notlar çıkararak, kurcalayarak öğreniyor. Bilgisayarın başka konularına da hâkimsin, sadece müzik kısmına değil. Başka değişik programlara da hâkimsin, değil mi?

Gizem: Evet, elimden geldiğince bilgisayar konusunda kendimi geliştirmeye ve çevremdeki arkadaşlarıma da yardımcı olmaya çalışıyorum. Geçen sene bir arkadaşımınla birlikte haftada bir saat bir şeyler çalıştık. Elimden geldiği kadar destek olmaya çalıştım.

Şule: Sen artık istendiği zaman, koşullar uygun olduğunda bilgisayar dersi verebilecek durumdasın. Onu anlıyoruz.

Gizem: doğru.

Şule: Biraz da çocuğunla iletişiminle ilgili konuşalım. Bu kadar teknoloji donanımı olan bir kadın mutlaka anneliğinde de bu teknolojik donanımını gündeme sokmuştur. Ondan söz etmek ister misin?

Gizem: Hayal'e hamile kaldığımda aklımdan geçen, "Bir şeyler araştırayım, bir şeyler okuyayım, okuduklarımı uygulayayım." şeklinde başladı. Kendi yolumu buldum. Hayal'in geleceğini bildiğimde ilk kaygılandığım şey, annemin, "Gizem, Ben senin görmediğini anlayınca, benim sütüm kesildi." demesi üzerine, acaba 'stresten süt kesilir mi? Süt nasıl devam eder...' gibi bir merakla kapıldım ve emzirmeyle, normal doğumla ilgili çok fazla araştırma yaptım. Kızımın emzirilmesiyle ilgili destek alırken çevredeki insanların 'yetmiyorsa mama ver' gibi baskılarına direnirken bir yazı okumuştum. 'Tomris'in emzirme notları' diye bir kaynaktan. Dışarıdayken, iş yerindeyken süt sağlamakla ilgili anlattığı bir yazıydı ama ben bunu bütün hayatıma uygulayabildim. 'Size, anneliğinizle ilgili bir şeye, süt sağımıyla ilgili bir şeye izin verilmediği zaman, unutmayın ki, savunduğunuz kendi hakkınız değil, çocuğunuzun hakkıdır. Buna göre gardınızı alın!' gibi bir cümle okumuştum ve bunun üzerine, emzirmeyle ilgili yapılan çok fazla doğru bilinen yanlış varken, kendi bildiğim doğruları uygulamaya çalıştım ve bunları uygularken kızımın hakkını savunmak niyetiyle aslında kendi haklarımı da savunabilme potansiyeline kavuştum. Engelsiz Erişim Derneği'ne hayatımın ilerleyen dönemlerinde üye olduğunda o direnci bulmamın bir yerlere başlamamda, kendi hayatımın değişmesinde çok büyük katkıları oldu. Hayal doğduğunda birçok şeyi herkesin yapabildiği ölçüde yapmayı kendime düstur edindim. Kızımla birlikte yemeğini kendi

başına yemesi için BLW uygulamaktan tutun, onunla birlikte dışarı çıkmak, onunla birlikte kitap okumak ve yapılan her şeyi anne- kız iletişimindeki bir güzellik olarak ortaya koymak için çok çabaladım. Mesela yemek yerken ‘acaba yedirebilir miyim’ diye düşündüm. Bu sefer blw girdi hayatımıza; niye ben ona yedirmek için kendimi zorlayayım, hem çocuk da niye zorla yemek yesin?’ gibi düşünerek hep bebek liderliğinde beslenmeyi hayatımıza soktum; döke-saça, belli aylarda belli gıdaları ağzına alarak, mıncıklayarak yemesine izin verdim. Bir, bir buçuk yaşından itibaren Hayal çatalla kaşıkla kendi başına yiyebilecek durumda oldu. Bir silingim vardı elimde. Siling denilen şey uzun bir bez parçası düşünün, bu bez parçasını belimize doluyoruz ve bununla birlikte çocuk kucağındayken dışarı da çıkabiliyoruz. İki el serbest şekilde baston kullanabiliyor veya yemek de pişirebiliyoruz. Her şeyi yapabiliyoruz. Daha sonra aynı şekilde kanguruların büyüyen modelleriyle devam ettik. Hayal yaklaşık üç yaşını, hatta üçü de geçtiğinde dönem dönem çok uzun yola gittiğimiz zaman kullandığımız oldu. Büyüyen kangurularla hayatımızı sürdürdük. Hayal yürümeye başladığında ise hayatımıza çocuk elini bırakıp yola fırlarsa kaygısıyla bir güvenlik kemeri girdi. Bu güvenlik kemerinin ise çeşitleri var ama benim kullandığım bir sırt çantası şeklinde takılan ve çantanın ucundan uzanan bir kayışla annenin eline takılan bir malzeme. Başka ebeveynler, bunu çocuklarının elini sımsıkı tutarak onları tehlikeden korumaya çalışırken, ben kızımı bu güvenlik kemeri sayesinde belli aralıklarla bırakabildim. Belli ölçülerde, benim gitmesine izin verebileceğim mesafede kendi kendine koşup onun arkasından gidebilmemi sağlayacak şekilde bırakabildim. Birgün şöyle bir tepki almıştım: “Aaaa! o da ne öyle ya, köpek tutar gibi,” demişlerdi. Ben de “niçin öyle diyorsunuz? Köpek besleyen insanlar tanıyorum. Köpek sahipleri, köpeklerini evlatları gibi görüyorlar. Ben o insanların köpeklerini sevdiği kadar kendi çocuğumu sevmiyor muyum ki? Şu anda benim bu çocuğu korumak için, onu özgürleştirmek için buna ihtiyacım var.”

Şule: Aslında böyle saçma sapan sorularda soruyorlar ya bazen “Çocuğun seni götürsün, anneni düzgün götür” bence ondan çok çok daha yaratıcı yanıtı olan bir soruymuş bu. Bu kemer normalde çocuklar için mi üretilmiş, yoksa siz mi icat ettiniz? Bir de ne kadar uzağa gidebiliyor çocuk?

Gizem: Bu çocuklar için üretilmiş. Çok kalabalık ortamlarda insanların kullandığı yurtdışında daha yaygın olan, insanların hacca, Umre’ye giderken çocuklarını götürmek için kullandıkları şey bu ama çantalı ve çantasız diye farklı modelleri var. Çanta olunca daha sevimli oluyor. Çocuk o çantayı takmaktan mutlu oluyor. Ben bunu hiçbir zaman cama takılan bir kilit veya prize takılan bir korumadan daha farklı görmedim. Bu bir güvenlik aracıydı benim için ve zorunluluktan o dönemde. O yüzden de tercih ettim.

Şule: Ne kadar uzağa gidebiliyor çocuk?

Gizem: Benimki ayarlanabilirdi. Sanırım bir bir buçuk metre kadar uzaklaşabiliyordu benden. Dolayısıyla ani bir tehlikede hop o kayıştan tutup, benim tutmamla benden ayrılmamış oluyordu. Biz bunu, bir yaşındayken ilk adımını attığı günden itibaren kullanmaya başladık. Kapının önüne çıkarttım. Kaldırımında iki adım atıp geri geliyorduk. Her gün dışarıya çıkmaya özen gösterdim. Kangurusuyla, sonra güvenlik kemeri ile. Artık yaşı daha da büyüyüp benim elimi hiç bırakmaması veya bıraksa bile yola fırlamaması gerektiğini anladığına emin olduktan sonra, bu sefer ziller devreye girdi.

Şule: Çok güzelmiş gerçekten.

Gizem: Küçük çocuklara müzik öğretiminde kullanılan bilek zilleri. Bu benim uydurmam. Böyle bir şey, zaten görenler tarafından kullanılmaz. İlk zamanlar köpeğe benzetilen çocuğum, bu sefer de koyuna benzetildi. Niye zil takıyor muşum, niye öyle takip ediyor muşum?’ Birilerinin gözüyle takip ettiğini, kulağımla takip etmem, sadece herkesten biraz daha farklı bu baş etme durumu o insanlara garip geliyordu. Çaresiz olmam, aciz olmam daha kolay kabul edilebilir bir durumken bunu herkesten farklı yapmamı insanların anlaması çok daha zordu ilginç bir şekilde. Ziller sayesinde de şunu yapıyorduk, ben Hayal’le birlikte parka gidiyordum. Yemekte, parkta oyun oynarken, bankta otururken, sürekli ‘Hayal neredesin, gelir misin?’ diye seslenmektense gören birinin çocuğunu uzaktan gözüyle izlediği ölçüde ben de kızımın zil sesini duyarak yakınımda olduğunu anlıyordum. 4-5 yaşına geldiğinde artık parktan da dışarı çıkmaması gerektiğini algıladığında veya 5 dakikada bir yanıma gel dediğimde gerçekten geldiğimde zillere de ihtiyaç duymamaya başladık, onları bıraktık. Artık bakkala çakkala ufak tefek gönderip kendi kendini geliştirmesine destek olmak üzere akıllı saate geçeceğiz. İlerleyen zamanda “Hangi akıllı saat erişilebilir acaba?” diye araştırıp belli bir yaşa kadar takip etmeyi herkes gibi sürdüreceğim. Sadece herkesten farklı olarak bazı şeyleri yapıyorum. Biraz yadırgansam da ben kızımın bu şekilde iletişim kurmaktan, bu şekilde yaşamaktan çok mutlu oldum. Çok güzel geldi bu bana. Sonra kitaplar girdi hayatımıza. “Hayal’e nasıl kitap okuyabilirim, nasıl akranlarıyla aynı seviyelerde olmasını sağlayabilirim, Okumasını-yazmasını öğrenmesini nasıl sağlayabilirim?” diye düşünürken ilk etapta birilerinin okuduğu seslendirmeleri sayfa sayfa ayrımlara bölüp dinlemeyi seçtim. Braille okumam çok hızlı olmadığı için bu şekilde yaptım. Braille okuması daha hızlı olan arkadaşlar kitapların üzerine bütün kitap metinlerini yapıştırarak da yapabiliyorlardı. Dinleyerek dinlediğim şeyi aynı hızla yapmanın yeterli olmadığı bir süreçti. geçen sene GETEM’de yapılan bir proje sayesinde artık kızıma kitapları okuyabilecek hale geldim. GETEM’de kör ebeveynlerin gören çocuklarına okuyabilmeleri için düzenlenmiş kitaplar var. Bu kitaplar her bir sayfasının bir Word sayfasına yazılarak düzenlenmesi şeklinde oluşturuldu. Kitabın üzerine sadece Braille sayfa numaralarını yapıştırıyorum. Hangi sayfayı okuyacaksam, ya başlıklara giderek h harfine basarak

başlıkla o sayfa numarasını buluyorum ya da yeri geldiği zaman ‘kontrol sayfa aşağı-sayfa yukarı’ tuşlarıyla kitapların üzerine gelerek aynı metnin resim betimlemelerini de okuyarak kızımınla beraber aynı kitabı eş-zamanlı olarak okuyabiliyoruz.

Şule: Bu çocuk için de çok güzel bir deneyim olmalı. Annesinin okuması hem de görme engelini kabullenmesi ve onunla tanışması açısından da çok önemli. Hayal annesinin kör olduğunun farkında. Tabi onu da kolayca kabullenmiştir böylece.

Gizem: Şöyle diyor mesela: “anne! bak elinle.” bir kere burnunu duvarın kenarına çarpmış. Parmağımı tutuyor, çarptığı burnuna dokunurken “Bunu buraya çarptım” diyerek sonra da duvara elimi dokunduruyor. Ağlarken bile o dokundurma işini yapar. Burada bu dergiyi okuyan veya dinleyen zaten bir sürü kör ebeveyn var. Herkeste bunu bilir ki, kör ebeveynin çocuğu o hayata doğar. O kör ebeveyniyle yaşayacak şekilde çocuk daha çok ufak yaştan itibaren herkesle göz teması kurarken anneyle veya babayla iletişimini dokunarak sağlar. Benim kızım da bu şekildeydi ve ben ona sürekli “Sen bana yardım etmeye doğmadın bu dünyaya. Tabii ki her çocuğun her ebeveyne yaptığı derecede bir katkı sunabilirsin ama bunu kendine mecburi bir görev edinmemelisin,” gibi bunu ona ifade etmeye çalıştım. Çünkü bu şekilde davrananlar, yardım gözüyle bakan, çocuğu yardım etsin diye bekleyen de var. Köre çocuğu yardım etsin diye bakan kocaman bir toplum da var. ‘Niye yardım etmiyorsun?’ şeklinde tepkiler verenler var. Geçenlerde bir güvenlik görevlisi ile bu yüzden tartıştım. Asansöre binecektik. Yanlış bir yere gitmişiz. Görevli geldi, yardım etti. Sonra kızıma dedi ki, “Neden yardım etmiyorsun bakayım anneye? Bak döverim seni”. Bayağı sinirlendim. “Sen ne diyorsun? Ne münasebet!” dedim. “Ya şaka yapmıştım.” “Tanımadığımız birinden böyle bir şakayı duymaya ihtiyacımız yok. Neye yaradı şimdi bu?” dedim. Sustu, “Özür dilerim,” dedi. “Ya bu çocuk bunu gerçek olarak algılasa, Sen ne yaptığını zannediyorsun,” dedim. O kadar kavga etmek istedim ki cümlelerle ifade etmekte çok zorlandım. Zaten fevrileşiyoruz insanların verdiği acayip tepkilerden dolayı ister istemez ama yanımızda çocuk olduğunda çok daha fena olaylarla karşılaşabiliyoruz maalesef. Çocuğun ağzına bana sormadan kopardığı muzı veren biriyle karşılaşp ciyak ciyak bağırdığımı bilirim. 5 buçuk aylıkken kucağımda kangurudayken ‘eline harçlık veriyorum’ diye 10 kuruş veren birinin verdiği o parayı çocuğun ağzına götürmesine son dakika engel olduğumu hatırlıyorum. Bu yüzden yollar benim için biraz stresli oluyor. “Çocuğa kim, ne zaman, ne verecek?” Biri para verir, atarız. Öteki kolye verir, fırlatırız. Çünkü bana sormaz. Bunlarla sürekli karşılaşyoruz.

Şule: Bunları senden duymak sizinle sohbet etmek güzel olduğu kadar, eminim farklı deneyimlerini dergimiz aracılığıyla yazıya döküp bize iletmen de çok kıymetli olur çünkü konuşmakla bitmeyecek. Bilgisayar kullanmada kadınlarla erkekler arasındaki farklarla ilgili bir konuya geçmek istiyorum. Benim dikkatimi çekiyor. Dünyadaki araştırmalarda da Türkiye'deki

araştırmalarda da bu böyle. Teknolojik konulara erkekler kadınlardan çok daha fazla hâkim. Aynı şey bizim görmeyen kadınlarımızda da var. Erkekler çok daha hâkimler ve böyle bilgisayara hâkim olan kadın görünce hemen ilgimizi çekiyor. Onlara ulaşmak istiyoruz. Öncelikle sence bu neden kaynaklanıyor? Senin de böyle bir gözlemin var mı?

Gizem: Benim de gözlemim hemen hemen bu şekilde. Zaten verdiğim Reaper eğitiminde de bunu çok net gördüm. Sadece 2 ya da 3 tane kadın arkadaşım eğitimin başlangıç aşamalarında benimle beraberken daha sonra onlar da bırakıp gittiler. Bir sürü erkeğin içinde tek kadın olarak eğitim veren konumunda olmak biraz ilginç bir deneyimdi benim için.

Şule: evet, senin tek kalman belki böyle bir durumda aslında bir güvensizlik mi oluyor kadınlarda? Onlardan daha iyi yapan birilerini oralarda görünce acaba kadınlara özel eğitimler mi planlamak gerekiyor? Nasıl onları o düzeye getirebiliriz, ulaştırabiliriz sence?

Gizem: Ben zaten hem bilgisayar eğitimleri veren çok az kadın olduğunu görmem hem de baktığımda Engelsiz Erişim’de bilgisayar ile ilgili bir eğitim veren başka bir kadın olmadığını da görmemden kaynaklı burada güzel bir şey amaçlamıştım. Daha çok kadına ulaşmak, daha çok kadının bu eğitimleri almasını çok istemiştim. Ben bu eğitimi verdikten sonra eğitimi izleyen kadınların olduğunu duydum. Çok şükür varlar. Kayıt esnasında olmasalar da onlar bir yerlerde varlar. Engellilerin engelli olmayanlar ya da engelli kelimesini de kullanmak doğru değil aslında. Engel eksiklik gibi yorumlanıyor. Engelli yerine yeti farkı demeyi tercih etmek daha doğru olacak. Bu yeti farkı olanların toplumda yeti farkı olmayan herkes gibi olanlara göre hissettirildikleri bu eksiklik duygusu kadınların da erkeklerin önünde aynı duyguya maruz kaldığı eksik duygusu daha az yapabilmek korkusu.

Şule: Aynı zamanda farklı sorumlulukları da olduğu için bu tür şeylere de çok zaman ayıramıyorlar. Bir de o tabii biraz bahane ama böyle bir gerçeklik de var maalesef.

Gizem: Ev işi beden işi, bilgisayar işi de beyin işi algısı var. Sanki kadınları, beyinlerini değil de bedenlerini kullandırtacak bir hayata mahkûm eden bir düzen var. Ama inanıyorum ki özellikle son zamanlarda bu düzenin kırılması için bunun böyle olmaması gerektiğini yaşayan ve yaşatmaya çalışan bir sürü kadın var. Bunun yıllar içinde kırılabileceğine çok inanıyorum. Reaper eğitimi vermek, kendi youtube kanalımı yönetmek vesaire gibi şeyler yaparak da buna bir katkıda bulunmayı çok istiyorum, inşallah bunu başarabilirim.

Şule: Evet, biz de buradan izleyicilerimize tekrar duyuralım. Bu konularda bir Gizem’imiz var, diğer arkadaşlarla da iletişimin var mı acaba? Daha önceki bir söyleşimizi ‘From Your Eyes’ şirketinden Zülal Tannur arkadaşımızla gerçekleştirmiştik. Bir de Sadriye Görece arkadaşımız var. Böyle kadınlar yavaş yavaş gelişıyorlar, kendilerini ortaya çıkarıyorlar. Onlarla herhangi bir iletişimin var mı?

Gizem: Sadriye, çocukluğumdan tanıdığım bir arkadaşım. Zaten benden sonra Amerika'ya gitmesi için onu da teşvik etmişim. Belgelerimi hazırlarken, o süreçleri beraber yaşadık. Zülal'le tanışıklığım var sadece o kadar. Yakından bu iletişimim olmasa da kendilerini biliyorum.

Şule: Belki bu anlamda bir araya gelip bir sinerji yaratabilirsiniz. Çünkü hakikaten ben de ısrarla bir şeyleri çok zor öğrenen biri olarak birilerine öğretmeye çok hevesliyim. İsrarla öğretmeye çalışıyorum. Bu konularda da biraz sabırlı olmak lazım.

Gizem: Onlarla gittiğimiz alanlar birbirlerinden çok farklı. Onlar daha ziyade engellilik alanı üzerinden ilerliyorlar. Bense kadının güçlenirken niye mutlaka kadınlar alanında çalışması gerekiyor ya da engelli kendini gösterirken niye bir engelli projesini de gösterebilirsin ki? Herkesin yaptığı bir şey olarak devam etmesi yönünde ilerliyorum. Ben mesela müzikle ilgili yeteneğim varsa müzikle ilgili bir şeyler yaparken, bunu yapabiliyor olduğumu alttan alta göstermeyi tercih ederim.

Şule: Sen bir de Engelsiz Erişim Derneği'ne üyesin. Sanıyorum Engelsiz Erişim Derneği'ne üye olmak senin hayatında çok daha özel yeri olan bir şey; ait olma duygusu diyelim, birazcık da onu anlatırsan.

Gizem: Engelsiz Erişim Derneği, benim körlüğe ya da azınlık gibi görülen bütün kesimlere olan bakış açımı temellendirmemde önemli rolü olan bir yer. O yüzden kendimi çok ait hissediyorum. Burada çalışmak. Benim kendimi geliştirmemi hem de. Bu ayrımcılığa uğrayan her türlü kesime dair, başta körlük olmak üzere bir mücadele alanında ilerlemeyi sağlıyor.

Şule: Peki Gizem, söylemek istediğin başka bir konu kaldı mı? Varsa onu da alalım

Gizem: Hikâyem biraz dağınık oldu. Başı sonu birazcık karışmış olabilir. Heyecanıma verin. Çok teşekkür ederim dinlediğiniz için. Burada bu süreçte yer almak çok büyük bir keyifti.

Şule: Sevgili Umudun Kadınları izleyicilerimiz, ben de Gizem'e dergimiz adına çok teşekkür ederim. O kadar yoğunluk arasında zaman ayıramayacağını düşünmüştüm. O da tam tersi bayağı bir zaman ayırdı. Bence hiç dağınık değildi. İzleyicilerimizin seve seve, hiç sıkılmadan seni izleyeceklerine ve hayatlarına çok şey katacaklarına inanıyorum ve çok önemli mesajlar verdin. Ben de çok şey öğrendim. Başka bir 'Arı Kovanı' söyleşisinde buluşmak üzere. Herkese iyi günler, Mutlu günler diliyorum.

Gizem Alakaya'yı dinlemek isteyenler, aşağıdaki bağlantıdan ona ulaşabilirler. İşte Gizem'den güzel bir şarkı.

Gizem Alakaya - Bahar - Candan Erçetin cover

https://youtu.be/oHqFcj3F6_k

8 Ocak 2024

NEDEN SÖZCÜKLERİ BU DENLİ ÇABUK ESKİTİYORUZ?

YAZAN: Turhan İÇLİ

turhan.icli@gmail.com

Dilimizde isim olarak kullandığımız öyle sözcükler var ki, görece kısa sürelerle kullanıyor ve hızla eskitip terk ediyoruz. Neden acaba? Bunun nedenini anlayabilmemiz için bu çeşit sözcüklerin niteliklerini ayırt etmemizde yarar var. Hangi sözcükleri hızla eskittiğimize ilişkin birkaç örnek verelim: Sakat, kadın, müstahdem, kapıcı vb.

Öteden beri bazı organlarını veya bu organların işlevlerini yitirmiş olan kişilere ne diye hitap edeceğimiz sorunu, ilgili kamuoyunu bir hayli meşgul etmiştir ve etmeye devam etmektedir. Osmanlı döneminde bu kişilere genellikle alil denilmiş ise de en az 19. Yüzyılın sonlarından itibaren 1990'lara kadar sakat sözcüğü kullanılagelmıştır. Bu sözcük bir eksikliğe ya da bozukluğa işaret etmektedir. İnsanların organlarında veya bu organların işlevlerinde meydana gelen eksilme veya bozulma sakatlık olarak adlandırılmıştır. 150 yılda meydana gelen bu değişiklik, dilin gelişim sürecinin doğal bir sonucu, 19. yüzyılın sonlarından itibaren başlayan 'Türklük' bilincinin ve dilin Türkçeleştirilmesi eğiliminin ürünü sayılabilir. Ancak, sakatlık sorununun insanlığın ve ülkemizin gündemine daha ağırlıklı olarak girmeye başladığı 1980 sonrası süreçte sakat sözcüğü kırııcı ve incitici olarak algılanmaya ve yerine yeni sözcükler aranmaya başlanmıştır. Önce özürlü sözcüğü tercih edilmiştir. Sakatlık çalışmaları içinde bulunan bir kısım aydın tarafından "özürlü" sözcüğü, bir kusuru çağrıştırdığı, "özür dilemek" kavramını anımsattığı için eleştirilmiş ve 2000'li yıllara doğru sosyal bakış açısının genellikle kabul görmesine paralel olarak bireydeki bir eksikliğe değil de, toplumun çıkardığı engellere dikkat çekmek amacıyla 'engelli' sözcüğü tercih edilmiştir. Yer yer engelli sözcüğü de göze batmaya başlamış; "engelsiz", 'yetersiz', 'yeti yitimi bulunan' gibi kavramlar kullanılır olmuştur. Hele son zamanlarda 'özel insan' sözcüğü, iç bayıltacak ölçülerde ve son derece duygusal bir vurguyla kullanılmaya başlanmıştır.

Oysa sorunun özü değişmemiştir. Sakatlar yine nüfusun önemli bir oranını oluşturmakta; ihmale uğramakta, toplumsal yaşamın kenarlarına itilmekte; yoğun bir ayrımcılığa tabi tutulmaktadır. Özü değişmemiş olan bu kitlenin isminin neden bu denli çok değiştiği elbette merak konusu olacaktır.

Kadınlar için de benzer bir sorun yaşanmaktadır. Toplumun yarısını oluşturan bu dişi cinsine ne ad verileceği, kafaları yormakta ve bir hayli karıştırmaktadır. 'avrat' ile başlayan süreç, 'hanım' ile ilerlemiş; sonra biraz daha incelererek 'bayan' olmuş; feminist hareketin basıncı sonucu ilerici aydınlar arasında 'kadın' olarak yerleşmiştir.

Sanırım, 'Avrat' sözcüğü Arapça "avret" sözcüğünden türemiş olup Türk Diyanet Vakfı'nın İslam Ansiklopedisi'ne göre, 'Bir kimsenin açması, başkasına göstermesi ve başkasının bakması

haram olan yerleridir. Erkeklerin avret yeri göbekten diz altına kadardır. Kadınların avuç içlerinden ve yüzlerinden başka her yeri; ellerinin üstü, saçları ve ayakları dört mezhepte de avrettir.’ Yani İslam dinine göre kadın cinsi, bedeninin görülmesi haram olan yerleriyle tanımlanmıştır.

Hatun veya katun, Vikipedi’ye göre, ‘Tarih boyunca Türklerle temas etmiş Asya ve Avrupa milletlerinin dillerine Türk hükümdarının karısı, Türk kadını, saygın kadın, yönetici anlamlarıyla geçmiştir.’ Büyük bir olasılıkla ‘katun’ sözcüğü yüzyıllar boyunca değişikliğe uğrayarak bugünkü ‘kadın’ sözcüğüne evrilmiştir. Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre “erişkin dişi insan” anlamına gelmektedir.

‘Hanım’ sözcüğü de eski Moğol dilinde ‘han’ sözcüğünden türetilerek kadın hükümdar veya hükümdar eşi anlamında kullanılmaktadır. Bugün bu sözcük, insanın dışına verilen bir addan ziyade, kadınların adlarının sonuna “Aysel Hanım, Ayşe hanım” gibi bir nezaket eki olarak eklenmektedir.

‘Bayan’ sözcüğüne gelince, bu sözcük büyük bir olasılıkla İngilizcedeki ‘mr/mrs’ ikilemine uygun olarak ‘mrs’ ön ekinin karşılığı olmak üzere son yüzyıl içerisinde türetilmiştir. Bu nedenle bir cinsin adı olarak kullanılması, zorlama bir nezaket gösterisinden ibarettir.

Bütün bunlar bilinmesine ya da küçük bir araştırma sonucu öğrenilmesinin mümkün olmasına rağmen dişi cinsine tertemiz Türkçemizin derinliklerine yerleşmiş “kadın” demek yerine, ‘hanım, bayan’ gibi zorlama adlar takmaya çalışmamızın nedeni elbette merak edilecektir.

İşyerlerinde bakım ve temizlik işlerinde çalışan yurttaşlarımıza da bir türlü isim beğenemiyoruz. Önce müstahdemle başladık; ‘hizmetli” diye devam ettik; “yardımcı personel” sözcüğünde karar kıldık. İşin niteliğini net bir biçimde ortaya koyan ve halkın temiz Türkçesiyle icat ettiği “kapıcı” sözcüğü, zaman içerisinde incitici bulunarak ‘apartman görevlisi” sözcüğüne terfi etti.

Dilin gelişiminin doğal bir sonucu değil de sıklıkla değişen toplumsal psikolojinin bir yansıması olan bu sözcüklerin ortak paydası, genellikle ayrımcı tutum ve davranışlara maruz kalan toplum kesimleri olmalarıdır. Sakatlar engelliliğe dayalı ayrımcılıkla, kadınlar cinsiyete dayalı ayrımcılıkla, temizlik işçileri veya kapıcılar, sosyal statüye yani sınıf ayrımcılığına dayalı ayrımcılıkla karşı karşıya bulunmaktadır.

Dildeki değişimler, önemli oranda toplumun entelijansiyası olarak tanımlanan aydınlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Aydınlar, dünyadaki ve ülkedeki gelişmelerden en çok ve hızlı etkilenen bir toplumsal zümredir. Bir toplumun entelektüel gelişimi ve dönüşümü, özellikle aydınlar aracılığıyla yaşama geçirilmektedir. Bu yüzden dildeki değişimler öncelikle aydınlar arasında ortaya çıkmakta; sonra uzunca bir tarihsel süreç içerisinde büyük halk kitlelerine sirayet etmekte; yavaş yavaş yerleşmektedir. Üretilen yeni sözcükler, başlangıçta yazarlar, hatipler ve siyasetçiler

tarafından kullanılmaya başlanır. Yazılı, görsel ve sesli kitle iletişim araçları aracılığıyla halk kitlelerine taşınırlar. O sözcükler halkın dil yapısıyla uyum içerisindeyse, başka bir anlatımla o dilin üreme kurallarına uygunsa kabul görür ve giderek yaygınlaşmaya başlar. Bu, dilin doğal beslenme, zenginleşme ve gelişme sürecidir. Bu doğal gelişim süreci içerisinde sözcükler ve kavramlar, yüzyılları kapsayan uzun süreler içerisinde içerik ve anlam kazanırlar. Kuşaklar boyu değiştirilmeksizin kullanılırlar.

Peki, bizde bu süreç neden böyle işlememekte yani sözcükler ve kavramlar nispeten kısa süreler kullanıldıktan sonra eskimekte; terkedilerek yerlerini yenilerine bırakmaktadır? Yazımızın esas konusu budur.

Kanımca bu gibi sözcük ve kavramların sık sık değiştirilmesinin altında sosyolojik, sosyal psikolojik ve duygusal bazı nedenler yatmaktadır. Toplum; ekonomik, sosyal, kültürel vb. birbirinden farklı kesimlere; mülkiyet ilişkileri içerisindeki konumuyla belirlenen sınıf, tabaka ve zümrelere bölünmüş olduğundan bu durum, bireylerin psikolojilerini derin bir biçimde etkilemekte; onlarda büyüklük ve aşağılık kompleksleri yaratabilmekte sınıfsal olduğu kadar psikolojik ve kültürel çatışmalara yol açabilmektedir. Yani sosyolojik bir neden böylece sosyal psikolojik bir nedene dönüşmekte; bu da kitlelerin psikolojilerini derinlemesine şekillendirebilmektedir.

Toplumun beyni demek olan aydınlar da bu bölünmelerden uzak kalamamakta; tam tersine bu sosyal psikolojiyi ayna gibi bire bir yansıtmaktadır. Toplumun sınıf, tabaka ve zümrelere bölünmüşlüğüne paralel olarak aydınlar arasında da farklı anlayış ve düşünme biçimleri gelişmektedir. Deyim yerindeyse her sınıf ve tabakanın psikolojisini ve ideolojisini yansıtan, sözcülüğünü yapan bir aydın zümresi vardır. Dil de dâhil olmak üzere bütün entelektüel yapı, önemli oranda aydınlar tarafından inşa edildiğinden toplumdaki tüm çatışma, çelişki ve karmaşalar aydınlar arasında da cereyan etmektedir.

Yeni bir sosyo-ekonomik düzen kurulduğunda o günkü üretici güçler ve üretim ilişkileri uyum halindedir. Ama özellikle teknolojik ve insani üretici güçlerde zaman içerisinde meydana gelen değişiklikler, mevcut üretim ilişkileri tarafından zapt edilemez hale gelince yeni üretici güçlerle bu değişikliklere cevap veremeyen mevcut üretim ilişkileri arasında çatışma başlar. Bu çatışma keskin ve yıkıcı bir aşamaya ulaştığında yeni bir toplumsal devrim dönemi açılır. Devrimci sınıf ve zümreler örgütlenerek eski üretim ilişkilerine son verecek toplumsal devrimi gerçekleştirirler. Bugüne dek klasik olarak ilkel komünal, köleci, feodal, kapitalist ve sosyalist olmak üzere beş sosyo-ekonomik formasyondan yani beş toplumsal düzenden söz edebiliyoruz.

Toplumsal sınıf ve tabakalar tarihsel süreç içerisinde çıkarlarına göre konumlanır; ya geçmiş, ya bugünü ya da yarını temsil ederler. Buna göre ya gerici ya tutucu ya da ilerici pozisyonlar alırlar. Genellikle kapitalizm öncesinden yadigâr kalan toprak ağalığı, tefeci-bezîrgânlık gibi tabaka ve

zümreler gerici, kapitalizmin yarattığı tüccar, sanayici ve bankacı zümreler tutucu, çıkarları yeni bir düzenden yana olan emekçi sınıflar ilerici roller üstlenirler.

Bu tespitler, genellikle bütün toplumlar için geçerlidir. Ama bizde ve bizim tarihsel ve toplumsal yapımıza benzeyen kimi toplumlarda durum başka türlü cereyan etmiştir. Batı yukardaki tespitleri doğrulayacak bir yol izleyerek istikrarlı bir biçimde bütün tarihsel aşamaları sindire sindire yaşarken Doğu toplumlarında tarihsel aşamalar iç içe geçerek daha karmaşık ve çarpık bir süreç işlemiştir. Batı 16, 17, 18 ve 19. yüzyıllar boyunca sanayi ve demokratik devrimini tamamlarken Doğu, bu süreçte ayak uyduramamış; sömürgeci Batının üzerine abanmasıyla çağdaş adımları atamadığından geri ve gerici bir pozisyonda kalmıştır. Batıda burjuva devrimleri, daha önceki döneme ait sınıf ve zümreleri tasfiye edip modern bir yapı meydana getirirken bizde köklü bir burjuva devrimi gerçekleşemediğinden, daha doğru bir anlatımla ulusal kurtuluş mücadelemizden sonra başlayan burjuva demokratik devrim süreci tamamlanamadığından toplumumuz Orta Çağa ait tefeci-bezirgân ve feodal sınıflarla modern sınıfların bir arada yaşadığı karmaşık bir hal almıştır. Gericici sınıf ve zümrelerin zehirlediği toplumsal atmosfer, her türlü ilerici ve devrimci düşünce akımını boğmakta; değişim ve dönüşüm yönündeki tüm hareketler, ağır bir biçimde baskılanmaktadır. Aydın zümreler de bu toplumsal gerçeklikten nasibini almış; ona göre şekillenmiştir.

Dikkat edilirse, gerici ve tutucu sınıfları temsil eden aydınlar eski sözcük ve kavramları kullanırken ilerici aydınlar daha yeni ve çağdaş kavramları kullanmayı tercih etmektedirler. Dilimizi zenginleştirenler, sözcük ve kavramlara zengin içerikler kazandıranlar, her türlü bilimsel ve sanatsal yapıtlarıyla ilerici ve devrimci aydınlardır. Her şeye rağmen entelektüel dünyamıza yön verenler hep onlardır.

Burada başka bir süreç daha işlemektedir. Dünyada ve toplumumuzda koşullar, büyük bir değişim ve yenileşme gereksinimini dayatmaktadır. İşte bu değişim ve yenileşme sürecine karşılık veremeyen gerici ve tutucu aydın tipolojisi, nesnelerin özünü değiştiremeyince, biçimini ve görünümünü değiştirmeye yönelmekte; bu durum gerçek değişim gereksinimini karşılayamadığından kavramların içi hızla boşalmakta; yerlerine yenileri konulmaya çalışılmaktadır.

Söz gelişi, sakatlık kaynaklarının kurutulması, sakat sayılarının azaltılması veya sakatlara insan onuruna yaraşır yaşam standartlarının sunulması başarılamayınca, bunu gizlemeye yönelik olarak sürekli onlara ne ad verileceği tartışılmakta; içi kof bir duygusal yaklaşımla yeni kavramlar icat edilmektedir. Benzer bir durum kadınlar için de yaşanmaktadır. Kadın ve erkek eşitliği gerçek anlamda sağlanamayınca, kadının üretim süreçlerindeki ve toplumsal yaşamdaki konumu doğru

tanımlanamayınca, bu gerçek, hanım mı desek, bayan mı desek diye sulandırılmakta ve üstü örtülmeye çalışılmaktadır.

Sonuç olarak, içinde bulunduğumuz bu çarpık ve karmaşık durum, kanımca, toplumsal dengelerimizin yerine oturmasını sağlayacak, Ortaçağ artığı sınıf ve zümreleri, dolayısıyla Ortaçağa ait düşünce kalıplarını ve ideolojilerini bütünüyle tasfiye edecek, ülkemizi emperyalist bağımlılıktan kurtaracak olan köklü bir toplumsal ve kültürel devrimle sona erdirilebilir.

20 Ocak 2024

BİLİM DÜNYASINDA BU AY OCAK

HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktarr@hotmail.com

Merhabalar değerli okuyucularımız, yepyeni umut vaat eden bilimsel gelişmelerle sizlerle.

Önce başlıklar:

Araştırma ortaya koydu: 'Kadınlar kendinden küçük erkeklerle daha mutlu'

Narsistleri tanımak için ilginç araştırma

Türk bilim insanlarından buluş! Korona virüsü engelleyen burun spreyi

Sarı kantaron söylendiği kadar yararlı olmayabilir

Araştırma ortaya koydu: 'Kadınlar kendinden küçük erkeklerle daha mutlu'

İngiltere'deki Londra Metropolitan Üniversitesi'nde ilişkilere yönelik dikkat çeken bir araştırma yapıldı. Araştırmacılar, 'Cinsellik ve İlişki Terapisi' dergisinde yayınlanan araştırmaları için 24 kadınla iletişim kurdu.

Çalışma, kendilerinden genç kişilerle birlikte olan kadınların incelenen üç farklı kategoride de daha yüksek puanlar aldığını buldu.

Bu, yaş farkı olan ilişkilerde duygusal boşluk olduğu ve yalnızca fiziksel arzuların yer aldığı stereotipi çürütüyor gibi görünüyor.

Araştırmanın başındaki isim Samantha Banbury, **"Bu çalışma, genç erkeklerle ilişkisi olan kadınların benzer ilişkilerde olanlardan daha az tatmin edici veya daha az başarılı olduğu yönündeki önyargılı düşünceyi sorguluyor"** ifadelerini kullandı.

Projede yer alan katılımcıların 17'si **"puma"** olarak da nitelendirilen yani kendilerinden yedi ila 10 yaş arası genç erkeklerle çıkan kadınlardı. Geriye kalan yedi kadın ise kendi yaşlarına yakın erkeklerle ilişki içerisindeydi. Ankete katılan ilk grubun ortalama yaşı 45 iken diğer grubun ortalama yaşı 42 idi. Çıkan sonuçlar ilk gruptaki kadınların ilişkide daha mutlu ve tatminkâr

olduğunu ortaya koydu. Az sayıda katılımcıyla çalışan ekip, tekrar aynı bulgulara ulaşp ulaşmadıklarını görmek için daha fazla kadın katılımcıyla çalışmak istediklerini belirtti.

Narsistleri tanımak için ilginç araştırma

Psikoloji, ayırt edici özellikleri arasında kişinin kendine duyduğu hayranlık, aşırı güven, dikkat çekme eğilimi ve zorbalık yapma alışkanlığını narsist kişilik bozukluğu olarak tanımlamakta.

İster patronunuz ister arkadaşınız, hatta eşiniz eğer narsist kişilik bozukluğuna sahipse gerçek benliğini ortaya çıkarmak için zaman kaybetmenize gerek olmayabilir.

ABD'li klinik psikolog Dr. Ramani Durvasula, bir kişinin narsist olduğunu gösterebilecek belirli bir yüz özelliği olduğunu açıkladı. Durvasula, kişilik bozukluğundan muzdarip birçok insanın görünüşlerinin bir yönüyle büyük bir benzerlik gösterdiğini ortaya koyduğunu söyledi.

Toronto Üniversitesi'ndeki uzmanlar, bozukluğu teşhis etmek için bir grup insanı toplayarak, fotoğraflarını çekmeden önce öz değerlendirme narsistik kişilik envanteri testini doldurdu.

2018 yılında yapılan araştırmanın sonucunda, kalınlık ve yoğunluk da dâhil olmak üzere farklı kaşlara sahip olan insanların, bir narsisizm türü olan büyülenmeci narsisistlerin bir göstergesi olduğu tespit edildi.

"Narsist insanlar dış görünüşlerine çok önem verir" ifadesinde bulunan Durvasula, testi dolduran ve fotoğrafı çekilen insanların narsist kişilik bozukluğu tespit edilenlerin dış görünüşlerinden daha çok kaşlarına önem verdiğini ifade etti.

Durvasula ayrıca, "kaşlarına özen gösteren herkes narsist olmayabilir" dedi.

Türk bilim insanlarından buluş! Korona virüsü engelleyen burun spreyi

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), dünyanın birçok ülkesinde görülen korona virüsün bir alt varyantı JN.1'i, hızla yayılması sebebiyle "dikkate alınması gereken varyant" kategorisine aldı. Yapılan bu açıklamalar yine insanların aklına maske, mesafe ve aşıyı getirdi. Birçok insan, herkesin korkulu rüyası olan aşıyı olmadan kendince tedbir almaya çalışsa da ne kadar başarılı olduğu bilinmemektedir. İnsanların farklı düşüncelerle aşı olmaktan kaçmasının önüne geçmek ve insanlara faydalı olmak için yola çıkan 47 yıldır eczacılık yapan Nazif Kara ve Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi Viroloji Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Kadir Yeşilbağ, 2 yıldır üzerinde çalıştığı burun spreyinin son faz aşamasına geldiğini söyledi. Araştırmada, geliştirme aşamasını geçtiklerini belirten Kara ve Yeşilbağ, klinik faz çalışmalarında Sağlık Bakanlığı yetkililerinden destek beklediklerini belirtti. Laboratuvarında gerekli işlemleri titizlikle yürüten ekip, son çalışmalarını İhlas Haber Ajansı ile paylaştı. Konuyla ilgili açıklamalarda bulunan Prof. Dr. Kadir Yeşilbağ, **"Kentsel hayatta insan temasları arttıkça, özellikle solunum yoluyla bulaşan hastalıkların bulaşma hızı ve görülme sıklığı artabiliyor. Özellikle pandemi döneminde bunu iyi bir şekilde pratiğe**

dökmüş olduk. Tüm vatandaşlarımız bunu özümsemiş oldu. Buradan doğan birtakım ihtiyaçlar var. İnsan, çevre ve hayvan etkileşiminin arttığı durumlarda hastalıkların görülme sıklığı ve çeşidi de artabiliyor. Bu da bazen pandemi şeklinde bazen daha hafif seyirli lokal epidemiler şeklinde ortaya çıkabiliyor. Bu hastalıkların çok büyük bir bölümü de virüsler tarafından oluşturuluyor. Çok hızlı bulaşıyor. Bu hastalıklar için kullandığımız ilaçların bir takım istenen etkileri yanında, istenmeyen etkileri de olabiliyor. Biz istenmeyen etkileri çok az olabilecek, fakat virüsü durdurabilecek henüz enfeksiyon başlamadan önce bunu oluşturabilecek bir ilaç geliştirmek için yola çıktık. Doğal içeriklere sahip bir ürün elde ettik. Bunun özellikle sitotoksiste deneyleri, herhangi bir zararlı etki oluşturma potansiyeli son derece düşük çıktı” dedi. Virüs durdurma deneyleri yaptıklarında çok çarpıcı sonuçlar ortaya çıktığını belirten Yeşilbağ, “Virüsün çoğalmasını yüzde 99,9 oranında durdurduğunu gördük. Bu çok çarpıcı verinin yanı sıra, virüsün hücreye girmesini de yüzde 99 oranında engellediğini gözlemledik. Bu, enfeksiyon başlamadan, vücudunuza yayılmadan durdurulduğu anlamına gelmektedir” şeklinde konuştu.

Burun spreynin üretilmesi ve insanlara faydalı olması için gece gündüz çalıştığını belirten 47 yıllık eczacı Nazif Kara, “*Pandemi döneminde kendimi sorumlu hissettim. Türkiye’de günde 300 kişinin hayatını kaybettiği bir dönemde, eczacı olarak ne yapabilirim diye bir beyin fırtınası yaptım. Maske, mesafe ve hijyenin yetmediğini düşünerek, bir adım daha ileri gitmemiz gerektiğini düşündüm. Bazı formüller üzerinde çalıştım. Bunları da Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi Viroloji Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Kadir Yeşilbağ ile paylaştım. Ekibiyle birlikte 2 yıldır, sabırla bunun üzerinde çalıştık. Güzel neticeler aldık. Biz en önemli faz olan araştırma, geliştirme ve prelinik aşamayı geçmiş bulunuyoruz. Sadece klinik dönem için faz çalışmalarında Sağlık Bakanlığı yetkililerinden destek bekliyoruz*” dedi.

Sarı kantaron söylendiği kadar yararlı olmayabilir

Sarı kantaron bitkisi ülkemizde birçok noktada yetişiyor ve vatandaşlar tarafından kullanılıyor ancak, Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Sorumlusu Uzman Diyetisyen Dilek Doğan, Onkoloji bölümüyle birlikte ortak bir çalışma gerçekleştirdi. Sarı kantaron kullanan ve kemoterapi tedavisi gören kanser hastaları üzerinde yapılan çalışmada kantaron kullanan hastaların tedavi başarılarının yüzde 40 azaldığı ortaya çıktı.

Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Sorumlusu Uzman Diyetisyen Dilek Doğan, kanser hastalarının bitkisel tedavileri de uyguladıklarını ancak dikkatli olmaları gerektiğini söyledi. Doğan, “Kanser hastaları bitkileri her ne kadar doğal, zararsız ve sağlığa faydalı olarak tüketirler de bitkiler biyolojik olarak aktif bileşenler içermektedirler. Sarı kantaronu kanser ilacı kullanan ve kemoterapi gören hastalar kullandığında tedavinin faydalarını

yüzde 40 oranında azalttığına dair veriler bildirilmiştir.” ifadelerini kullandı. “Kanser hastalarında birçok yan etki yapıyor.”

Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç Tıbbi Cihaz Kurumu Tıbbi Bitki Monogrofları’nda da sarı kantaronun kanser hastalarının kullanmaması gerektiğini aktaran diyetisyen Dilek Doğan, “Yapılan klinik çalışmada sarı kantaron kullanan kanser hastalarında alerjik deri reaksiyon, kabızlık, ağız kuruluğu, baş dönmesi, halsizlik ve uyku bozukluğu gibi yan etkiler geliştiği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra kemoterapi alanları ile etkileşimde olduğu ve tedavinin faydasını yüzde 40 oranda azalttığı bildirilmiştir” diye konuştu.

Gelecek sayıda yeni bilimsel araştırmaları sizlerle yeniden paylaşmanın heyecanını taşıyor olacağız. Umutla kalın.

16 Ocak 2024

CHOPİN

YAZAN: Yayla BOZTAŞ

yaylaboztas@yahoo.com

Chopin’den bir Polonez veya noktürn dinleyip de duyarsız kalabilir misiniz? Chopin ve benzeri bestecilerin bu denli etkileyici yapıtlar verebilmek için taşıdığı duyguları, içsel dürtüleri düşününce ona duyduğum saygı büyüyor, kendimi küçücük, çok sıradan duyumsuyorum. Tek avantajım, bu yapıtları beğenip dinlerken bu denli etkilenmiş olmam. O zaman rahatlıyorum. Ya bu müzikleri hiç bilmeyen, zevk almayan biri olsaydım...

Bestelerini yaptığı anları canlandırıyorum düşüncemde. Zayıf bedeni, solgun yüzüyle piyanosunun başında. İncecik parmakları tuşlar üzerinde geziniyor, yüzünde derin bir keder. Şamdanından sızan ışıқта nota kâğıdının üzerinde devinen ellerinin gölgeleri büyüyor, Polonez’i duyuyorum bütün tınılarıyla.

Mumlar eridikçe aralık perdeden ay ışığı daha tutkulu süzülüyor içeriye. Gizemli bir aydınlıkta daha bir belirginleşiyor incecik bedeni. Tınlar; coşuyor, sertleşiyor, ay ışığına sarılıp giderek yumuşuyor, inceliyor, yürek yürek taşıyor. Odadaki her eşyaya, aralık perdeye, titreyen ışığa, kâğıtlara, mürekkebe batırılmış kaleme bulaşıyor.

Gözümü açmıyorum o büyü bozulmasın diye. Bugünde olmak istemiyorum. Dinleyeni bu denli etkileyen duygular acaba, yaratıcı ne yapar?

Müzik kılavuzunu açıp Chopin’le ilgili bilgilere göz atıyorum yeniden:

1810-1849 yılları arasında yaşamış. Veremin sonlandırdığı kısacık bir ömür. Böylesine duygu yüklü bir insanın, bence yaşamın getirdiklerini taşıyamadığı bir gerçek.

Rusya'nın Polonya'yı işgali sırasında arkadaşlarıyla kalıp ülkesini savunamamış. Onların ısrarıyla -sağlık sorunları yüzünden- Fransa'ya gitmek zorunda bırakılmış. Bu olayın yıkımını, üzüntüsünü ölünceye değin yaşamış. Ayrılırken arkadaşlarının verdiği ülke toprağını ölene dek taşımış, yakınlarından öldüğünde mezarının üstüne serpilmesini istemiş.

Ben, bu üzüntüsünün yapıtlarındaki ince hüzne yapı taşı olduğunu düşünürüm. George Sand'la uzun yıllar süren aşkı da başka bir yıpranma nedeni olmuş Chopin'e. Birlikteyken yürek çırpıntıları, bittiğinde duyduğu kırgınlık ve acı.

Giderek bozulan sağlığı, ömrünün son günlerinde anlamsız bir yoklukla baş başa kalan büyük bir besteci. Erken bitmesi normal değil mi böyle bir yaşamın?

Böylesine acılı, kısa bir yaşama sığdırılmış, benzerleri arasında çok özgün bir yer tutan piyano konçertoları, noktürnler, polenezler. Alabildiğine ince bir hüzün, taşınması güç bir duygu yükü.

İşte sıradan bir insancık olan beni baştan çıkaran Chopin. Gecenin bir yarısında insanlar uykunun unutturan kucağında, düş tarlalarında dolaşırken, ben yıllar önce Chopin tarafından derlenmiş hüzün çiçeklerini kokluyorum, doymamacasına...

DENGED KALMAK

İÇSEL MUTLULUK

YAZAN: Şule SEPİN İÇLİ

sulesepin06@gmail.com

Yıllar önce arkadaşlarla evlilik üzerine konuşurken, evleneceğimiz kişilerde aradığımız özelliklerden söz açıldı. Sıra bana gelince, "Bir bardak su içmenin keyfini ve mutluluğunu yaşasın yeter. Doyumlu olan karşısındakini de doyurur ve mutlu eder. Ne istediğini bilmesi çok önemli benim için." demiştim. Arkadaşlardan biri benimle dalga geçer bir tarzda, "Ohoo, nereden bulacağız öyle birini sana. Sen de çok zor bir şey istiyorsun." Ddemişti. O zaman onun bu tavrını çok yadırgamış ve bu kadar basit bir dileğe verdiği tepkiyi anlamlandıramamıştım. Uzun yıllar içerisinde pek çok deneyimlediğim olaylardan sonra onun ne kadar haklı olduğunu anlamış bulunuyorum.

Bir kere herkes mutlu olmak, mutluluğu arayıp bulmak istiyor ama bu iş o kadar kolay değil. Gerçekten mutlu olmayı becerebiliyor muyuz, bunun üzerinde uzun uzun tartışmak gerekiyor. Evlenirken, iş ararken mutlu ve huzurlu olmayı dileriz. Acaba kendi iç huzurumuz ne durumdadır, onu sorgulamayız. Çevremizde bazı insanların sürekli mutsuz olduklarından yakındıklarını duyarız. Küçük bir olayda mutsuz olacak pek çok yanlış bulur ve başlarlar memnuniyetsiz eleştiriler

yapmaya. Sanki mutsuzluk besler onları. Yaşadıkları olayların iyi yönlerini saymak, daha doğrusu düşünmek akıllarına bile gelmez. Toplumsal olarak da olumsuz, mutsuzluğa yönelme gibi bir eğilimimiz var. Gerçekten mutsuzsak, içinde bulunduğumuz durumu değiştirme olanağımız varsa, bu alanı terk edelim, buna tamamım. Değiştiremeyeceğimiz bir alandaysak, yapabileceklerimizin üzerine gitmemiz gerekiyor. Tanık olduğum bir örneği anlatırsam, ne demek istediğimi daha iyi anlatacağım sanırım.

Engelli bir birey olarak yolda farklı insanlara daha çok rastlıyoruz. Bazı insanlarla sohbet etmek çok öğretici oluyor. Yine elimde poşetlerle alışverişten eve döndüğüm bir gün, arkamda el arabasının tekerlek gıcırtısının kaldırımları tırmaladığı sesini duydum. Tam arkama dönüp sesin ne olduğuna bakacaktım ki arabayı kullanan bir adam düşüncelerimi böldü. “Size yardım edebilir miyim?” diye sordu. Elimdeki yükün çok ağır olmadığını, kendisinin el arabası kullandığını, yükünün benimkinden daha ağır olacağını söyleyerek teşekkür ettim ona. Adam gittiğim yöne doğru yürüdüğünü, dilersem birlikte yürüyeceğimizi önerdi. Çok cazip bir teklifti benim için. Hava çok soğuktu ve gidebileceğim yere daha çabuk varacaktım. Kibar ve içten bir sesle konuştuğu için ona güven duyup birlikte yürümeyi kabul ettim. Tabii sadece birlikte yürümedik, bana eşlik ederken sohbet etmeye başladık.

İlk soru ‘Nerelisiniz?’ olmadı. ‘Ne iş yapıyorsunuz?’ sorusuyla başladık sohbete. Kargoda çalıştığını söyledi. Bencileyin empati yapacağım ya kargoda çalışmanın zorlukları zihnimde canlandığından yaptığı işin çok zor olduğunu dillendirdim. “Hayır, benim için hiç zor değil. Yaptığım işi çok seviyorum. Pek çok iş yaptım, eğitimim de var ama bu işi yaptığım için hiç sıkılmıyorum, çok mutluyum. Zorluklarına ve işin sıkıcılığına yoğunlaşırsanız, bunlar say say bitmez. Güzelliklerine yoğunlaşırsanız, hele bir de bu güzellikler kişisel özelliklerinizle uyuyorsa, mutlu olursunuz. İnsanlarla sohbet etmeyi çok seviyorum, onlara yaklaşmayı iyi becerdiğimi düşünüyorum. Anlamsız tepki verenlerle çok karşılaşmadım. Karşılaştığımda da nasıl baş etmem gerektiğinin yollarını buldum. Gördüğünüz gibi sorun olsa da çözümü de oluyor. Bakın sizinle tanıştık ve ne güzel konuşuyoruz. Zaman nasıl geçti anlayamadık. İletişim konusunda pek çok kitap okudum ve okuduklarımı anlayarak içselleştirmeye çalışıyorum” dedi.

Gerçekten zaman akıp gitmişti. Evimin önüne gelmeyi hiç istememiştim. Aklıma yolda yaptığım farklı sohbetler geldi. Eşlerinden, çocuklarından, işlerinden, hatta insanların duyarsızlıklarından yakınan insanların konuşmaları... Çok mutsuz yüzlerdi onlar. Bu adam da çalışıyordu ama iç dünyasında doyum vardı, mutlu olmak vardı. Tamamen pembe bir dünya çizmiyordu. Sorunlar vardı ona göre ama baş etme yöntemleri, çözümler de vardı.

Elbette bizi mutsuz eden olaylar başımıza geliyor. O zamanlarda kendimizi çok mutsuz hissediyoruz. Bu çok doğal. Zaman gereğinden fazla uzar ve biz hala aynı noktadaysak, bu üzerinde

durulacak bir durum. Ne aradığımızı ne istediğimizi bilmek, bana göre içsel mutluluğun anahtarı. Mutlu olmasını bilmek, bir yaşam tarzı. Çok sevdiğimiz iki kişiye hediye aldığımızı düşünelim. Biri gülümseyerek hediye alıyor ve teşekkür ediyor. Yani halinden memnun. Diğeri ise “Neden aldın bu hediyeyi? Çok zahmet etmişsin. Çok para harcamışsındır bu hediye için. Bunu geri ver istersen.” diyor. Mutsuz olmak için bahane üretmeye üzerine yok. Bu örnekler abartı gelebilir belki. En azından ben tanık oldum bunlara.

Mutlu olmak ya da mutsuz olmak genel anlamda içimizden gelen, birikimlerimizin, deneyimlerimizin ürünü. Her şeyden mutsuz olma tarzımız varsa, bunları irdeleyebilir ve sorgulayabiliriz. Farkına vardığımız özelliklerimizi tam olarak değiştiremeyiz belki ama bunu bilmek bile çok çok değerli. Bir kez mutsuzluğu mutluluğa dönüştürebilsek, kendimizi kutlayalım. Deneyecekleri şimdiden kutluyorum.

14 Ocak 2024

UNUTMAYA ÇALIŞTIKLARIM

YAZAN: Emine KAMÇI

eminekamci@hotmail.com

Yine uykusuz bir gece daha. Dört beş aydır bu hep böyle. Depresyon ilacımı bıraktığım günden beri uykusuzum. Oysa her şey yolunda. Onsuzluğa alıştım. İlk günlerdeki patlamalar da kalmadı artık. Şunu kesinlikle anladım ki ona gereksinimim yok bundan böyle. Onu bıraktığımdan beri farkındalığımın artması yanında belleğim de pırıl pırıl. Bu berrak belleğimle adeta düşünce okur gibiyim. Bu ne bulunmaz bir özellik! Bu özelliğin bazı sakıncaları da oluyor doğal olarak. Örneğin karşınızdakinin gerçek düşüncesini sezdiğinizde adamakıllı rahatsızlık duyuyorsunuz. Yani şöyle söylüyorsunuz kendi kendinize: “Karşımdaki böyle düşünmemeli ya da ben onun mahremine mi giriyorum!”

Her ne olursa olsun bu duruma alışmalıyım. Alıştım alışmasına da ilacımı bıraktıktan üç yıl sonra ilk zamanki patlamalarım yine başlamış, her geçen gün mutsuzluğum artmıştı. Çaresizdim; Bir yanım bu durumla baş etmek isterken diğer yanımsa geriye dönmek istiyordu. Zaman zaman bu konulara ilişkin yazılar okuyor, çeşitli psikiyatrların konuşmalarını dinliyordum. Kullanmış olduğumuz bu ilaçlarla beyin kimyasını düzenlemek için seratonin hormonu verdiklerinden söz ediyorlardı. Benim de bu söylemler aklıma gelince, zamanla hafif de olsa bu depresanları kullanmamın kaçınılmaz olduğunun farkına vardım ve ilaca küçük dozda yine başladım. Doğaldır ki ilaca alışma süreci benim için oldukça sancılı oldu. Bunun için kendimi bir hafta eve kapadım ve

baş ağrısı, bulantı, halsizlik gibi ilacın yan etkileriyle baş etmeye çalıştım. Bir haftanın sonunda eski neşeli, mutlu halime geri döndüm.

Uykusuzluk derken konuyu dağıtıp nerelere geldim. Zaten bir gece öncesi çok az bir uykuyla güne başlamıştım. Akşam erken uyurum düşüncesiyle bunu kafaya takmadan birtakım uyarıcılarla günü geçirdim. Bana uygun gelen bir saatte de odama çekilip uyumaya karar verdim. Onca uykusuzluğuma karşın dalmam kolay olmadı. Ne var ki yaklaşık uyuduktan bir saat kadar sonra bir telefon sesiyle uyandım.

Eh artık uyu uyuyabilirsen! Öncelikle kımıldamadan dalmayı denedim, olmadı. Bedenimi gevşetmeden tutun da nefes egzersizlerine dek bütün uyuma yollarını denediysem de başaramadım. Sonra kalkıp mutfağa gittim. Amacım, bir bardak ıhlamur yapmaktı. Genelde ıhlamur beni kolay uyuturdu. Ancak ıhlamuru bulamadım. Ne yapalım, demokrasilerde çare tükenmezdi ya! Ben de bir tutam rezeneyle bir tutam melisayı karıştırıp demledim. Fazla zaman kaybetmemek için de kupadan kupaya aktararak çayımı soğutup hızlıca kafama diktim. Şimdi uyuma zamanıydı. Oysa yatağa yatar yatmaz gözlerim cin gibi açıldı. Uykunun zerresi yoktu. Yine beden gevşetme hareketleri, nefes egzersizleri yapmaya başladım ama boşuna. Hiç etkisi olmuyor.

Birden beynime bir yığın düşünce üşüştü. Neler yoktu ki! Bana en cazip gelenler, üniversiteye başladığım yıllardakilerdi evet, en hareketli anlarımdı o yıllar. Oysa ben o yılları heba etmişim. Bir sürü insanın dershanelere gidip kazanmaya çalıştığı fakülteyi, ben, liseden çıkar çıkmaz üstelik de dershaneye falan gitmeden kolayca kazanmışım. Buraya kadar her şey normal ya sonra? İkinci sınıfa geçer geçmez okulu bırak, git! Belki okulu bırakmak için bazı haklı nedenlerim vardı ama tamamen de haklı değildim. Örneğin param yoktu. Okulu bırakıp işe girmişim. Oysa koşulları biraz daha zorlayabilirdim. Çabuk pes etmek yanıltıcı. Bir de evlilik yanı vardı. Bu da gereksiz bir nedendi birçoklarına göre. Tabii ben bu gerçeği o günlerde görmek istemiyordum. Ne de olsa işime gelmiyordu. Oysa o günlerde gözümü açmaya çalışanlar vardı. Örneğin, Fakültenin müdürünün kızı benim İngilizce öğretmenimdi. Okulu bırakmamam için ne diller dökmüş, Neler söylememişti ki? Okulu bitirmemi, sonra da mastır yapmamı, en sonunda da belki gelip aynı okulumda öğretim görevlisi olabileceğimi öğütlemişti ama kim dinlerdi ki?

Ayrıca bankada çalışan bir arkadaşım vardı. Kambyo bölümünde görevliydi. Öğlen paydoslarında buluşur, tatlı tatlı söyleşirdik. O da az yalvarmamıştı gitmemem için. Dinlememişim. Tüm gerçeklere gözüm kör, kulağım sağırdı.

Tüm söylenenlere kulak tıkayarak gitmişim. Sonra ne olmuştu? İçimdeki ukdeyi biraz olsun susturmak amacıyla açıktan okumuştum ama yine de bir yanımda hep eksik kalmıştı. Öyle ki bıraktığım okulumu, arkadaşlarımı rüyalarımda görüyordum, ben bir türlü sınıf geçemiyordum. Bu rüyalar yıllarca sürdü. Bense bir noktada takılı kalarak bir milim bile ilerleyememişim.

Son yıllarda o günlere dair rüyalarım kesilmişti. Eksilen yanıma da artık yok saymaya başlamıştım ta ki bu gece uykusuz kalana dek. Bu gece geçmişte unutmaya çalıştığım ne varsa hepsi beynime dolmuşlardı bir bir.

Onları unutmak yerine yüzleşmem gerekirdi aslında. Bir anlamda ben de öyle yapmamış mıydım onları yazarak.

Sanırım şimdi daha iyiydim. Bu yüzleşme beni olabildiğince rahatlatmış, yıllarca sorun ettiğim onca durumu önemsizleştirmişti de üstelik.

DUYGULARIMIZI İFADE EDEBİLİYOR MUYUZ? OTİZM SALGINI 2. BÖLÜM

YAZAN: Menekşe KOÇAK

meneksekck06@gmail.com

6 Aralık 2023'te CNN Türk'te yayınlanan haber, otizmlı çocuğu olan aileleri çok heyecanlandırdı.

Habere göre otizmi tedavi etmek için geliştirilen aşı, farelerin beyindeki gen mutasyonunu düzelterek iyileşme sağlıyor. Bilim insanları, bu yöntemi insanlarda da kullanmanın mümkün olacağını düşünüyor.

Bu ve benzeri haberler, biz aileler için umut verici. Ancak bu haberlerin çoğu hayvan deneylerine dayanıyor. Yani bizleri rahatlatacak tedavi maalesef uzak görünüyor. Bu konuda yanılmayı çok isterim. Benim bu yorumu yapmamın nedeni kanser ve otizm arasındaki benzerlik.

Kanser ve otizm oluşum bakımından benzeşir. Hepimiz, şu anda bedenlerimizde kansere neden olan onkogenleri taşıyoruz. Çünkü bu genler, bizim büyümemizi sağlıyor. Ancak bu onkogenlerin, bağışıklık sisteminin kontrolü dışında çoğalması kansere neden oluyor. Onkogenler gibi otizmle ilgili genleri de hepimiz taşıyoruz. Ama otizmlı değiliz... Şu anda bilim insanları otizmle ilgili 800 genin varlığını tespit etmiş durumda.

Kanserin ve otizmin nedeni kesin olarak bilinmiyor. Maalesef nedeni net olarak bilinmeyen hastalığın tedavisinde somut sonuç elde edilemiyor. Pek çok hastalık gibi sağlıksız çevre ve gıda, modern yaşamın stresi, duygu dünyası neden olarak gösteriliyor.

Bugün kanser ve otizm çok hızlı yayılıyor ve maliyeti çok yüksek. Bilim insanları, geçen yüzyılda insanın gen haritasını çıkararak kanser, otizm başta olmak üzere pek çok hastalığı tedavi edeceğini umuyordu. Ancak istenilen sonuç alınamadı. Çünkü genlerin sabit kalmadığı ve mutasyona uğradığı açığa çıktı. Bu da epigenetik biliminin doğmasına neden oldu.

Epigenetik basitçe gen ifadesini etkileyen kimyasal değişiklikler olarak tanımlanabilir.

Anadolu deyimiyle epigenetik, “Dedesı koruk yemiş torununun dişleri kamaşmış.” atasözünde somutlaşır. Çünkü dedelerimizin ve ninelerimizin yaşadıkları, genlerini değiştiriyor. Değişen bu genler bizlerin hastalıklarını yani yaşantısının nasıl olacağını belirliyor.

Sanayileşme, sağlıksız gıda, çevre, insanın yalnızlaşması gibi sorunları ortaya çıkardı. Kapitalist sistem hem kanserojen tarım ilaçlarını hem de çok pahalı kanser ilaçlarını üretetek çiftle kazanç sağlar oldu.

Son yüzyılda bu çarkın içindeki insanların genleri mutasyona uğradı. Bu genlerdeki mutasyon kanser ve otizm gibi pek çok hastalığın patlamasına neden oldu.

Hollanda’da yapılan bir araştırma genetik mutasyon aktarımını daha kolay anlamamızı sağlar.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında Hollanda’da büyük bir kıtlık yaşanır. Yaklaşık olarak 6 ay boyunca insanlar yiyecek bulmakta zorlanır. 18 bin kişi açlıktan ölür. Bu kıtlıktan ülkenin kuzey ve batı kısmı çok etkilenir. Bilim insanları, bu bölgelerde kıtlık zamanında hamile olan annelerin çocukları üzerinde bir araştırma yapar.

Kıtlık zamanında anne sürekli yiyecek bulma çabasında, aç ve karnındaki bebek de bu sürece dâhil. Genler böyle bir ortamda “bulduğun an ye” kodunu oluşturarak mutasyon geçirir. 80 yıl sonra Hollanda’da yaşanan kıtlığın obezite gibi çeşitli hastalıklara ve epigenetik değişimlere neden olduğu kanıtlanır.

Otizm, ülkemizde hastalık, gelişmiş ülkelerde farklılık olarak değerlendiriliyor. Bu konunun ayrıntılarını daha sonraki yazılarımda paylaşacağım için burada yorum yapmak istemiyorum. şimdilik ülkemizdeki olaylarla ilgili açıklamalara yer verildiğinden, otizm konusunu hastalık algısı üzerinden ele alıyorum. Günümüzde, insanlık kanser, otizm gibi pek çok hastalığın tedavisinde istenilen noktada değil. Çünkü bu hastalıklara neden olarak gösterilen sağlıksız gıda, çevre ve insan ilişkilerini düzeltmeyi hedeflemiyor. Sadece bu hastalıkların olumsuzluklarını azaltmak, yaşam süresini uzatmak çabasında... Genlerdeki mutasyona neden olan yaşam biçimini yani bataklığı kurutamıyor; sivrisinekleri kovalıyor. Kanser teşhis edildiğinde kanserli bölgeyi ameliyatla almak, kemoterapi gibi yöntemlerle hastalığın ilerlemesini durdurmak tedavi olarak sunuluyor.

Otizimde ise işler daha karışık çünkü kan idrar gibi tahliller ve görsel tekniklerle otizmi teşhis etmek mümkün değil; çünkü otizmin bu yöntemlerle görülecek bir belirtisi yok. Bu nedenle otizm tanısı çocuğun davranışları değerlendirilerek konur. Bağırma, dönme, iletişimden kaçınma, sallanma gibi otizmde sık görülen davranışlar tanıyı belirler. Bugün bu davranışların beyinden mi, sindirim sisteminden mi kaynaklandığı dahi net değil...

Hal böyleyken umut tacirleri akla gelmedik hikâyelerle aileleri sömürüyor. Zamanla para bitiyor, umut bitiyor. Süreç daha sıkıntılı hale geliyor. Bu nedenle otizmli çocuk aileleri doğru eğitim ve çocuğun toplumda kabulüyle ilgili çalışmalara odaklanmalı. Gelişmiş ülkeler bu yönde planlama yapıyor. Halkına, “Otizm bir hastalık değil farklılık.” mesajını veriyor.

Gelecek yazımızda otizm konusunda söyleşmeye devam etmek üzere hoşça kalın.

14 Ocak 2024

Kaynakça

Wendy, Chung ;”Otizm Bildiklerimiz ve Bilmediklerimiz “ TED Konuşmaları, 2014

CNN 6 12 2023 Otizmin Tedavisinde Büyük Umut

Güner, Mehmet Alp; Genç Bilim; “Travmalar genetik. Yolla Gelecek Nesillere Aktarılabilir mi ?” 31. 08. 2023

ÇOĞALALIM ÇOĞALTALIM

GÜL KAPADOKYA KADIN KOOPERATİFİ

SÖYLEŞİYİ YAPAN: Sultan ÇAMUR KARATAŞ

KONUK: Gülderen ÖZTÜRK

Sultan: Sevgili Umudun Kadınları dinleyicileri bugün Gülderen Öztürk'le birlikteyiz. Gül Kapadokya Kadın Kooperatifi Yönetim Kurulu Başkanı, hoş geldin Gülderen.

Gülderen: Hoş bulduk.

Sultan: Sen kooperatifin yönetim kurulu başkanısn. Önce seni dinleyelim, tanıyalım, bu kadar başarılı bir kadın neler yapmış hayatında? Sonra da kooperatifini tanıyalım.

Gülderen: Gülderen Öztürk ismim. Nevşehirliyim. Nevşehir’de bir kadın kooperatifimiz var. Gül Kapadokya. Yönetim kurulu başkanayım orada. 8 kadından oluşuyor kooperatifimiz. Kooperatif kurma sürecinde, şöyle söyleyeyim, ben halk eğitimde usta öğreticiydim ve çevremde birçok kadın vardı. Sürekli hepsi için uğraşıyordum. Nasıl para kazanabiliriz, neler yapabiliriz, nasıl olur diye. Sonra bir gün böyle kooperatif kurma takıldı kafama, araştırdım. Dedim yedi arkadaşla hadi biz kooperatif kuralım. Onlarla da görüşmelerimiz oldu. Bunlar da normalde çalışamayan insanlar. Hem maddi durumları. iyi değil ihtiyaçları var aslında ama eşleri tarafından çalıştırılmıyorlar. Bir iş yerine gönderilmek istenmiyorlar. Ama ben dedim ki kendi iş yerimiz olacak. Böyle kadın kadına kendimiz çalışacağız. Kendimiz ortak olacağız. Biz sonra onların eşlerini o şekilde ikna ettik ve böylece bir kooperatifi kurduk ve çok cüzi bir rakamla. İlk

açılışımızda bizim zaten şimdi de hiçbir desteğimiz yok. Hiç bir yerden aldığımız bir destek yok. Çok cüzi bir rakamla kooperatifimizi kurduk.

Sultan: Napıyorsunuz, kooperatifte, ne üretiyorsunuz?

Gülderen: Şu an bir ev yemekleri salonumuz var, sıcak yemek çıkartıyoruz. Günlük 3 çeşit ama onun haricinde tabi ekstra menülerimiz de var. Onun dışında, kilo ile mantıdır, su böreği, baklava o tarz siparişler de alıyoruz ya da kooperatifimize gelip kadınlar özel günlerini orada yapıyorlar. Güzel bir şark odamız var. Mesela orası çok beğeniliyor. Sırf onun için bile geliyorlar. Günlerini yapıyorlar orada. Bir yıllık bir kooperatifiz ama iyi gidiyoruz şu an. Bu şekilde.

Sultan: Kar ediyor musunuz?

Gülderen: Karımız var çok şükür. Şu an bütün ortaklarımız bir kar payı alıyor. Evlerine harçlıklarını götürüyorlar şu an, memnunuz.

Sultan: Harikasınız, senin hayat hikâyen çok ilginç ondan biraz söz eder misin?

Gülderen: Şöyle söyleyeyim, ben Almanya doğumluyum. 5 kız kardeşten biriyim. Doğuştan zaten 5 kız olduğumuz için bu kadın ayrımcılığı, cinsiyet ayrımcılığıyla karşılaşmış bir insanım. 5 kız olmak çok zordu tabii. O yüzden de 5 kız olduğumuz için de Almanya'dan geri dönüş yapıldı biz küçükken. Çünkü kızlar orada yetiştirilemez zihniyetiyle. Kardeşlerimden tek farkım benim kendimi ispatlama özelliğim vardı. Ben erkek gibi, erkeklerin yaptığını yapabilirim, niye erkek çocuğu istiyorsunuz diye annemlere sanki bir isyanım vardı Hep de onu yaptım. Öyle de yaşadım. Çocuktan beri hep erkek gibi kız, erkek gibi kadın, kadın gibi kadın oldum sonra. Şimdi her işimi kendim yaparım, hep kendimi ispatlamaya çalıştım, çocukken çünkü çok ezildik. Anneme hep derlerdi ki vay tüh tüh 5 kızmış, 5 kızın mı var? Annem oturur ağlardı mesela. Bunun o kadar çok etkisinde kaldım ki ben hep erkeğin yaptığını ben de yapabilirim anne kızın olsa da ben her şeyde yanındayım demek için sanki öyle davrandım. Ve şu anda da hep evimin erkek işlerini de kendim yaparım. Sanki o sorumluluğu da eşimden aldım. Bunu bir mutlulukla aldım. Öyle sıkıntı değil bana hiç. Sanayiye de giderim arabamın tamiri için. dediğim gibi bütün ek işlerini yapabilirim. Böyle kendi kendime bir ayakta durma hikâyesiydi sanki benim için. Durdum, başardım. 18 yaşında iş yerimi açtım. Babam da tabii bu arada çok destekti. Babam da hiç öyle bir ayırım olmamıştır. Hala der ki babam, şimdi dünyaya gelsem yine 5 kızım olsun isterim. Onun da desteği çoktu. Ve zaten bu kooperatif yolculuğuna çıkmadaki altta yatan sebep oydu. Kadınlara siz yapabilirsiniz, biz başarabiliriz. Onlar hep böyle geri plandaydı ama şu an çok gurur duyuyorlar kendileriyle. Biz yapıyoruz bu işi?

Sultan: Nevşehir'de nasıl karşılanıyor bir kadın kooperatifi? Bu kadar kadının bir arada çalışıyor olup başarması.

Gülderen: Güzel karşılanıyor. Çok tebrik alıyoruz. Çok güzel yaptınız, çok iyi başardınız. İyi gidiyoruz gerçekten güzel karşılanıyor..

Sultan: Peki gelecek için plan yapıyorsunuzdur arkadaşlarınızla.

Gülderen: Gelecek için biraz daha büyümek istiyoruz. Ortak sayımızı arttıralım. Biraz daha kapsamlı bir yer olsun. Yerimiz daha büyük olsun istiyoruz veya başka işler olsun. Ekstra işler de yapabiliriz diye düşünüyoruz.

Sultan: Ne var kafanızda?

Gülderen: Şimdi mesela Nevşehir valiliğimizin bir planı var. Birlik kurma, o yolda ilerleyeceğiz. İnşallah birlik kurarsak daha büyüyeceğimizi düşünüyoruz. Bu şekilde.

Sultan: Birlik kurmakla neyi kastediyorsunuz?

Gülderen: Bütün kadın kooperatiflerinin birlikte daha çok güçlü olacağımızı düşünüyoruz. Öyle olursa herhalde önümüz daha çok açılacak.

Sultan: Kaç tane kadın kooperatifi var Nevşehir'de?

Gülderen: Nevşehir'de 14 tane kadın kooperatifi var. Herkes tek başına? Daha zayıf ama birlikte olursak daha güçlü olucaz. Öyle yapıcak bakalım.

Sultan: Örgütlenme her zaman daha güç getiriyor.

Gülderen: Evet, aynen öyle.

Sultan: Diğer ortaklarınız da bu fikirde mi?

Gülderen: Diğer ortaklarımız da aynen bu şekilde düşünüyor. Diğer kooperatifler de sıcak bakıyor buna. Herhalde önümüzdeki günlerde bununla ilgili bir toplantımız olacak.

Sultan: Ortaklıkta gelişmeyi düşünüyor musunuz? Çoğalmayı düşünüyor musunuz?

Gülderen: Evet, daha çok kadın istihdamı olsun istiyorum açıkçası. Ne kadar çok kadına ulaşabilirsek o kadar iyi olacak.

Sultan: Hiç kooperatifinizde engellilerle ilgili bir çalışma oldu mu?

Gülderen: Yok olmadı. Sadece şöyle ufak bir atölye çalışması yaptık. Engelli çocuklarımız vardı mesela. Onlara böyle el sanatları ufak tefek bir şeyler öğrettik. Bir psikolog arkadaşımız vardı, o getirdi. Yalnız değil de onunla birlikte el sanatları çalışması, böyle küçük, ufak nakışlar işlediler. Çok mutlu oldular. Bir öyle bir şeyimiz olmuştu, onun haricinde çok fazla çalışmamız yok.

Sultan: Çok tebrik ediyorum, sağ olun. Umudun Kadınları dinleyicilerine en son ne demek istersiniz?

Gülderen: Ne demek isterim, kadın isterse her şeyi yapar bence, yeter ki istesinler.

Sultan: Sağ olun tekrar görüşmek dileğiyle sevgili Umudun Kadınları dinleyicileri, Gülderen Öztürk'le birlikteydik. Bir başarı hikâyesi onun yaşamı. Tekrar bir başka söyleşide birlikte olmak üzere hoşça kalın.

DENEYİMLEDİKLERİM

KURU SARIMSAKLARI BOZULMADAN UZUN SÜRE NASIL SAKLARIZ?

YAZAN: Emine KAMÇI

eminekamci@hotmail.com

Üç arkadaş bir araya geldik ve evine gittiğimiz arkadaşımız, sarımsakları soymanın güçlüğünden yakındı. Bunun üzerine üç kafadar başladık bildiğimiz yöntemleri saymaya. Meğer yazın toptan aldığımız antibiyotik değerinde olan bu yararlı sebzenin bir sürü saklama yöntemi varmış. İnsan kullandıkça farklı yollar deniyor. Önerdiğimiz saklama şekillerinden birini seçerek işe koyulduk. Hem çok eğlendik hem de ev sahibinin işini kolaylaştırdık.

Kimilerinizin bildiği üzere bunun birkaç yolu var. Ancak bu saklama yollarını bilmeyenler için şu şekilde sıralamak uygun olacaktır.

1: Soymuş olduğunuz sarımsak tanelerini tuzlu su dolu kavanozda buzdolabının normal kısmında uzun süre saklamak olası.

2: Tanelemiş olduğumuz sarımsakları kabukları soyulmuş ya da kabuklu halde poşetleyerek dondurucuda bozulmadan koruyabiliriz.

3: Sarımsakları ayıklayıp yıkadıktan sonra rondodan geçirip tuzlayarak küçük kavanozlara koyarsak yine uzun zaman bu şekilde bozulmayacaktır. Tabii yemeklere katarken, sarımsaklar tuzlu olacağından yemeklerin tadına bakarak tuz oranını ayarlamayı da unutmamalıyız.

4: Sarımsakları akşamdan suyun içinde bıraktığınızda sabahleyin soyulması, ayıklanması daha kolay olacaktır.

Hazır sarımsaklardan söz açılmışken, Rahime Söylemez Çetin'in sarımsaklı ekmek tarifine kulak verelim.

Sarımsaklı ekmek: Merhaba sevgili okurlar. Aşçılık kursunda öğrenmiş olduğum, Hintlilere ait sarımsaklı ekmek tarifini sizlerle de paylaşmak istiyorum.

Hazırlanışı: Yoğurma kabına 2 buçuk su bardağı un, bir paket instant maya, bir tatlı kaşığı tuzu alalım ve karıştıralım, Üzerine üç yemek kaşığı zeytinyağı, bir su bardağı ılık suyu ekleyelim ve yoğurmaya geçelim. İhtiyaç olursa elimizle hissederek kontrollü bir şekilde tekrar su ilavesi yapabiliriz. Yoğurduğumuz hamuru mayalanması İçin 40-50 dakika dinlendirelim. Üzeri için ayrı bir kâseye iki diş rendelenmiş veya ezilmiş sarımsak, iki yemek kaşığı oda ısısında yumuşamış sürülebilir tereyağı, bir çay kaşığı kekik ekleyelim ve güzelce karıştıralım. Hamurumuz

mayalandıktan sonra tezgâhın üzerine biraz un serpelim ve hamuru alalım, elimizle şöyle bir toparlayalım, yuvarlayalım. Elimizle üzerine bastırarak etrafına hamuru yaylandıralım. Daha sonra merdane yardımıyla yaklaşık pizza hamuru inceliğinde açalım. Yağlamış olduğumuz tepsiye alalım ve güzelce yerleştirelim, İsterseniz hamuru açmadan önce, tepsinin içine alıp elinizle açabilirsiniz. Ama merdane ile daha güzel oluyor. Tepsiye güzelce yerleştirmiş olduğumuz hamurun üzerine tereyağını dökelim, İlk önce kaşığın tersiyle dağıtalım. Daha sonra fırça yardımıyla hamurum her tarafına gelecek şekilde tereyağlı karışımı sürelim. İnce bir tabaka olacak şekilde rendelenmiş kaşar peyniri, küçük doğranmış olan çeçil peyniri, tekrar kaşar peynir serpelim. Eriyebilen yöresel peynirlerden de kullanabilirsiniz. 180°’de önceden ısıtılmış fırında 20 dakika pişirelim. Fırından fırına farklılık gösterebilir, sesleri ve kokuları takip edelim. Peynirler üzerinde erimeye başladıktan sonra daha dikkatli olalım. Bu tarifte kullandığım su bardağı ölçüsü 200 milimlik klasik su bardağı. Damak zevkimize göre sarımsağı azaltıp çoğaltabiliriz. Pişen sarımsaklı ekmeğimizi dilimleyelim, üzerine ince kıyılmış maydanoz serpelim. Yanına domates dilimi de çok yakışıyor.

SANATIN KADIN SESLERİ OCAK

HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktarr@hotmail.com

Merhabalar değerli Umudun Kadınları Dergisi dostları, öncelikle hepinize sağlıklı huzurlu ve sanat dolu bir yıl diliyoruz. Bu sayımızda sanata emek veren kadınlarımızın üretimleriyle yine buluşturuyoruz sizleri.

Önce başlıklar:

Usta sanatçı Ayla Algan hayatını kaybetti

Tiyatro oyunları ile gündemde olan İpşiroğlu’nun yeni kitabı sahneye uyarlanmayı bekliyor: Şiddet her yerde.

Sakıp Sabancı Müzesi’nin yeni sergisi, ‘Bütün Yönleriyle Melek Celâl’i anlatıyor: Unutulmuş bir Cumhuriyet kadını

Usta sanatçı Ayla Algan hayatını kaybetti

Uzun süredir gözlerden uzak bir yaşam süren tiyatro sanatçısı, yönetmen, şarkıcı ve eğitimci Ayla Algan, geçirdiği beyin kanaması sonucu 86 yaşında hayatını kaybetti.

Sanatçının ailesinden alınan bilgiye göre, Ayla Algan, saat 19.00 sıralarında evinde senaryo okurken aniden rahatsızlandı. Yakınlarının çağırıldığı ambulansla Taksim Acıbadem Hastanesine kaldırılan ve beyin kanaması geçirdiği belirtilen Algan, müdahaleye rağmen kurtarılamadı.

Ömrünün son dönemine kadar İstanbul Drama Sanat Akademisinde eğitim veren Ayla Algan için 6 Ocak Cumartesi günü saat 10.30'da İBB Şehir Tiyatroları Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nde tören düzenlendi. Kült haline gelmiş ve hala büyük bir keyifle seyredilen Sadri Alışık ile oynadığı "Ah Güzel İstanbul" filmiyle gönüllerde yer eden Algan, çok sayıda tiyatro, sinema ve dizide de yer almıştı.

Sanatçımızın ayrıntılı hayat hikâyesini 'Tarihin Kadın Yüzleri' köşemizde bulabilirsiniz.

Tiyatro oyunlarıyla gündemde olan İpşiroğlu'nun yeni kitabı sahneye uyarlanmayı bekliyor: Şiddet her yerde

Tiyatro oyun yazarı, eleştirmen Zehra İpşiroğlu, uzun süredir toplumsal cinsiyet üzerine çalışıyor. Bu alandaki tiyatro oyunları "Hayal Satıcısı", "Lena, Leyla ve Diğerleri" ve "Yüzleşmek" şu anda sahneleniyor. Yakında "Erkeklik Hapishanesi" adlı eseri de sahnelenen oyunlar arasına girecek.

İpşiroğlu'nun, yine toplumsal cinsiyet üzerine eğildiği "Hatırlayamadıklarımız" adlı kitabı Kırmızı Kedi Yayınevi'nden çıktı.

İpşiroğlu, "Bu konu yaşadığım sürece beni rahat bırakmayacağına benziyor" diyor ve ekliyor: "Kadın cinayetlerinin ve çocuk tacizinin ardı arkasının kesilmediği, İstanbul Sözleşmesi'nin de artık yok sayıldığı ülkemizde bu pek şaşırtıcı değil tabii. Romanımda şiddet, kadın haklarını savunan bir politikacının ve ünlü bir şairin ailesi çevresinde geçiyor. İşte çelişkiler de tam bu noktada başlıyor, görünenin ardında bambaşka bir gerçek var, bunu çıkartmaya çalışıyorum. Çocuğa ya da kadına karşı şiddet devreye girdiğinde bu tür olayların hep alt katmanlarda oluştuğunu sanırsınız ama bu doğru değil tabii." diyor. Toplumun her kesiminde, ülkemizin her alanında, her şehirde, sokakta, okulda, işyerinde ve güvenli kale gibi görmemiz gereken evimizde yani aile içinde taciz, şiddet gibi konular gündemden düşmüyor. Eskiden toplumda birçok kişi gibi bu olayların daha çok kırsal kesimdeki insanların yaşamında geliştiği düşünülürdü. İşte bu romanda hiç de böyle olmadığını gösteriyor yazar bizlere...

İpşiroğlu, "Çocuk tacizi ataerkil ve cinsiyetçi duruşun sonucu ama bizler çoğu kez faili psikopat olarak damgalayarak işin içinden kolaylıkla sıyrılıyoruz. Ben bu sorunun toplumsal bir sorun olduğunu göstermeye çalışıyorum. Aile içi şiddet ve taciz, gerçeğin üstünü kapamak, aile içinde olanlar ailede kalır ideolojisi, kadını hiçe sayan eril zihniyetle mücadele romanımın ana izleğini oluşturuyor. Bu sorunu farklı bakış açılarından farklı boyutlarıyla göstermeye çalışıyorum. Romanın gerçeği açığa çıkartmaya çalışan bir kurgusu var, sinemadan alışık olduğumuz zaman ve mekân sıçramalarıyla ve montaj tekniğiyle anlatıyorum olayları" diyor.

"Geçmiş hep güzelleştirerek hatırlamak eğilimindeyiz, öyle olunca da bugün yaşadığımız sorunları anlamakta zorlanıyoruz" diyen İpşiroğlu, şöyle devam ediyor: "Aslında dün ve bugün

birbirinden ayrılmaz bir bütün oluşturuyor. Geçmişin travmaları farklı biçimlerde bugün de sürüyor. Henrik İbsen bunu oyunlarında ne güzel anlatır. Roman karakterlerim geçmişte yaşadıkları travmalardan kurtulmak istedikleri için geçmişle yüzleşmekten kaçınmıyorlar. Hatırlamak çok can acıtıcı olabiliyor ama iyileştirici ve dönüştürücü bir yanı da var, romanımda bunu gösteriyorum. Bu açıdan da kitabın büyük bir adaletsizliği ele almasına karşın yine de umut dolu bir roman olduğunu söyleyebilirim.”

Sakıp Sabancı Müzesi’nin yeni sergisi, ‘Bütün Yönleriyle Melek Celâl’i anlatıyor: Unutulmuş bir Cumhuriyet kadını

Melek Celâl, “unutulmuş” kadın sanatçılarımızdan, ressamlarımızdan biri. Neden, nasıl unutulduğu pek bilinmiyor. Ancak Osmanlı’nın son yıllarına tanıklık etmiş, Cumhuriyet’in ilk 50 yılına da önemli katkılar sağlamış bir sanatçı. Sergi önemli bir kaynak demiştik, ilk adım attığınızda dönemin koşulları hakkında detaylı bir bilgiye sahip oluyorsunuz. Ardından Melek Celâl’in birbirinden etkileyici güzellikteki tablolarının yanı sıra, çok geniş bir doküman arşivi sizi karşılıyor.

Sanatçı, 1924’te Galatasaray Sergilerinde ilk nü eserleri gösteren, 1935’te ise ilk kişisel sergisini açan bir isim. Çok yönlü üretim yapan sanatçının tablo ve eskizleri, Anadolu motiflerinden esinlenerek çizdiği desenleri, şehir planlama, hat sanatı ve Türk işlemleri ile ilgili kaleme aldığı makaleleri, eleştirileri ve kitapları ile hayatına ışık tutan fotoğraflar, kartpostallar, hatıra yazıları ve mektupların bulunduğu zengin bir arşivden oluşuyor.

Melek Celâl’in ziyaret ettiği ülkeler hakkında yazdığı seyahat yazıları ise altyazı ve çeşitli arşiv görüntüleriyle bir video haline getirilmiş. Sanatçının çok duru bir anlatımla yazdığı bu günlükler de oldukça etkileyici. Türk edebiyatının en önemli yazarlarından Yahya Kemal’le olan arkadaşlıkları da ilgi çekici. Sanatçının Mustafa Kemal Atatürk’ün ölümünün ardından “Türk Kadınlığının Atatürk’e Minnettarlığı” isimli madalyası ise serginin tam ortasında, gazete kupürleri, eskiz gibi belgelerle Atatürk’ün anısına sergileniyor. Bugüne kadar çok fazla gün yüzüne çıkmamış güzel madalyon hakkında kaç tane basıldığı ve kimlerin sahip olduğu da tam olarak bilinmiyor. Ancak bu sergi sonrası bazı koleksiyonların tozlu arşivlerinden çıkması büyük ihtimal.

Gelecek sayımızda kadına ve sanata dair ne varsa yine sizlere haberleştirmeye çalışacağız
Umutla kalın.

16 Ocak 2024

PAYLAŞMAK

YAZAN: Filiz GÜLMEZ

fdemir48@yahoo.com

Güneşli bir gündü, çöp bidonları tıka basa doluydu, kedilere şenlik. Son model arabaların üzerinde birer kedi oturmuş, yemek sonrası temizliğiyle uğraşıyordu. Öne doğru uzattığı sağ arka bacağındaki tüylerini yalıyordu sarı bir kedi. Yalarken bacağını bir balerin gibi çok düzgün uzatmıştı. Gözlerini kapıyor, çevreden gelen bir sesle açıyor, tekrar gözleri kapalı yalamayı sürdürüyordu.

Yaşlı bir adam elindeki büyük bir bez çantayla çöp bidonlarına yaklaştı. Adamın gelişiyle korkup kaçtı kedilerden bir ikisi. Bidondaki çöpleri karıştırmaya başladı. Kimi çöp torbaları yeni atılmış olmalıydı. Çöpleri karıştırırken iyice düğümlenmiş bir poşet buldu bidonda. Düğümü açmak için uğraştı, çözemeyince naylon torbayı parmaklarıyla delerek yırttı. Çocuk giysileri çıktı içinden. Tertemizdiler, sabun kokuyorlardı. Ne iyi etmişler de sıkıca bağlamışlar, yoksa mis gibi giysiler kirlenirdi, dedi mırıltıyla. Adamın üstünde ağarmış, eski bir balıksırtı ceket vardı. Pantolonu bir hayli eprimişti. Rengi anlaşılmayacak kadar solmuş, lekelerle dolmuştu. Kirli ellerini pantolonuna sildi, kirletmemek için giysileri katlayıp getirdiği çantaya koydu. Yüzü aydınlandı belleğinden geçenlerle: Onları satıp üç beş kuruş kazanacaktı.

Ahmet Bey, balkonda oturmuş, yaşlı adamı ve kedileri izliyordu. Çöpleri karıştıran adam aşağı yukarı kendi yaşındaydı. Saçları aklaşmış, yüzü, elleri yaşamın yükünü, çilesini derin çizgilerle, kırışıklıklarla belgelemişti. Ahmet Bey dalıp gitmişti onlara. Adamı izliyordu. Çöp toplayan adam, görüntüsü düzgün olan torbadan kimi yiyecek parçacıklarını aldı, kokladı. Kötü kokmayanları ayırdı. Adamın zararsız olduğunu sezen kediler yine bidonun tepesindeydiler. Adam, torbaların içindeki yiyecekleri birer birer çıkarıyor, kokluyor, sonra ufak tadımlarla yiyor ve eğer bozuk değilse birer parça kedilerin ağzına veriyordu. İnce devinimlerle gerçekleştiriyordu bu paylaşımı. Bu durum kedilerin hoşuna gitmişti.

Bidonun üstündeki kedilerin sayısı giderek arttı. Kediler gözlerini kapatarak huşu içinde yiyorlardı. Bazen biri diğerine patisiyle vurarak onu çöp bidonundan uzaklaştırıyordu. Bidondan atlamak zorunda kalan, yine de bu törenin çekiciliğinden kendini kurtaramıyor, dayanamayıp tekrar çöp bidonuna çıkıyordu. Çöp toplayan adam, kedileri ufak uyarılarla hizaya sokmaya çalışıyor, hepsinin ağzına birer birer küçük lokmalar veriyorsa da tümüyle bunda başarılı olamıyordu.

Yemek işini bitirince bu kez gazeteleri toplamaya başladı. Gazeteleri çöplerle aynı torbalara koyanlara çok kızıyordu. Hele de yiyecek artıklarıyla aynı torbalara koyanlara... Onları torbalardan seçip ayırmak zamanını alıyordu, hem de kirlendikleri için pek para etmiyorlardı. Artık yaşlanmıştı da çabuk yoruluyordu; eski gücü kalmamıştı. Kimileri gazeteleri ayrı torbalarda biriktiriyor, çöp

bidonunun dışına bir köşeye koyuyordu. Gazete torbalarını görünce yüzü aydınlanıyor, seviniyordu. Bugün sevinememişti, torbalanmış, temiz gazete bulamamıştı.

Balkonunda onu izleyen Ahmet Bey, adamın gazeteleri ayırıp, torbasına koyduğunu görünce evde biriken gazeteleri düşündü. Onları yakın zamana kadar SEKA'ya gönderirdi. Son günlerde yürüyemez olmuş, tekerlekli iskemleye bağımlı kalmıştı. Eşi de yaşlanmıştı kendisi gibi. Her işe koşturamıyordu. İskemlesinin tekerleklerini çevirerek balkon kapısına yöneldi.

"Sultan Hanım, neredesin, bir baksana!" diye eşine seslendi. Sultan Hanım söylenerek geldi.

"Ne var Allah aşkına, yemek yapıyorum, yine ne istiyorsun?" deyince Ahmet Bey biraz çekinerek, alçak ses tonuyla:

"Ya Hanım, deminden beri çöp toplayan şu yaşlı adamı izliyorum. Çok etkilendim, biriktirdiğimiz gazeteleri versek diyorum." Sultan Hanım, belini tutarak:

"Aman Bey oturduğun yerde bana iş buyurmaya pek meraklısın. Kim taşıyacak torbaları, belim ağrıyor, elin çöpçüsü için bir de belimi incitemem." diyerek resti çekti.

"Yanlış anladın beni Hanımcığım, sen kapıya kadar getir de ben adamı çağırırım, gelir alır." Sultan Hanım pek memnun olmamıştı bu durumdan, ahlayıp oflayıp yerde sürükleyerek iki gazete torbasını kapının önüne kadar getirdi.

"Benden bu kadar, apartman kapısının otomatına da bastım, adamı çağır, gelip alsın."

Ahmet Bey çocuk gibi sevinerek eşine teşekkür etti. Ardından tekerlekli iskemlesini balkon demirlerine yaklaştırdı:

"Kolay gelsin hemşerim, temiz kâğıt bulamadın sanırım."

Ahmet Bey'i duyan yaşlı adam sesin geldiği yönde aranmaya başladı. Güneşten gözlerini korumak ister gibi elini alnına götürerek yukarı baktı. Ahmet Bey'i gördü. Bir şey söylemeye fırsat bulamadan Ahmet Bey seslendi yeniden.

"Evde bir torba gazete var, ister misin?"

"İsterim, istemem mi? Bir de sana dua ederim." diyerek başını salladı.

Ahmet Bey, "O zaman kapıya gelip alman gerekecek, benim ayaklar tutmuyor. Bizim hanım da indiremez, o da bencileyin yaşlı."

Çöp toplayan adam teşekkür etti. "Aman beyim, bir de gazeteleri indirmenizi mi beklerim hiç olacak iş mi? Balkonun altındaki kapı sanırım." deyince Ahmet Bey başıyla evetledi.

Ahmet Bey, uzun zamandır bir akranyla şöyle oturup da sohbet edememişti. Eski arkadaşlarından kimisi ölmüş, kimisi de sağlık sorunlarından kimseyi arayamıyorlardı. Hiç olmazsa bu adamla biraz hoş beş ederdi. Eşine seslendi, "Sultan Hanım, bir bakar mısın?" Sultan Hanım mutfakta harıl harıl yemek yapıyordu. Sesini ona duyuramayınca bu kez biraz yüksek sesle çağırdı. "Sultan Hanım, biraz gelir misin?"

Sultan Hanım homurdanarak geldi; "Yine ne var ayol, bir iş yaptırmadın. Fırından çıkarmam lâzım böreği, yanacak!"

"Akşam torunlar gelecek değil mi, ellerine sağlık hanım, bu güzel koku börekten mi geliyor?"

"Evet, börekten geliyor, ne var ne istiyorsun gene?" Ahmet Bey çekine çekine çöp toplayan adam gazeteleri almaya gelince onu içeri buyur etmek istediğini söyleyince Sultan Hanım deliye döndü.

"Çöpten çıkma adamı eve almak mı? Delirdin mi sen Bey, her taraf pislik içinde kalacak, üstelik çöp kokularıyla..." deyince Ahmet Bey elini ağzına götürerek eşine "sus" işareti yapıyordu. "Aman hanım, adamcağız geliyor, duymasın."

Kadın sesinin tonunu düşürerek: "Bir de temizlik işi çıkarma benim başıma. Allah aşkına!" diyerek mutfağa yöneldi. Bacakları, dizleri çok ağrıyordu, iki tarafa sallanarak bebek adımlarıyla yürüyordu. Ahmet Bey, iskemlesinin tekerleklerini çevirerek sokak kapısına geldi. Neyse yaşlı adam daha gelmemişti. Bir oh çekti. "İyi ki gelmemiş, iyilik yapalım derken adamın yüreğini incitecektik." diye geçirdi içinden. Karısı ellerine fırın eldivenlerini geçirmiş, ahlaya oflaya fırından böreği çıkarıyordu tepsisiyle. "Ah ah ah, ne güzel kokuyor, biraz da adamcağıza versek be Hanım," dedi Ahmet Bey, en yumuşak ve sevecen sesiyle.

Sultan Hanım, sesini yükseltti. "Bu adam sözden anlamıyor," diye düşünerek bağırdı. "Çocukların rızkını mı verelim Bey, zaten çok değil ki.". Kocasının ısrarını sürdürdü.

"Benim hakkımı ver hanım, ben yemesem de olur. Bak adamcık çöpten yiyecek topluyor."

Ahmet Bey'le eşi tartışırken yaşlı adam merdivenleri yavaş yavaş çıkıyordu. Ahmet Bey kapıyı araladı, beklemeye koyuldu. Yaşlı Adam, "Azizim, bacaklar da artık yükünü taşımakta zorlanıyor. İşte bir katın merdivenlerini çıkmakta zorlanıyorum. Ne yaparsın buna da şükür." diyerek kapıya ulaştı.

"Kusura bakma hemşerim, bizler de aynı durumda olmasak seni buraya kadar yormazdık." diyerek yerde duran gazeteleri kaldırmaya çalıştı. "Sen dur," dedi adam. "Kaldıramazsın, ben alırım." diyerek torbayı kucakladı. "Allah razı olsun, üç beş kuruş kazanırım bu gazetelerden."

Ahmet Bey, ayaküstü de olsa bir iki söyleşmek isteği içinde; "Ayıptır sorması ya, kimsen yok mu, çocukların falan?" deyiverdi. Yaşlı adam içini çekti, yutkundu. "Olmaz mı var elbette ama... Tek oğlum var hayatta, kızımı ve eşimi teröre kurban verdim." dedi, sesi titreyerek.

"Çok özür dilerim üzdüm seni, bağışla..." Yok, dedi adam. "Bu acıyla yaşamayı öğrendim, ama... Yine de..." Ahmet Bey mahcup, yaşlı adamı teselli etmeye çalıştı. "Hayat bu, ne yaparsın. Bak bir oğlun varmış, onunla avunabilirsin."

Yaşlı adam, "Sağ olasin, beni teselli etmek istersin, ama iş bildiğin gibi değil. " dedi. Yaşanmış acılar yüzündeki izleri daha bir belirginleştirmişti. "Terör yok mu şu terör, kızımın karımı aldı, oğlumu da sakat bıraktı."

Ahmet Beyin yüzü kireç gibi bembeyaz oldu, boşboğazlık ettim, adamcağızın acısını deştim, diye geçirdi içinden.

"Çok üzüldüm, kusura bakma, boşboğazlık edip acını hatırlattım sana."

Yaşlı adam sesi titreyerek, "Yok beyim, neden özür dilersin, oğlumu sakat bırakan sen değilsin ki!" dedi. Sonra cebinden kirlenmiş, gri bir bez çıkararak gözlerini ve burnunu sildi. Ahmet Bey, "Nerede kalıyorsun, oğlunla mı kalıyorsun?" deyiverdi. O da merak etmişti, kim bilir belki yardımları dokunabilirdi. Akşam oğlu gelince ona söyler, adamın kaldığı yere yiyecek götürürdü. Yaşlı adam,

"Arka sokakta odun satılan ardiyenin bir köşesindeki kulübede kalıyoruz oğlumla. O yatalak, kalkamıyor. Belden aşağısı felç oldu. Omurilik zedelenmiş dediler." Yaşlı adam, ayakta durmakta zorlanıyordu. "Bana müsaade," dedi. "Oğlum yalnız, bana ihtiyacı olur. Gazeteler için teşekkür ederim, sağ olun. Allah size acı, keder göstermesin." Ahmet Bey çok üzölmüşü, ağlamaklı bir sesle eşine: "Sultan Hanım, börekten verecektin ya, bak gidiyor bey." diye seslendi. Sultan Hanım, elinde bir peçeteye sardığı iki dilim böreğı Ahmet Bey'e uzattı. "Al, ver!" dedi kızgın. Ahmet Bey, "Az değil mi o?" diyecek oldu, kadının kaşları çatılmış yüzünü görünce vazgeçti. Yaşlı adam, "Sağ olun, Allah razı olsun." Dedikten sonra torbayı ve börek paketini alarak, yavaş yavaş merdivenleri indi.

Akşam oğlu Bülent, gelini ve torunlarıyla yemek yerken Ahmet Bey düşünceliydi. Bu durumu oğlunun gözünden kaçmadı. "Hayrola baba, seni düşünceli gördüm." deyince annesi atıldı. "Dilenci adamı düşünüyor, ne düşünecek," dedi alaylı ses tonuyla. "Ne dilencisi baba, bir şey mi yaptı size?" deyince Ahmet Bey: "Yok oğlum ne yapsın, gariban yaşlı bir adamcağız. Çöpten gazete topluyordu..." Oğluna adamın oğluyla kaldığı yeri de söyleyince Bülent kalktı masadan. "O zaman gidip bir göreyim, kaldıkları yeri. Anne sen de biraz yiyecek bir şeyler koy bir kaba." Ahmet Bey'in yüzü aydınlandı. "Aferin benim oğluma, babasının oğlu, yardım sever oğlum benim. " diye düşündü. Oysa Sultan Hanım bundan pek memnun olmamıştı. "Oğlum şimdi de sen başlama Allah aşkına. Adamın doğru söylediğini ne bilelim. Acındırmak için söylemiştir. Herkese yardım edersek bizim halimiz ne olur," diyerek yakınmaya başladı. Bülent, kararlıydı. "İyi ya anne hem gider bakar, adamın doğru söyleyip söylemediğini de anlamış oluruz. Hadi sen et yemeğinden, diğerlerinden de koy da götüreyim." Oğlan, annesinin yoğurt kâselerine koyduğu yemekleri alarak babasının tarif ettiği yere gitti. Odun ardiyesini buldu. Ardiye karanlıktı. İç kısımlarında belli belirsiz bir ışık gördü. Işığa doğru gitti. Bir bölümü mukavvalarla, bir bölümü de naylonla çevrilmiş kulübe denemeyecek kadar derme çatma bir yerdi gördüğü. Çalacak bir kapı da bulamamıştı. Mukavvaya eliyle birkaç

kez vurdu, pek bir ses duyulmadı. "Bakar mısınız, içeride kimse yok mu?" diye seslendi. Naylonun arasından bir kafa uzandı. "Kimsiniz, kimi aradınız?" Adamın adını bilmiyordu, kimi arıyorum diyecekti ki? Biraz duraksadı, sonra: "Bugün size gazete veren Ahmet Bey'in oğlu Bülent. Sizi ziyarete geldim. Yemek getirdim size". Yaşlı adam dışarı çıktı, naylonu açmıştı dışarı çıkarken. İçeride yerde yatan bir erkek gördü. Yatak denilmeyecek ince, eprimiş bir mitilin üstündeydi. "Oğlunuz mu, "diye sordu. Adam naylonu açarak oğluna baktı; "Evet oğlum, belden aşağısı tutmuyor." Bülent, "Çok üzüldüm, geçmiş olsun oğlunuza. Siz Kore gazisiyim demişsiniz babama."

"Evet, oğlum Kore gazisiyim 85 yaşındayım. Çalışmam mümkün değil. Ne yapayım işte çöplüklerden gazete, naylon, işe yarar ne varsa toplayıp satıyorum."

"Devlet aylık bağlamıştır değil mi? "Bağladı bağlamasına da yetmiyor, başka gelirimiz de yok. Allah razı olsun ardiye sahibi burada kalmamıza izin verdi de..." Hava çok soğuktu, naylonun bir kısmı da açık kalmıştı. İçeride oğul sessiz, yatıyordu. Gözleri açıktı, dışarıya bakıyor, arada bir kafasını kaldırıp dışarıyı dinliyor, tekrar kafasını yatağa koyuyordu. Bülent yaşlı adamı da oğlunu da üşütmek ve rahatsız etmek istemiyordu. "Tekrar çok geçmiş olsun, ben zaman zaman gelir, yardımcı olmaya çalışırım."

Yaşlı adamın gözleri yaşardı, Sağ ol oğlum, senden de babandan da Allah razı olsun. Gelip sorman bile bana dünyalar bağışlanmış gibi beni mutlu etti."

"Sizi de oğlunuzu da rahatsız etmek istemem, artık girin içeri hava çok soğuk." diyerek cebinden çıkardığı yüz lirayı adama uzattı. "Bununla bir ihtiyacınızı görürsünüz amcacığım. Allah sizin de oğlunuzun da yardımcısı olsun."

Yaşlı adam gözyaşlarına dur diyemiyordu artık, "Sağ ol oğlum sağ ol Allah senin de yardımcın olsun." diyerek parayı aldı, gözlerini ceketinin koluyla sildi.

Bülent, sık sık yaşlı adamı ve oğlunu görmeye gitmiş, ufak tefek yardım götürmüştü. Belediyede çalışan bir arkadaşıyla görüşmüştü. Onun aracılığıyla yaşlı adamın ve hasta oğlunun hastaneye yatırılarak tedavi görmelerini sağlayacaktı. Yardım konusunun kesinleştiği günün akşamı iş çıkışında pide yaptırmış, meyve, kahvaltılık birkaç şey alarak yaşlı adamın naylonla mukavva karışımı kulübesine gelmişti. Hastaneye giderken giyinmeleri için temiz giysiler ve birer kat da pijama getirmişti. Yiyeceklerle birlikte onları da verecekti.

Üstü açık yanları duvarlarla çevrili ardiye karanlıktı. Fersiz ışık da yoktu. Cep telefonuyla aydınlatmaya çalışarak aranmaya başladı. Ama ne naylondan ne de mukavvadan eser vardı. Ardiyenin her tarafını telefon ışığı yardımıyla aradı, hiçbir ize rastlayamadı. İçi cız etti. Bu insanlara ne olmuştu, bir hayırsever zengin onlara yardım edip hastaneye mi yatırmıştı? Yaşlı adam da refakatçi olarak hastanede mi kalıyordu? Ardiyede de hiç kimse yoktu bilgi alabileceği.

Soğuk kış akşamı herkes sıcak evine çekilmiş, sokakta in cin top oynuyordu. Üzgün, endişeli, bir şey yapamamış olmanın hüznü ve suçluluk duygusuyla evine döndü.

Ertesi gün iş yerinden izin alıp ardiyeye geldi. İşçilerden biri büyük kütükleri hızarla küçük parçalara bölüyordu. Bir diğeri de çam kütüklerini nacakla kıyarak çıra çıkarıyordu.

“Kolay gelsin beyler, şu köşede naylondan kulübede kalan amcayla oğlu nereye gittiler, biliyor musunuz?” Hızarın gürültüsünden sesini zor duyurmuştu.

“Ya gardaş, mahalleli rahatsız olmuştur, pis kokular geliyor, çocuklarımız buralarda oynuyor hasta olacaklar diye şikâyet etmişler. Dün polislerle belediye işçileri gelip götürdüler. Biz de naylon çadırı eşyalarını toplayıp bindikleri kamyonete koyduk. Sonra da buraları yıkayıp ilaçladık. Mahalleli öyle istemiş, ardiye şefi söyledi.”

Ardiye, hızar, mahallenin evleri ve şehir Bülent’in üstüne yıkılmıştı. Yoğun bir acı ve öfke sarmaladı yüreğini. “Nereye götürmüş olabilirler hiç bilginiz var mı? Ben onları hastaneye götürecektim.”

“Yoh gardaşım yoh, biz de bilmeyiz nereye götürmüşlerdir. Senin tanıdıkların mıdır?”

“Birkaç kez gelip onlara bir şeyler getirmiştim, dün akşam gelip bulamayınca merak ettim.”

Hızarla kesen adamın yüzü aydınlandı bir anda:” Vay gardaşım vay, merak etmişsen ha. İnsanlar mahalleden attırıyor sen yardım ediyisen, Ne diyem sana gardaş, Allah senden razı olsun demekten başka bir şey bilmiyem ben.

“Sizlerden de razı olsun beyler,” dedikten sonra cebinden bir kâğıt çıkarıp hızarla odun kesen adama verdi.” Eğer onlardan bir haber, olur ya, duyarsanız şu çalıştığım yerin telefon numarası, beni ararsanız çok sevinirim, sizlere de kolay gelsin, haydi iyi günler.”

Bülent çok üzüldü, çaresiz duyumsadı kendini. “İnsanlar ne denli acımasız, bencil olmuşlar. Oysa zavallı insancıklar oracığa sığınmışlardı, kimseye bir zararları yoktu.” Bu duygularla ardiyeden ayrıldı, çalıştığı yere doğru yola koyuldu.

YÜREĞİMİZDEN TAŞANLAR

ŞİİR

ÇOCUKLUĞUM

YAZAN: Ayşen DOĞRUEER

Çok isterdim sarılayım sana çocukluğum

Sessizce kıvrılıp ağladığın köşede bulup seni

Tutup elinden kaldırabilsem

Yok kuzum desem, yok bi şey
Dün çok koştun, terledin, sonra rüzgar yedin
Hafif ateşlendin, ondan bu kötü rüyalar
Yok, büyümedin sen, olmadı kötü şeyler
Ölmedi annen
Kâbus gördün sen
Bak, sabah bayram
Öpeceksin elini
Kendi eliyle tarayacak saçlarını
Düzeltecek elbiseni
Bu bir rüya sadece, büyümedin sen
Olmadı kötü şeyler, ölmedi annen
Bir sakıza sevindiğin günlerdesin
Bakkaldan eve gelene kadar ekmeğin köşesini bitirdiğin
Ezan okununca eve girdiğin
Bayramlıklarına sevindiğin...
Büyümedin daha, düşürme omuzlarını
Sonra çok yükler binecek üzerlerine
Tutun sımsıkı balonlara, göğе kaçmasınlar
Tutun küçücük yaşlara, hemen geçmesinler
Çok isterdim tutayım ellerinden çocukluğum
Sevdiğin şarkıları beraber söyleyeyim,
Pamuk şekerlerden çokça yiyeyim
Zira diyorlar ki tadı aynı olmuyormuş büyüyünce
Gel barışalım çocukluğum küstüysen bana
Unuttum seni diye bir köşede yıllarca
Çocuk gönlü kolay geçer, sarılalım gel
Bak şarkılar ne güzel, söyleyelim gel
Ev kek kokacak yine, arkadaşların gelecek
Geçecek bu günler, bu rüyalar hep geçecek

Sarılalım çocukluğum, koklayayım saçlarından
Sakın vazgeçme pamuk şekerlerinden,
Hayallerinden,
Gel tutayım küçücük ellerinden
Yok, kuzum, yok daha büyümedin sen...

UMUT ŞARKILARI

SEN DE KATIL BİZE

<https://www.youtube.com/watch?v=m3k3LdroNhY>

SÖZ: Fikret ŞENEŞ

MÜZİK: Claude MORGAN

Düzenleme: Esin ENGİN Ali İhsan KISAC

SESLENDİREN: Ayla ALGAN

Sende katıl bize birleşelim sevgiyle
Gönüller bir olsun yeter dünya inan hepimize
Özlem içimizde mutluluklar bizimle
Paylaşalım sevinçleri, kederleri beraberce
Cennet olur her yer, yüzler güler

Sen ben yok artık biz varız
Hep insanız oradan, buradan, şuradan
Sıladan tut da gel, sende katıl bize
Geç kalmadın üzülme, neler olur neler bilsen
Bütün güçler birleşirse
Hayat dünden güzel gelecekte
Sen ben yok artık biz varız
Hep insanız denizden, karadan, yayladan,
Ovadan kop da gel sen de sen de sen de katıl bize

Gönüller bir olsun yeter dünya inan hepimize

Hayat dünden güzel gelecekte

Sen ben yok artık biz varız

Hep insanız denizden, karadan, yayladan, ovadan,

Kaçalım, barışın, sevişin, sevişin, barışın, sarılın, görelim, yarınlar düzelir.